

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra trestního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví
ve věcech mládeže - trestněprávní a kriminologické
aspekty**

Eliška Zárubová

Plzeň 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Eliška ZÁRUBOVÁ

Osobní číslo: R14M0357P

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Název tématu: Trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže - trestněprávní a kriminologické aspekty

Zadávající katedra: Katedra trestního práva

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Základní pojmy
3. Rozbor platné právní úpravy a její charakteristika
4. Jednotlivá opatření a jejich aplikace
5. Trestné činy mládeže
6. Ukládané tresty,
7. Šetření
8. Závěr

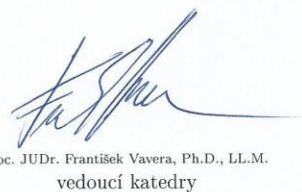
Rozsah grafických prací:
Rozsah kvalifikační práce:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Simona Stočesová, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **15. prosince 2017**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2019**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 21. září 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „**Trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže – trestněprávní a kriminologické aspekty**“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů, jak je tomu běžné v těchto pracích.

Plzeň, březen 2019

Eliška Zárubová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Simoně Stočesové, Ph.D., LL.M, za odborné vedení této diplomové práce a za její podporu a pomoc.

Dále děkuji Mgr. Lucii Bočkové, soudkyni Okresního soudu Plzeň – město a JUDr. Ivetě Zítkové, předsedkyni Okresního soudu Plzeň - sever za poskytnutí cenných postřehů, rad a podkladů, které byly při vypracování celé práce velmi užitečné. Poděkování patří také Ing. Pavlu Příbáňovi, pracovníkovi SEO, který mi poskytl statistické údaje a Mgr. Evě Pušové, pracovníci sociálního odboru za cenné postřehy. V neposlední řadě děkuji své rodině za jejich podporu, trpělivost a pomoc při zpracování této práce.

Obsah

1. Úvod	1
2. Základní pojmy	3
2.1. Čin jinak trestný	3
2.2. Delikvence.....	5
2.3. Dítě	6
2.4. Mladistvý.....	6
2.5. Mladý dospělý	8
2.6. Mládež	8
2.7. Nezletilý	9
2.8. Opatření	9
2.9. Osoba blízká věku mladistvého.....	10
2.10. Provinění	10
2.11. Soud pro mládež.....	11
2.12. Trestní odpovědnost mladistvých a rozumová a mravní vyspělost.....	11
2.13. Zletilost.....	14
3. Rozbor platné právní úpravy a její charakteristika	15
3.1. Historický vývoj	15
3.1.1. Středověk a Rakousko-Uhersko	15
3.1.2. Přelom 19. a 20. století	16
3.1.3. První republika	17
3.1.4. Období socialismu	18
3.1.5. Vývoj po roce 1989	21
3.2. Současná právní úprava.....	21
3.2.1. Zásady současné právní úpravy.....	25
3.2.2. Některé mezinárodní úmluvy	28
3.2.2.1. Minimální standardní pravidla soudnictví nad mládeží	29
3.2.2.2. Deklarace práv dítěte.....	30
3.2.2.3. Úmluva o právech dítěte.....	31
3.3. Vybrané zahraniční právní úpravy	32
3.3.1. Možnosti nakládání s delikventní mládeží	33
3.3.2. Německo.....	34
3.3.3. Rakousko	36
3.3.4. Švýcarsko	37
3.3.5. Anglie a Wales	37
4. Jednotlivá opatření a jejich aplikace	39
4.1. Opatření ukládaná mladistvým.....	39
4.1.1. Výchovná a ochranná opatření	39

4.1.1.1. Výchovná opatření	40
4.1.1.2. Ochranná opatření	41
4.1.2. Trestní opatření	43
4.1.2.1. Obecně prospěšné práce	45
4.1.2.2. Peněžité opatření	47
4.1.2.3. Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu	48
4.1.2.4. Propadnutí věci	49
4.1.2.5. Zákaz činnosti	50
4.1.2.6. Vyhoštění	51
4.1.2.7. Domácí vězení	53
4.1.2.8. Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	56
4.1.2.9. Podmíněné odsouzení (podmíněné odsouzení s dohledem)	57
4.1.2.10. Odnětí svobody nepodmíněné	60
4.1.2.10.1. Výkon nepodmíněného odnětí svobody	61
4.1.3. Jiné možnosti potrestání mladistvého	65
4.1.4. Nejčastěji ukládaná trestní opatření	67
4.2. Opatření ukládaná dětem	68
5. Trestné činy mládeže	69
5.1. Specifika páchaní trestné činnosti mládeže	69
5.2. Příčiny kriminality mládeže	70
5.3. Trestná činnost mládeže v číslech	72
5.3.1. Věková skladba delikventů	72
5.3.2. Nejčastější druhy trestné činnosti mladistvých	73
5.3.3. Další statistiky	76
6. Ukládané tresty	77
6.1. Nezletilý XX	77
6.2. Mladistvý XX	78
6.3. Mladiství AA a BB, dospělý KK	79
7. Šetření	81
7.1. Metoda šetření	81
7.2. Závěry a výstupy	82
7.2.1. Osobní konzultace	82
7.2.1.1. Orgán sociálně-právní ochrany dětí	82
7.2.1.2. Soud	83
7.2.2. Vyhodnocení dotazníků	83
8. Závěr	86
9. Seznam zkratk	88
10. Zdroje	89

10.1. Seznam literatury.....	89
10.2. Elektronické a statistické zdroje.....	93
10.3. Právní předpisy.....	94
10.4. Odborné články	95
10.5. Rozsudky, usnesení, judikatura	96
11. Seznam příloh	97
11.1. PŘÍLOHA Č. 1 – Grafy týkající se trestné činnosti mládeže.....	97
11.1.1. Věkové rozložení obyvatelstva	97
11.1.2. Vývoj kriminality mládeže v letech 2008 – 2017 (celkově)	97
11.2. PŘÍLOHA Č. 2 - Procento stíhaných mladistvých podle druhu trestné činnosti v celé ČR.....	98
11.3. PŘÍLOHA Č. 3 – Dotazník	99
11.4. PŘÍLOHA Č. 4 – Tabulka s vyhodnocením dotazníků.....	103
11.5. PŘÍLOHA Č. 5 – Usnesení Okresního soudu Plzeň – město.....	104
11.6. PŘÍLOHA Č. 6 – Rozsudek Okresního soudu Plzeň – město.....	107
11.7. PŘÍLOHA Č. 7. - Rozsudek Okresního soudu v Rokycanech.....	109
12. Seznam tabulek a grafů	121
13. Resumé	122

1. Úvod

Lidé páchají trestnou činnost v každém věku, ale nejvíce především v období mládí a brzké dospělosti. Podle nynější právní úpravy je možné stíhat za porušení zákona pouze mladistvé, kteří v době spáchání činu již dosáhli patnáctého roku věku. Mladiství pachatelé tedy trestně odpovědní jsou, nicméně sankce, které jim mohou být uloženy, jsou mírnějšího charakteru než u dospělých. Pachatel, který ještě nedosáhl patnácti let, se nazývá dítě a v případě spáchání činu jinak trestného mu může být uloženo opatření v řízení občanskoprávní povahy.¹

Téma „Trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže – trestněprávní a kriminologické aspekty“ jsem si zvolila především proto, že *„kriminalita mládeže je jedním z nejzávažnějších problémů kriminalit“*² a stále aktuálním problémem společnosti, přičemž právě jednotlivá opatření, která jsou mladistvým (dětem) v reakci na jejich provinění (činy jinak trestné) ukládána, mohou vést k jejich převýchově a mají velký vliv na jejich další rozvoj. Z tohoto důvodu ve své práci zmiňuji všechna opatření, která mohou být mladistvým a dětem podle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „ZSM“) ukládána, přičemž podrobně se zaměřuji na trestní opatření, která představují jejich nejpřísnější druh a k jejichž uložení má dojít až v případě, nelze-li účelu zákona dosáhnout jinak.

V teoretické části se věnuji vybraným základním pojmům, které jsou pro tuto problematiku typické a stěžejní, dále pak rozebírám platnou právní úpravu, včetně stručného historického vývoje trestních opatření, neboť pro ucelenější náhled na toto téma je nutno uvědomit si také historické souvislosti, protože i trestání mladistvých a dětí bylo v každé době upraveno různými zákony jinak a současný stav je v podstatě výsledkem tohoto mnohaletého vývoje. Zároveň považuji za nezbytné zmínit také mezinárodní úmluvy a základní zásady současné úpravy.

¹ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-x, str. 145.

² SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. 4. uprav. vyd. Praha: SPN, 1980. Knižnice speciální pedagogiky, str. 143.

Dále jsem pro lepší srovnání provedla náhled do zahraničních úprav této problematiky, konkrétněji jsem se zaměřila na Německo, Rakousko, Švýcarsko a Anglii a Wales. Poté krátce zmiňuji výchovná a ochranná opatření pro mladistvé a následně se již zabývám hmotněprávním rozbořem trestních opatření a každé zde popisuji a definuji. Detailněji se věnuji zejména trestnímu opatření nepodmíněného odnětí svobody, neboť se u něho zabývám i jeho výkonem. Zároveň také v práci zmiňuji opatření ukládaná dětem a rovněž v kapitole také popisuji jiné možnosti k potrestání mladistvého.

Poté se věnuji problematice trestných činů mládeže, kde nejprve vymezuji specifika páchaní trestné činnosti u mládeže a také se rozepisuji o jejích příčinách. Dále uvádím statistické údaje vztahující se k věkové skladbě delikventů, nejčastější druhy trestné činnosti mladistvých, následně srovnávám strukturu objasněných trestných činů v roce 2010 a 2017 a navíc ještě zmiňuji některé zajímavé statistiky.

V praktické části se zabývám jak mladistvými, tak dětmi. Pomocí dotazníkového šetření jsem se soustředila zejména na spokojenost se současnou právní úpravou, osobní zkušenost zúčastněných osob v problematice soudnictví ve věcech mládeže a také na recidivu. Tato zjištění jsem mezi těmito dvěma věkovými skupinami porovnávala. Zároveň jsem navázala spolupráci s některými osobami, které mi poskytly velmi cenné rady, podklady, informace a postřehy z praxe.

Uvádím zde také pomocí kazuistiky konkrétní případy z praxe, se kterými jsem se měla možnost nějakým způsobem setkat a na kterých je vidět současná praxe aplikování trestních opatření.

Cílem této práce je především popsat trestní opatření, zmapovat problematiku trestné činnosti mládeže a v neposlední řadě zjistit spokojenost subjektů zúčastněných na těchto řízeních se současnou právní úpravou.

2. Základní pojmy

Problematika jednotlivých opatření, která mohou být mládeži uložena na základě zákona o soudnictví ve věcech mládeže, je spojena s celou řadou pojmů, které je nejprve nutno si definovat. Bezpochyby nejpoužívanějším a nejdůležitějším pojmem, se kterým se v této souvislosti setkáme, je pojem *mladistvý*. Dále je nutno definovat si pojem *mládež*, který tvoří nadřazené slovo pro *děti a mladistvé*. Nedílnou součástí tohoto tématu jsou také pojmy *čin jinak trestný*, *delikvence*, *mladý dospělý*, *nezletilý*, *opatření*, *osoba blízká věku mladistvého*, *provinění*, *soud pro mládež*, *trestní odpovědnost mladistvých*, *zletilost*, apod. Níže jsou vybrané základní pojmy, které se v této práci buď přímo objevují, nebo s ní bezprostředně souvisí, abecedně seřazeny a podrobně vysvětleny a definovány, přičemž nejvíce se zaměřuji na trestní odpovědnost, neboť její hranice je často diskutované téma.

2.1. Čin jinak trestný

Pojem čin jinak trestný se v zákonech objevuje na více místech. Jedná se o „*čin relativně beztrestný, tzn. vzhledem ke konkrétním okolnostem případu; jinak, tedy za okolností jiných, trestný je.*“³

Existuje v několika podobách.

První podoba činu jinak trestného je jako čin, který naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, a který pro nedostatek věku, přičetnosti nebo podmíněné (relativní) přičetnosti v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti není trestným činem.⁴

Například se může jednat o případ, kdy se dívka mladší patnácti let dopustí činu jinak trestného ve smyslu § 25 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), resp. § 2 odst. 1 písm. b) ZSM, nebo je osobou nepřičetnou ve smyslu § 26 tr. zákoníku, či rozumově a/nebo mravně nevypělou podle § 5 odst. 1 ZSM. To samé v případě pachatele, který nevěděl, že v důsledku jeho jednání může způsobit poruchu trestním zákonem chráněným

³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 192.

⁴ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 13.

zájmům, pokud to vzhledem ke svým osobním poměrům vědět nemohl, se tímto dopouští činu jinak trestného, a to pro nedostatek nedbalosti.⁵

Dále se potom objevuje ve formě činu pachatele trestně odpovědného (tj. přičetného, který již dosáhl patnáctého roku svého věku a který již má i nezbytný stupeň rozumové a mravní vyspělosti), který naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, ale u kterého není vzhledem k zásadě subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku⁶) prosazována trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené, včetně takového, který není vůbec společensky škodlivý.

Jde tedy o jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu jen zdánlivě.⁷ Myšleny jsou zde například činy v krajní nouzi (§ 28 tr. zákoníku) nebo v nutné obraně (§ 29 tr. zákoníku) nebo činy, kterých se pachatel dopustil za jiných okolností, které vylučují protiprávnost a trestnost činu.⁸

Z těchto dvou druhů činu jinak trestného zákon hovoří o prvním z nich, tedy o činu, který naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, ale který není trestným činem pro nedostatek věku (§ 89 a násl. ZSM), přičetnost (§ 26 tr. zákoníku, § 21 odst. 1, 2 ZSM v návaznosti na § 99 odst. 1 nebo § 100 odst. 1 tr. zákoníku) nebo podmíněnou (relativní) přičetnost v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti, aby mladistvý mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání (§ 5 odst. 1 ZSM).⁹

⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 192.

⁶ Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

⁷ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 13.

⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 193.

⁹ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 13.

2.2. Delikvence

Pojem delikvence má původ v latinském slově *delictum* a překládá se jako poklesek, přestupek, provinění nebo zločin.¹⁰ Jedná se o širší pojem, který v sobě zahrnuje kriminalitu, od které se odlišuje tím, že jako delikvenci lze označit i skutky, které nejsou trestnými činy například kvůli vyloučení trestní odpovědnosti pachatele z důvodu nedostatku věku. *Průcha, Walterová a Mareš* pod delikvenci mládeže zařazují všechna jednání mládeže, která jsou v rozporu se společenskými normami, jejichž ochrana je zabezpečena právními předpisy. *Jandourek* jako delikvenci chápe chování, které porušuje plné právní normy.¹¹

Méně závažné případy, které k soudu mohou, ale nemusí dojít, se označují za delikventní, naopak pro závažnější provinění (trestné činy), a to především v případě dospělých osob, se užívá pojmu kriminalita.¹²

Nejvíce se delikvence objevuje ve spojitosti s nepřijatelným a nežádoucím chováním mládeže. Delikvence mladistvých se označuje jako tzv. juvenilní delikvence a delikvence dětí do 15 let jako tzv. dětská delikvence.

Protiprávní jednání dětí a mládeže je celosvětově vnímáno jako velmi závažné, neboť v tomto období si člověk vytváří hodnotový systém, hledá své místo ve společnosti a uplatnění mezi ostatními. Delikventní chování tak je určitým znakem narušení jeho dosavadního vývoje, výsledkem nevhodných vnějších podmínek či dokonce znakem narušení osobnosti.

Důsledkem však může být i přirozená nezralost mladistvého, nezkušenost či jeho bezradnost ve vztahu k okolí.¹³ Reakci na delikvenci mladistvých představují jednotlivá opatření.¹⁴

¹⁰ MATOUŠKOVÁ, I. Aplikovaná forenzní psychologie. Praha: Grada, Psyché (Grada), 2013, str. 15.

¹¹ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0, str. 15.

¹² NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. vyd. 1. Liberec: Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, 2006, str. 8.

¹³ MATOUŠKOVÁ, I. Aplikovaná forenzní psychologie. Praha: Grada, Psyché (Grada), 2013, str. 15.

¹⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 773, 656.

2.3. Dítě

Pojem *dítě* zakotvuje již trestní zákoník, a to v ustanovení § 126, když za dítě označuje každou osobu, která je mladší osmnácti let, pokud zákon nestanoví jinak. Vzhledem k tomu, že trestní zákoník má subsidiární postavení ve vztahu k zákonu o soudnictví ve věcech mládeže (§ 1 odst. 3 ZSM), rozumí se dítětem dle § 2 odst. 1 písm. b) ZSM ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku.¹⁵

Za osobu mladší patnácti let se dítě považuje i v den svých patnáctých narozenin, neboť patnácti let dosáhne až po uplynutí dvaceti čtyř hodin takového dne; srov. § 139 tr. zákoníku.

Dětem mladším patnácti let, které se dopustily činu jinak trestného, může být za podmínek v § 89 odst. 2 a § 93 ZSM uloženo některé opatření nutné k jejich nápravě v občanskoprávním řízení vedeném podle § 89 až 96 ZSM.¹⁶

Dopustila-li se osoba, která již dosáhla dvanáctého roku svého věku, ale zároveň je stále mladší než patnáct let, některého činu, za který trestní zákoník ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, bude jí soudem v občanskoprávním řízení na návrh státního zastupitelství nebo i bez návrhu uložena ochranná výchova.¹⁷

2.4. Mladistvý

Podobně jako v jiných zemích, které patří do kontinentálního a angloamerického právního systému, české trestní právo běžně operuje s pojmem *mladistvý*. Jde o osobu nedospělou. Takové vymezení je ale nejen z hlediska trestního práva příliš neurčité. Pojem mladistvý představuje osobu, která ještě nedosáhla takového věku, aby o ní bylo možné hovořit jako o osobě dospělé.¹⁸ Pokud tento pojem dáme do právního jazyka, půjde zpravidla o osobu, která ještě nepřekročila osmnáctý rok svého věku. Pokud si vypomůžeme pojmy z jiných

¹⁵ VICHEREK, Roman. Jak “trestat” děti a trestně neodpovědné mladistvé. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 1, str. 1 - 4. ISSN 1213-5313.

¹⁶ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H. SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 9 – 10.

¹⁷ § 93 odst. 2 tr. zákoníku.

¹⁸ NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-08-4, str. 355.

právních odvětví (zejména práva občanského), budeme o takové osobě smýšlet jako o nezletilci.

Za mladistvého se považuje osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý rok věku a zároveň ještě nepřekročila osmnáctý rok věku; srov. § 2 odst. 1 písm. c) ZSM, § 25 tr. zákoníku¹⁹ Od tohoto věku se vůči němu uplatní modifikované trestněprávní sankce a od tohoto okamžiku mluvíme tedy ve vztahu k mladistvému pachateli o jeho odpovědnosti za protiprávní činy. Naopak před dosažením požadované věkové hranice je odpovědnost mladistvého pachatele za protiprávní činy vyloučena.²⁰

Během rozhodování, zda jde o mladistvého, je nutno brát ohled také na ustanovení § 139 tr. zákoníku, které se týká počítání času (časového určení) v trestním právu. Teprve až dnem, který následuje po dni, kdy pachatel dovršil patnáctý rok svého věku, je ho možné považovat za mladistvého. Z tohoto důvodu se osoba, která se dopustila činu, který jinak naplňuje znaky některého trestného činu již v den svých patnáctých narozenin, ještě nepovažuje za trestně odpovědnou pro nedostatek věku (srov. § 25, § 139 tr. zákoníku), na druhou stranu se i nadále za mladistvého považuje pachatel, který spáchal provinění ještě v den svých osmnáctých narozenin.

Ve smyslu trestního práva se za osobu mladistvou považuje i taková osoba, která z hlediska práva občanského nabyla plné svéprávnosti, a to jak přiznáním svéprávnosti, tak například i uzavřením manželství před dovršením osmnácti let; srov. § 30 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“).²¹

¹⁹ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8, str. 267 – 268.

²⁰ CIBULKA, [Karel a Veronika CIBULKOVÁ]. *Trestní právo: trestní odpovědnost, tresty a ochranná opatření, stíhání mladistvých, trestné činy, úkony v trestním řízení, vyšetřování trestných činů, řízení před soudem*. Brno: Sokrates, 2005. ISBN 8086572218, str. 53-56.

²¹ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 438.

2.5. Mladý dospělý

Mladý dospělý pachatel je specifické označení pro osobu, která spáchala trestný čin již po dosažení osmnáctého roku věku a je trestně odpovědná.²² Trestní zákoník ovšem umožňuje při ukládání trestu uložit ochrannou výchovu osobě do devatenácti let stejně, jako mladistvému.²³ Tento pojem je používán zejména v kriminologické literatuře. Horní hranice není chápána jednotně, je pohyblivá někdy do věku 21 let, jindy do 24 let, ale je to možné také například až do 30 let.²⁴

2.6. Mládež

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. užívá pojmu *mládež*, který vymezuje v § 2 odst. 1 písm. a) jako děti a mladiství. Z toho vyplývá, že tento pojem zahrnuje všechny jedince, kteří ještě nedosáhli hranice osmnáctého roku věku, včetně těch, kteří jsou mladší patnácti let.²⁵

Mládeži společnost věnuje zvláštní péči, která je v oblasti trestního práva spatřována v tom, že u mladistvých je trestní odpovědnost a trestní řízení upraveno v mnoha směrech odlišným způsobem od obecné trestní odpovědnosti a od obecného trestního řízení. Zvláštní ochrana také vyplývá z čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého je zaručena zvláštní ochrana dětí a mladistvých.

Tato speciální ustanovení jsou nepostradatelná v tom, aby došlo k naplnění výchovné funkce trestního řízení ve vztahu k mladistvým, protože je nutno brát zvláštní zřetel na jejich specifické vlastnosti a co nejvíce vyloučit jejich další možné narušování, které u nich vzhledem k rozvíjející se osobnosti hrozí podstatně více než v případě již dospělých jedinců.²⁶

²² NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-08-4, str. 356.

²³ UŠIAK, Gustáv, Jaroslav OBERUČ a Pavel SEČKA. *Kriminalita mládeže*. Strážnice: Veřejnosprávní vzdělávací institut, o.p.s. Strážnice, 2016. ISBN 978-80-905919-5-0, str. 13.

²⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2, str. 13.

²⁵ CIBULKA, [Karel a Veronika CIBULKOVÁ]. *Trestní právo: trestní odpovědnost, tresty a ochranná opatření, stíhání mladistvých, trestné činy, úkony v trestním řízení, vyšetřování trestných činů, řízení před soudem*. Brno: Sokrates, 2005. ISBN 8086572218, str. 53 – 56.

²⁶ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 9.

2.7. Nezletilý

Z hlediska obsahu i významu je pojem *nezletilý* protikladem zletilosti. Jednoduše se jedná o osobu, která nedosáhla osmnáctého roku svého věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím. Odborná literatura trestního práva tento pojem zpravidla nepoužívá.²⁷

Avšak i přesto, že se tento pojem neuvádí v trestním právu, poměrně hojně s ním nakládá policejní praxe, která jím označuje osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné. V České republice jde o osoby, které ještě nedosáhly patnáctého roku věku.²⁸

2.8. Opatření

Pojem *opatření* je obsažen v § 2 odst. 2 písm. b) ZSM, rozumí se jimi výchovná opatření (§ 15 až 20 ZSM), ochranná opatření (§ 21 až 23 ZSM) a trestní opatření (§ 24 až 35 ZSM) u mladistvých a opatření ukládaná dětem mladším patnácti let (§ 93 ZSM).

Opatření je právní následek provinění mladistvého (a činu jinak trestného dětí mladších patnácti let). Je to druh sankce, která je zákonnou reakcí státu na spáchání trestného činu. Od úpravy trestání dospělých, která je obsažena v trestním zákoníku a je založena na dualismu²⁹ sankcí, se liší zákon o soudnictví ve věcech mládeže tím, že zakotvuje pouze jeden vnitřně provázaný systém sankcí pro mladistvé, a to opatření. Jedná se tedy o monismus trestněprávních sankcí.³⁰

Jak vyplývá z ust. § 9 odst. 1 ZSM, smyslem užití opatření vůči mladistvému je vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj s ohledem na jeho dosažený stupeň rozumového a mravního vývoje, osobní vlastnosti, jeho rodinnou výchovu a prostředí, ze kterého pochází. Účelem je však i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.³¹

²⁷ ŠOUKAL, Jiří. *Řízení a rozhodování v trestních věcech mladistvých*. Praha: IFEC, 2000. AZ-IUS. ISBN 80-86412-05-9, str. 5.

²⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2, str. 13.

²⁹ § 36 tr. zákoníku - Dospělým pachatelům lze uložit tresty a ochranná opatření.

³⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 479.

³¹ VICHEREK, Roman. Jak "trestat" děti a trestně neodpovědné mladistvé. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 1, str. 1 - 4. ISSN 1213-5313.

2.9. Osoba blízká věku mladistvého

Tento trestněprávní pojem se používá jako označení pro osobu, která je svým věkem blízko osobám mladistvým. Zpravidla se takto označují fyzické osoby mezi osmnáctým a devatenáctým rokem života. V praxi to znamená, že pokud se takový pachatel dopustil trestného činu, tak se při výměře trestu užije institut polehčující okolnosti a fakultativně se uplatní i speciální způsoby řízení proti mladistvému a zvláštnosti při výkonu trestu odnětí svobody a ochranné výchovy.³²

2.10. Provinění

Trestný čin³³, který je spáchán mladistvým, se nazývá *provinění*; srov. § 6 odst. 1 ZSM. Nejedná se o samostatnou skupinu trestných činů, je to jen odlišné pojmenování trestného činu.

Kategorie trestného činu podle ust. § 14 odst. 1 tr. zákoníku, které dělí trestné činy na přečiny a zločiny³⁴, je možné uplatňovat jen ve vztahu k dospělým pachatelům trestných činů. Ve všech těchto kategoriích se u mladistvých používá vždy jednotný pojem provinění, které v sobě neobsahuje tak výrazné prvky odsouzení a tím i stigmatizující prvky, jako je tomu u trestného činu u dospělých pachatelů.

Nevhodnost užívání termínu trestný čin ve vztahu k mladistvým vyplývá také z toho, že pojem *trestný čin* nevyjadřuje přesně podstatu jednání mladistvého pachatele, protože s ohledem na speciální povahu trestní odpovědnosti mladistvého je společnost za jeho trestnou činnost alespoň spoluodpovědná, protože nedokázala vytvořit optimální výchovné prostředí pro zajištění jeho náležitého vývoje, a to zejména v takových situacích, kdy mladistvý pachatel musel s ohledem na nefungující rodinnou výchovu vyrůstat v nevhodném výchovném prostředí, nebo dokonce v ústavním zařízení, které naneštěstí samo často vedlo k jeho delikventním projevům (např. tím, že tato zařízení nevytváří dostatečné citové

³² ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2, str. 13 – 14.

³³ § 13 odst. 1 tr. zákoníku - Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Současné pojetí trestného činu je postaveno na formálním pojetí.

³⁴ Tzv. bipartice. Podle ustanovení § 14 odst. 2 a 3 tr. zákoníku, přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

zázemí a potřebné vazby), popřípadě ze strany příslušných orgánů nebylo včas zasaženo do jeho nevyhovujícího rodinného prostředí.³⁵

2.11. Soud pro mládež

„Soudnictví ve věcech mladistvých a ve věcech posuzování činů jinak trestných, spáchaných dětmi mladšími patnácti let vykonávají soudy pro mládež.“³⁶

Jedná se sice o určitou specializaci při výkonu soudnictví ve věcech mládeže, ale není to však žádná zvláštní soustava soudů ani odchylka od zásad, které jsou stanoveny pro určování věcné příslušnosti soudů. Soud pro mládež je pouze zvláštní senát (resp. předseda takového senátu nebo samosoudce) příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu, jehož věcná příslušnost se jinak řídí obecnými pravidly, která vyplývají ze zákona č. 141/1961 Sb, o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“), srov. § 2 odst. 2 písm. d) ZSM.³⁷ Má pravomoc ukládat jednotlivá opatření, a to po celou dobu nalézacího řízení, až do vynesení konečného rozhodnutí ve věci.³⁸

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže také zakotvuje určité osobní a odborné požadavky na soudce a další osoby, které jsou zúčastněné na řízení (§ 36 ZSM).³⁹

2.12. Trestní odpovědnost mladistvých a rozumová a mravní vyspělost

K trestní odpovědnosti je nutno splnit tři základní podmínky, a sice mít požadovaný věk⁴⁰, přičetnost⁴¹ v době činu a u mladistvých pachatelů je vyžadována rozumová a mravní vyspělost.⁴²

³⁵ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 439 – 440.

³⁶ § 4 ZSM.

³⁷ FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 765.

³⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 668.

³⁹ FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 765.

⁴⁰ § 25 tr. zákoníku, § 2 odst. 1 písm. c) ZSM.

⁴¹ § 26 tr. zákoníku.

⁴² VICHEREK, Roman. Jak “trestat” děti a trestně neodpovědné mladistvé. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 1, str. 1 - 4. ISSN 1213-5313.

V řízení proti mladistvým je pojem rozumová a mravní vyspělost považovaný za stěžejní. Jedná se o určení, zda mladistvý dosahuje optimálního stupně jeho duševního rozvoje, který je typický vzhledem k jeho věku.⁴³

Během posuzování rozumové a mravní vyspělosti mladistvého je nejdůležitější odlišit od sebe mentální věk mladistvého, který ukazuje jeho celkovou vyspělost (a to nejen po stránce rozumové, ale i biologické, psychické a sociální), od pevně určeného věku počítaného od jeho data narození. Zároveň musí dojít k rozlišení situací, ve kterých se jedná jen o nedostatečnou zralost, jejíž příčina spočívá v opožděném vývoji mladistvého od případů, ve kterých je již odhalena duševní porucha, která může být důvodem, který způsobil zastavení vývoje jedince na určitém stupni bez možnosti dalšího dozrívání. Je tedy nutno klást zřetel na důrazné rozeznání obecné (absolutní) a zvláštní (relativní) přičetnosti.⁴⁴

Trestní odpovědnost absolutní tedy představuje pevnou dolní hranici, která určuje počátek trestní odpovědnosti bez ohledu na vyspělost jedince. Relativní trestní odpovědnost je vnímána jako zralost. Mladistvý musí mít schopnost mentálně a psychicky chápat význam svého jednání (schopnost rozpoznávací, rozumová), ale také schopnost své jednání ovládnout (schopnost určovací).

I u relativní odpovědnosti je stanovena minimální dolní věková hranice, která je nezbytnou podmínkou pro další případné řešení. Tato hranice představuje období absolutní trestní neodpovědnosti, ve kterém se vzhledem k nízkému věku automaticky předpokládá absence dostatečné mentální (rozpoznávací) a ovládací (určovací) schopnosti.⁴⁵

Ustanovení § 5 odst. 1 ZSM⁴⁶ zakotvuje relativní trestní odpovědnost mladistvého měřítky, která jinak trestněprávní teorie i trestní zákoník používá pro vymezení přičetnosti, byť označení duševní poruchy nahrazuje označením rozumové a mravní vyspělosti. Z tohoto důvodu je tzv. podmíněná přičetnost často

⁴³ VEČERKA, Kazimír. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-079-3, str. 10.

⁴⁴ ŠIMEK, Milan. ZEŽULOVÁ, Jana. Relativní nepřičetnost mladistvého – vybrané problémy. *Státní zastupitelství*. 2014, roč. 12, č. 1, str. 52 - 53. ISSN 1214-3758.

⁴⁵ VÁLKOVÁ, Helena. Věk a jeho význam pro stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti. *Právní rozhledy*. 1997, roč. 1997, č. 5, str. 289 - 290. ISSN 1210-6410.

⁴⁶ Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

vnímána jako speciální důvod nepřičetnosti, a ne jako samostatný důvod, který vylučuje trestní odpovědnost.⁴⁷

Jako mravní vývoj osobnosti mladistvého chápeme proces, ve kterém si mladistvý během svého individuálního rozvoje osobnosti přivlastňuje normy chování, které jsou v určitém období ve společnosti účinné, a přijímá je za své. Nedostačující rozumová a mravní vyspělost mladistvého není vyjádřením chorobného stavu, ale jen dopadem neukončeného procesu dospívání dítěte. Jedná se o otázku, na kterou se vždy, v případě nejistoty o dostatečném rozumovém a mravním vývoji konkrétního mladistvého, musí zaměřit dva znalci, a to jeden z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a druhý znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, oba se specializací na dětskou psychiku, kteří na základě četných vyšetření poskytnou své posudky.

V důsledku pomalejšího vývoje, který není způsoben duševní chorobou, tomu může být u každého dítěte jinak. Právě těchto případů se týká již zmiňované ustanovení § 5 odst. 1 ZSM. Zákon v tomto ustanovení po mladistvém žádá, aby byl s ohledem na svůj stupeň vývoje schopen vycítit, že „koná něco špatně“, nebo aby byl schopen vhodným stylem regulovat své chování. Z tohoto důvodu není obtížné rozhodovat o případech, ve kterých se mladistvý pachatel dopustil některého ze závažných kriminálních deliktů nebo případně i tradičních trestních jednání, protože v těchto případech si mladistvý vždy musel být vědom toho, že jeho jednání není v souladu se zákonem. Naopak těžší situace na posuzování jednání mladistvého nastane tehdy, kdy již konáním mladistvého došlo k překročení hranice, kterou trestní zákoník jasně vymezuje, ale s ohledem na duševní vyspělost mladistvého mu nemusí být vždy zřejmé, že tuto hranici svým protiprávním jednáním přesáhl.

Je nutné, aby nezralost mladistvého byla jasná, tím se rozumí, že v době, kdy mladistvý spáchal trestný čin, nebyl tak dostatečně vyspělý jako jeho vrstevníci, a to ani po stránce intelektuální, ani po stránce mravní.

⁴⁷ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 440.

Nezralost sama o sobě mladistvého nezbavuje trestní odpovědnosti, protože ta bude vyloučena jen v situaci, kdy způsobuje buď nedostatek schopnosti rozpoznávací, nebo určovací, případně obou těchto schopností.⁴⁸

Dlouhodobě je diskutována hranice trestní odpovědnosti a často je navrhováno její snížení na 14 let, jak tomu u nás bylo například za první republiky. Podle předsedy Nejvyššího soudu Prof. JUDr. Pavla Šámala, Ph.D., však snižovat hranici trestní odpovědnosti není rozumné, neboť děti reagují jinak, než dospělí a trestná činnost mládeže by se mohla naopak ještě zvýšit, pokud by došlo k nepřiměřenému potrestání. V současné době je to tedy správně spojeno s ukončením školní docházky.⁴⁹

2.13. Zletilost

Zletilost je primárně pojmem občanského práva. V NOZ je upravena v § 30. Občanskoprávní zletilosti se nabývá při dosažení věku 18 let, ale existují zde výjimky, například kdy uzavřením sňatku může osoba mladší osmnácti let a starší šestnácti let nabýt zletilosti dříve.⁵⁰

„Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.“⁵¹

Každý, kdo se stane takto svéprávným, může pro sebe vlastním právním jednáním nabývat práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).⁵²

⁴⁸ Tamtéž, str. 441 – 443.

⁴⁹ Česká pozice. *Zpřísnění trestní odpovědnosti dětí nepotřebujeme*. Ceskapozice.lidovky.cz [online]. 23. 6. 2016, citováno 14. 2. 2019, dostupné: http://ceskapozice.lidovky.cz/zpriseni-trestni-odpovednosti-deti-nepotrebujeme-fym-/tema.aspx?c=A160621_173304_pozice-tema_lube.

⁵⁰ CIBULKA, [Karel a Veronika CIBULKOVÁ]. *Trestní právo: trestní odpovědnost, tresty a ochranná opatření, stíhání mladistvých, trestné činy, úkony v trestním řízení, vyšetřování trestných činů, řízení před soudem*. Brno: Sokrates, 2005. ISBN 8086572218, str. 53 – 56.

⁵¹ § 30 NOZ.

⁵² § 15 odst. 2 NOZ.

3. Rozbor platné právní úpravy a její charakteristika

V následujících kapitolách se nejprve okrajově věnuji historickému vývoji trestání mládeže, dále pak popisuji současnou právní úpravu, včetně zásad současné právní úpravy. Zmiňuji také nejvýznamnější mezinárodní úmluvy a neopomenula jsem provést srovnání se zahraničními úpravami.

3.1. Historický vývoj

Z hlediska komplexnosti a dosažení cíle této práce je také žádoucí si alespoň stručně připomenout historický vývoj sankcionování mládeže. V průběhu historie dochází k rozdílnému vnímání delikventního jednání mládeže, a to od stavu, kdy většina starověkých společenství zacházela s těmito delikventy stejně jako s dospělými, přes pojmání dětství jako období nedostatečné rozumové vyspělosti s mírnějším potrestáním nebo dokonce vylučujícím potrestáním, až po reformní snahy usilující o respektování specifík tohoto druhu delikvence.

3.1.1. Středověk a Rakousko-Uhersko

V českých zemích nebyla ve středověku jednotná kodifikace trestního práva. Platilo zde domácí právo obyčejové, zemské právo obyčejové, zemské právo církevní, manské, dvorské, městské, vesnické a různá cizí práva (tzv. partikularismus). Proto v této dějinné etapě není možné identifikovat právní normy, které by se vztahovaly výlučně na trestání mladistvých.⁵³

Ve středověkém právu se rozlišovaly dva věkové stupně, a to nedospělost a dospělost. Stupeň dospělosti nebyl dán skutečným věkem, ale byl určen fyzickou vyspělostí jedince a nízký věk pachatele byl polehčující okolností. Podle knih Tovačovské a Drnovské byla hranice zletilosti rozdělena následovně: pacholík panský byl dospělý v 16 letech, děvečka šlechtična ve 14 letech, zemanský pacholík v 17 letech a děvečka v 15 letech, selský pacholík v 18 letech a děvečka v 16 letech. V roce 1627 bylo v Čechách vydáno Obnovené zřízení zemské (na Moravě o rok později), to obsahovalo řadu ustanovení trestněprávní povahy, ale ve vztahu k mladistvým pachatelům v něm nebyla žádná speciální úprava. První jednotná kodifikace trestního práva, kterou stanovilo přijetí hrdelního řádu císaře Josefa I. z roku 1707, přineslo definici věkové hranice pro zmírnění trestu. Ta byla stanovena jinak pro chlapce (18 let) a pro dívky (15 let). Významným mezníkem pro oblast

⁵³ Prušák, J.: Rakouské právo trestní. Praha: Všechno 1912, str. 11 – 12.

trestního práva nad mládeží byl hrdelní řád Marie Terezie (Theresiana) z r. 1768. Mladiství pachatelé byli od té doby rozlišováni podle věku z hlediska jejich trestní odpovědnosti.⁵⁴

Bylo zde stanoveno, že děti do 7 let nejsou trestně odpovědné. Osoby do 14 let mají sníženou trestní odpovědnost a mladiství do 16 let jsou plně trestně odpovědní, ale trest se jim mohl snížit, pokud zde byla naděje na jejich nápravu. Další úpravu přinesl rakouský trestní zákoník z roku 1852, který trestní odpovědnost mladistvých delikventů rozděloval na dětský věk (do 10 let), kde nebyla žádná trestní odpovědnost, věk nedospělý (10 až 14 let), kde byla zmenšená trestní odpovědnost a věk mladistvý (14 až 20 let, tzv. období mírnějšího trestání).⁵⁵

3.1.2. Přelom 19. a 20. století

Toto období můžeme považovat za počátky zrodu soudnictví pro mládež jak u nás, tak i ve světě.

V USA došlo v roce 1899 ve státě Illinois ke zřízení prvního řádného soudu pro mladistvé (osoby mladší osmnácti let). Pro tento soud bylo charakteristické zejména to, že soud vykonával jednak pravomoci civilněprávní, tak i pravomoci trestněprávní.⁵⁶

Odpovědnost za selhání dítěte nese dle myšlenky „*parens patriae*“ rodič a jestliže selže, měl by se jeho role ujmout stát. Stát následně prostřednictvím soudů zajišťuje řádnou výchovu a péči o děti, přičemž hlavním cílem soudů není zjištění, zda se dítě skutečně dopustilo deliktu, ale stanovení skutečné a objektivní potřeby dítěte.

V evropských zemích se především díky osvícencům začalo uznávat, že normy upravující chování dospělých nelze uplatňovat na děti, jelikož mezi dospělými a dětmi existují zejména v otázce rozumové a mravní vyspělosti značné rozdíly. V systému soudnictví proto až do 80. let 20. století nebylo na kriminalitu

⁵⁴ ZEŽULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4. str. 13 – 17.

⁵⁵ ZBORNÍK, F., KOTULAN, P., ROZUM, J. *Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, str. 6 – 10.

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4., str. 637.

reagováno klasickými prostředky trestního práva, ale spíše postupy medicínskými, psychologickými a sociálně-právními.⁵⁷

Postupně obdobné soudy vznikaly i v evropských zemích, například v Německu v roce 1908. Na území českých zemí v rámci Rakouska – Uherska došlo od 1. 1. 1909 u okresních soudů ke sloučení pravomocí poručenské s pravomocí v trestních věcech. U ostatních soudů se trestní věci mladistvých přidělovaly jednomu specializovanému soudci nebo senátu. Zákon o soudnictví nad mládeží byl přijat v Rakousku v roce 1928, tedy až po rozpadu Rakouska – Uherska.⁵⁸

3.1.3. První republika

Při vzniku Československé republiky došlo recepční normou k převzetí rakouského práva pro zemi Českou a Moravskoslezskou, pro Slovensko a Podkarpatskou Rus k převzetí práva uherského. Rakouské právo neupravovalo trestní právo mládeže samostatným zákonem. Tresty ukládané pro mladistvé dle rakouského trestního zákona č. 117/1852 ř. z, o zločinech, přečinech a přestupcích byly obdobné. Děti do 10 let byly trestně neodpovědné. Byly jim ukládány domácí tresty, tedy ne sankce, které byly stanoveny v trestním zákoníku. Děti ve věku od 10 do 14 let byly trestány pouze za zločiny. Byl-li stanoven trest vězení, pak tomu bylo na odděleném místě (speciální oddělení věznic).

Z hlediska právních následků znamenalo přijetí zákona č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží značný pokrok. Hlavní myšlenkou pro sankcionování mladistvých, dle důvodové zprávy tohoto zákona, bylo co nejméně trestat a co nejvíce vychovávat. Pokud byla potřeba někoho potrestat, trest měl být především výchovný a vést k polepšování.

Právní následky se začaly rozlišovat na výchovná opatření, ochranná opatření a tresty. Hranice mezi výchovnými a ochrannými opatřeními nebyla přesně určena.

Za mladistvé považuje zákon osoby ve věku od 14 do 18 let a umožňuje jim uložit výchovná opatření, zejména pokárání nebo ponechání k potrestání rodinou

⁵⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3, str. 35.

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4., str. 637.

nebo školou, ochranná opatření ve formě ochranného dozoru a ochranné výchovy a nakonec tresty, kterými jsou trest zavření, podmíněné odsouzení a peněžitý trest, v případě cizince též vypovězení nebo vyhoštění z republiky, pokud nehrozí nebezpečí jeho zpustnutí.⁵⁹

Z trestů bych přiblížila trest zavření, který byl ukládán místo trestu smrti a trestu odnětí svobody. Trestní sazby stanovené trestními zákony se u mladistvých pachatelů snižovaly na polovinu, dolní hranice ovšem nepřesahovala jeden rok a horní pět let. U zvláště závažných provinění, za která by se podle trestních zákonů ukládal trest smrti nebo doživotí, byla trestní sazba u mladistvých, kteří nedosáhli věku 16 let od 1 do 10 let a u mladistvých starších 16 let od 2 do 15 let. Podle doby, na kterou byl trest zavření uložen, se rozlišovalo místo výkonu. U trestu zavření do šesti měsíců se jednalo o výkon v soudních věznicích v samostatných odděleních pro mladistvé, v ostatních případech se tento trest vykonával v polepšovnicích.⁶⁰

Zákon č. 48/1931 Sb. také pamatoval i na osoby nedospělé, které v době, kdy spáchaly čin jinak trestný, nedosáhly věku čtrnácti let. U nedospělých mohlo být uloženo výchovné či léčebné opatření. Dále pak bylo možno uložit ochranný dozor nebo ochrannou výchovu, pokud to bylo nutné k nápravě nedospělého, přičemž ochrannou výchovu soud obligatorně uložil, pokud čin jinak trestný spáchal nedospělý pachatel starší dvanácti let a za jeho čin by trestní zákon stanovil trest smrti nebo trest odnětí svobody na doživotí.⁶¹

3.1.4. Období socialismu

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží č. 48/1931 byl zrušen trestním zákonem č. 86/1950 Sb., aniž měl adekvátní náhradu. Trestněprávní ustanovení, která spravovala problematiku mladistvých, byla zpět zařazena do obecných trestněprávních předpisů. Soudy pro mládež, ale i úřadovny pro péči o mládež byly zrušeny. Problematikou mladistvých se zákon zabýval jen v několika málo ustanoveních, která nemohla zajistit, aby byl řádně zabezpečen výchovný účel

⁵⁹ VÁLKOVÁ, H., DUNKEL, F.: Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě. Praha: Leges 1992, ISBN: 80-85638-00-2, str. 20 – 29.

⁶⁰ MÍŘIČKA, A., SCHOLZ, O. o trestním soudnictví nad mládeží. Praha: Československý Kompas, 1932, str. 35, 49 – 50.

⁶¹ ROZUM, Jan, ed. *Právní úprava trestního soudnictví nad mládeží v Československu z roku 1931*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-16-9, str. 6.

trestu a byly posíleny pozitivní sociální návyky tak, aby bylo docíleno snížení rizika protiprávního chování mladistvých pachatelů.⁶²

Trestní zákon č. 86/1950 Sb. tak mnohem méně než dřívější právní úprava umožňoval individuální přístup vůči mladému pachateli.

Základ tohoto zákona byl v dualistickém systému trestních sankcí. Rozlišoval tresty a ochranná opatření. Tresty, které mohly být uloženy mladistvým (15 - 18 let), zákon vymezoval negativním způsobem. To znamená, že z celkového výčtu druhů trestů ukládaných dospělým pachatelům, vylučoval tresty, které mladistvým uložit nelze.

Mezi tresty, které bylo možné trestně odpovědným uložit, patřilo odnětí svobody, nápravné opatření, peněžitý trest, propadnutí jmění, ztráta vojenské hodnosti, vyhoštění, propadnutí věci.⁶³

Sankcemi, které dále tento trestní zákon upravoval, byla ochranná opatření, a to ochranné léčení, ochranná výchova a zabránění.⁶⁴

Trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí nebylo možné mladistvým pachatelům uložit. Náhradu za tyto tresty představoval trest odnětí svobody s trestní sazbou od 3 do 15 let. V některých případech u trestu odnětí svobody platilo pravidlo, že se trestní sazby oproti dospělým pachatelům dělily na polovinu. Zároveň platilo, že dolní hranice byla nejvýše jeden rok a horní hranice nepřevyšovala pět let. Při podmínce, že trest odnětí svobody nepřevyšoval 3 roky, mohl soud vyslovit mladistvému podmíněné odsouzení a stanovit zkušební dobu. Byl-li tento trest stanoven mladistvému delikventovi, který neměl do té doby žádné delikty a měl mu být uložen trest odnětí svobody nepřevyšující 6 měsíců, soud místo trestu odnětí svobody uložil nápravné opatření. Toto opatření spočívalo v tom, že se mladistvý ponechá na svobodě, ale je povinen vykonávat určenou práci od 1 měsíce do jednoho roku za sníženou odměnu.⁶⁵

Další ochranné opatření, které soud ukládal, byla ochranná výchova. Tato forma byla zvolena, když nebylo o mladistvého řádně postaráno. Soud ochrannou výchovu většinou ukládal dětem ve věku od 12 do 15 let, které spáchaly čin jinak

⁶² SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, str. 37 - 40.

⁶³ § 59 zákona č. 86/1950 Sb. – Mladistvému nelze uložit trest smrti, ztrátu čestných práv občanských, vyloučení z vojska, zákaz činnosti, zákaz pobytu, trest uveřejnění rozsudku.

⁶⁴ § 70 - 74 zákona č. 86/1950 Sb.

⁶⁵ § 37 - 38, § 60 – 61 zákona č. 86/1950 Sb.

trestný, za který by se dospělým pachatelům uložil trest smrti nebo trest odnětí svobody na doživotí. Někdy byl tento trest použit u problematických jedinců, aby byla zajištěna jejich správná výchova. Výkon tohoto opatření probíhal ve výchovných ústavech. Pokud to bylo nutné vzhledem ke zdravotnímu stavu pachatele, byl vykonán v léčebném ústavu.⁶⁶

Dalším přijatým trestním kodexem byl v roce 1961 trestní zákon č. 140/1961 Sb. Opět se jednalo o předpis, který byl obecnou právní úpravou trestního práva. Hlava sedmá s názvem „*Zvláštní ustanovení o stíhání mladistvých*“ se týkala trestního práva mládeže. Jak je zřejmé z názvu, hlava se týká jen mladistvých, tedy osob ve věku mezi 15. až 18. rokem věku. O dětech mladších 15 let je zmínka jen v rámci ukládání ochranné výchovy.⁶⁷

Soud mohl mladistvým uložit jednak tresty, kam patří nepodmíněný trest odnětí svobody a podmíněné odsouzení, propadnutí věci a pokud byl mladistvý výdělečně činný, také nápravné opatření a peněžitý trest. Dále mohl ukládat ochranná opatření, a to ochranné léčení, zabránění věci a ochrannou výchovu.⁶⁸

Tresty ukládané podle tohoto trestního zákona mají vychovat mladistvého v řádného pracujícího člověka a stejně jako u předešlého trestního zákona z roku 1950 také zde platilo pravidlo, že se trestní sazby u mladistvých snižovaly na polovinu. I zde dolní hranice nesměla převyšovat jeden rok a horní pět let. Rozdíl však byl u závažných trestných činů, za které by se ukládal trest smrti, neboť v těchto situacích mohl soud uložit trest odnětí svobody na pět až deset let. Mladistvého bylo možné i podmíněně odsoudit k trestu odnětí svobody a stanovit mu zkušební dobu na 1 až 3 roky, po kterou byl sledován, zda se osvědčil či nikoliv. Neosvědčil-li se, byl povinen trest odnětí svobody vykonat.⁶⁹

Ochranná opatření mohla být uložena jako jediný právní následek za spáchaný čin z důvodu ochrany společnosti.

⁶⁶ ZEMAN, Petr, SIMONA DIBLÍKOVÁ, PETR KOTULAN a JIŘÍ VLACH. *Praxe v oblasti rozhodování o nařízení ústavní výchovy a uložení ochranné výchovy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-081-6, str. 53.

⁶⁷ ZBORNÍK, F., KOTULAN, P., ROZUM, J., *Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, str. 32.

⁶⁸ VÁLKOVÁ, H., DUNKEL, F.: *Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě*. Praha: Leges 1992, ISBN: 80-85638-00-2, str. 38.

⁶⁹ § 79, § 82 zákona č. 140/1961 Sb.

Ochranná výchova ve smyslu tohoto zákona byla jediným opatřením, které se uplatňovalo pouze u mládeže. Bylo možné ho také aplikovat u dětí ve věku 12 až 15 let. U mladistvých pachatelů se ochranná výchova mohla aplikovat pouze za situace, kdy bylo upuštěno od potrestání a jednalo-li se o mladistvého, žijícího v nevhodném prostředí, které by nezajistilo jeho řádnou výchovu, nebo dosavadní výchova byla zanedbána. U dětí ve věku 12 až 15 let se ochranná výchova ukládala tak, jak bylo popsáno výše za stejných podmínek jako dle trestního zákona z roku 1950. Délka umístění ve výchovném zařízení byla dána účelem opatření, nemohla však přesáhnout osmnáctý rok věku pachatele.⁷⁰

Zákon 45/1973 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, přinesl změnu ohledně podmínek, za nichž lze mladistvému uložit ochrannou výchovu. Dřívější ustanovení umožňovalo uložit ochrannou výchovu pouze, jestliže bylo upuštěno od potrestání mladistvého. Nové znění tohoto ustanovení bylo formulováno tak, že ochrannou výchovu je možné uložit, i pokud byl uložen trest (případně pokud byl trest vykonán).

3.1.5. Vývoj po roce 1989

Samostatné trestní právo mládeže neexistovalo ani v bývalém Československu, ani v České republice, která vznikla po rozpadu federace. Existovaly pouze novely trestního zákona č. 175/1990 Sb. a 152/1995 Sb., jež rozšířily druhy trestů, které bylo mladistvému možné uložit.⁷¹ Po těchto novelách mohl soud uložit tyto tresty: trest odnětí svobody, propadnutí věci, vyhoštění, peněžitý trest, pokud je mladistvý výdělečně činný, a zákaz činnosti s trestní sazbou do pěti let, pokud to neohrozí přípravu na jeho budoucí povolání.⁷²

3.2. Současná právní úprava

Zvláštní postoj k mládeži, i ve vztahu k trestnímu právu hmotnému a procesnímu, má svůj původ v ústavní zásadě, která je zakotvena v čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle které je zaručena zvláštní ochrana dětí a mládeže. V tomto směru je také Česká republika vázána i Úmluvou o právech dítěte, ze které vyplývají významné závazky týkající se ochrany mladistvých

⁷⁰ SOLNAŘ, V. a kol. Československé trestní právo. Svazek I. Obecná část. 2. vydání, Praha: Orbis, 1969, str. 257.

⁷¹ ZBORNÍK, F., KOTULAN, P., ROZUM, J., Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, str. 28 – 30.

⁷² § 78 zákona č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon.

v souvislosti s jejich trestní odpovědností a s trestním řízením vedeným proti nim (viz zejména ustanovení čl. 37 a čl. 40 zmiňované Úmluvy).

Na základě těchto podstatných právních předpisů, ale i z dalších mezinárodních dokumentů a z některých zahraničních vzorů, vzešla nová zákonná úprava trestní odpovědnosti mladistvých a řízení proti nim vedeném. Tato právní úprava byla provedena zvláštním zákonem č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) ve znění pozdějších předpisů.⁷³ Trest uložený mladistvému má směřovat především na jeho výchovu s ohledem na jeho osobní vlastnosti, jeho rodinnou výchovu a na prostředí, ze kterého pochází.⁷⁴

Z toho také vyplývá, že cílem tohoto zákona je především dosáhnout kladných výsledků v oblasti zabraňování dalšího delikventního jednání mládeže, a to za užití pozitivních metod působení.⁷⁵

Speciální úpravu tvoří tento zákon nejen vůči obecným trestněprávním předpisům, ale také například i ve vztahu k zákonu o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, přičemž tento vztah speciality je obsažen v ustanovení § 1 odst. 3 ZSM. Zakotvuje, že v případě, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, tak se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, užije obecných předpisů, srov. § 109 tr. zákoníku.

Na některých místech zákon o soudnictví ve věcech mládeže komplexně upravuje specifickou problematiku, která se vztahuje k nějakému pojmu nebo institutu. V těchto situacích se trestní zákoník buď neaplikuje vůbec, anebo se použije jen okrajově s ohledem na obecnou úpravu. V jiných případech upravuje

⁷³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 4., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 80-7201-594-x. str. 688.

⁷⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). *Beck-online* [online]. Citováno 23. 10. 2018. Dostupné: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazv6mrrhbpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>.

⁷⁵ DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže: sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže, který se konal dne 25. 1. 2007 v Policejní akademii ČR v Praze*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5, str. 22.

jen dílčí otázky a jinak se zde tedy, na základě zásady subsidiarity, použije úprava z trestního zákoníku.⁷⁶

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a jeho odlišná úprava od trestního zákoníku se neužije v případě, pokud se koná řízení o proviněních, která obviněný spáchal jednak před dosažením osmnáctého roku věku, a jednak po jeho dosažení, v případě, že trestní zákoník za čin spáchaný po dosažení osmnáctého roku věku stanoví trest stejný nebo přísnější, srov. § 73 odst. 1 písm. a) ZSM, nebo v případě, pokud bylo zahájeno trestní stíhání až po dovršení devatenáctého roku mladistvého, srov. § 73 odst. 1 písm. b) ZSM.⁷⁷

Sankcionování mladistvých je postaveno na tzv. zásadě restorativní, neboli obnovující justice, která vyžaduje spravedlivé reagování společnosti na trestný čin mladistvého za účelem předcházení další trestné činnosti. Proto se více zaměřuje na likvidování příčin trestné činnosti společně s řešením jejich negativních důsledků a na obnovu narušených společenských vztahů než na represii. Také bere ohled na oprávněné nároky poškozených osob a vede mladistvého k tomu, aby na sebe převzal odpovědnost za spáchaný čin a aby odstranil jeho nepříznivé následky. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže je smíšený předpis, jelikož obsahuje jak hmotněprávní, tak i procesněprávní úpravu trestního práva mládeže.⁷⁸

Základní trestněprávní následky provinění mladistvého představují opatření, ale nejedná se o jedinou podobu odezvy na jejich trestnou činnost, a to z toho důvodu, že k dosažení účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže, který je vymezen v § 1 odst. 2 ZSM⁷⁹ a dále poté rozveden v § 3 odst. 1 ZSM⁸⁰, může dojít i bez jejich uložení, neboť může dojít k upuštění od uložení trestního opatření

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 434 – 435.

⁷⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, str. 749.

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 478.

⁷⁹ Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.

⁸⁰ Nikdo nemůže být podle tohoto zákona postižen za čin, který nebyl trestný podle zákona v době, kdy byl spáchan, a jen tento zákon v návaznosti na trestní zákoník stanoví, které jednání je proviněním nebo činem jinak trestným, a sankce a způsob jejich ukládání, směřující především k obnovení narušených sociálních vztahů, začlenění dítěte mladšího patnácti let nebo mladistvého do rodinného a sociálního prostředí a k předcházení protiprávním činům.

a k podmíněnému upuštění od uložení trestního opatření. Dále existují tzv. odklony od standardního řízení, kterými jsou narovnání, podmíněné zastavení trestního stíhání a odstoupení od trestního stíhání.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže ve svém díle třetím hlavě druhé v ustanovení § 10 upravuje základní trestněprávní následky provinění mladistvých, pro které je používán termín opatření a zařazuje mezi ně opatření výchovná, ochranná a trestní.

Opatření reprezentují jednotný systém, který stojí na monismu trestněprávních sankcí, a to je hlavní rozdíl od trestů a ochranných opatření, která se uplatňují u trestné činnosti dospělých, jelikož naopak tento systém je postaven na dualismu trestů.

Nejdůležitější je tedy zájem o ochranu mladistvých před nepříznivými vlivy, na vytvoření podmínek pro jejich zdravý rozvoj a na omezení recidivy jejich trestné činnosti. Na tyto mladistvé je nahlíženo jako na doposud nevyzrálé dospívající jedince s hodnotovou stupnicí, která se stále ještě vyvíjí a díky tomu je možné jejich postoje vhodným zacházením stále ještě velmi zásadním způsobem ovlivnit a změnit. Z tohoto důvodu jsou v tomto směru velmi přínosná opatření, která reagují na aktuální životní situaci a opatření, která jsou zaměřená na budoucnost mladistvých pachatelů. Toto tvoří další odlišnost od systému soudnictví ve věcech dospělých, který je orientován do minulosti, tedy směrem ke spáchanému trestnému činu a k jeho okolnostem.

Vytváření možností pro důslednou individualizaci reakce nejen na stíhaný čin, ale i na osobní poměry stíhaných mladistvých, je velmi významné z pohledu řešení trestné činnosti mladistvých provinilců, jelikož při jejich trestné činnosti je nutné s nimi nakládat specifickým způsobem, který koresponduje s jejich rozumovou vyspělostí a zvláštnostmi jimi páchané trestné činnosti. Je nutno jim nabídnout možnosti k tomu, aby bylo dosaženo pozitivních změn v osobních poměrech a poskytnout jim příležitost vyřešit následky svého činu. Je tedy upřednostňován zájem na tom, aby byl mladistvý více veden, chráněn a byla mu poskytnuta pomoc, spíše než ho trestat. Jak ale již zmiňuji výše, samozřejmě není zapomínáno na zájem na odčinění újmy, která byla způsobena stíhaným trestným činem a také na recidivu trestné činnosti.

V zákoně o soudnictví ve věcech mládeže je stanoveno určité pořadí, které lze shrnout tak, že nejdříve se čin mladistvého řeší odklonem od klasického trestního stíhání⁸¹, dále přijdou na řadu výchovná a ochranná opatření, tedy ukládání méně intenzivních sankcí. U nich je nutno brát ohled na zásadu proporcionality. Dále lze uplatnit trestní opatření, které není spojené s odnětím svobody a až jako poslední je možné uložit trestní opatření nepodmíněného odnětí svobody.⁸²

3.2.1. Zásady současné právní úpravy

Na rozdíl od jiných předpisů jsou v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže upraveny jednak obecné trestněprávní principy a jednak základní zásady, které souvisí s tímto speciálním právním předpisem. Jedná se o principy, na kterých je postaven každý demokratický právní stát a normy, které zajišťují, aby všechna opatření, postupy a prostředky byly aplikovány zejména k obnovení narušených sociálních vztahů, integraci dítěte nebo mladistvého do širšího sociálního prostředí a tím i k prevenci další kriminality.

Základní zásady v tomto speciálním zákoně jsou vyjádřeny na základě získaných poznatků ze zahraničních trestněprávních předpisů a dalších zkušeností.⁸³

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže ve svých úvodních ustanoveních, zejména v § 3, obsahuje i další, neméně důležité zásady. Tyto zásady se vztahují k účelu zákona, který je obsažen v § 1 ZSM a kterým je roztržštěně a subsidiárně pojata trestněprávní ochrana. Tato skutečnost se pak promítá ve funkcích a v základních zásadách celého trestního práva, tedy i v oblasti trestního práva mladistvých. Na základě těchto skutečností je možné zásady definovat jako „ústavně podmíněná východiska tvorby, interpretace a aplikace trestněprávních norem“. Během ukládání trestních opatření je trestní právo pro mladistvé ovládáno zejména zásadami humanismu, zákonnosti, individualizace, proporcionality, zásadou subsidiarity trestní represe a mnoha dalšími.⁸⁴

⁸¹ viz kapitola jiné možnosti potrestání mladistvého (§ 69 a násl.ZSM).

⁸² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 656 – 659.

⁸³ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H. SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-99, str. 24.

⁸⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 707 – 708.

V ustanovení § 3 odst. 1 ZSM je zakotven zákaz retroaktivity. Jde o vyjádření zákazu zpětného působení zákona v neprospěch pachatele, a to i v případě, kdy jde o jeho návaznost na trestní zákoník; srov. § 1 tr. zákoníku. Cílem této zásady je zajistit dostatečnou právní jistotu tím, že jsou dopředu určeny zákonné podmínky pro vinu pachatele, právní následky jeho jednání a kritéria pro jeho soudní postih. Vše je tedy stanoveno dříve, než se pachatel dopustí tohoto zákonem kriminalizovaného činu.

Zároveň je v tomto samém ustanovení obsažena neméně důležitá zásada zákonnosti. Je zde stanoveno, že „*jen tento zákon v návaznosti na trestní zákoník stanoví, které jednání je proviněním nebo činem jinak trestným, a sankce a způsob jejich ukládání*“.

Zásada ekonomie trestní represe, obsažená v § 3 odst. 2 ZSM, stanovuje pro účely zákona povinnost upřednostňovat alternativní postupy a opatření zaměřená na sociální integraci a prevenci. K uložení trestního opatření může dojít jen v případě, že by jiným způsobem nebylo možné dosáhnout účelu zákona. Trestní opatření jsou vnímána jako *ultima ratio*⁸⁵; srov. zásada subsidiarity trestní represe v ust. § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Následující zásadou je zásada přiměřenosti opatření zakotvená v § 3 odst. 3 ZSM, označovaná také jako zásada adekvátnosti uloženého opatření. Vyplyvá ze zásady individualizace odpovědnosti dospívajícího s ohledem na osobnost toho, komu je ukládáno a na povahu a závažnost spáchaného činu.⁸⁶ Dále je v poslední větě tohoto ustanovení ukryt zákaz diskriminace.⁸⁷ Podle tohoto zákona není možné uložit opatření dítěti nebo mladistvému pro jeho politické, národní, sociální, náboženské přesvědčení nebo přesvědčení jeho rodičů či rozšířené rodiny, případně tomu odpovídající způsob výchovy.

Požadavky na řízení podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 3 odst. 4 ZSM) představují povinnost orgánů činných podle tohoto zákona nanejvýš respektovat při řízení vedeném proti dítěti nebo mladistvému jeho věkové

⁸⁵ Ultima ratio – nejzazší, poslední možnost.

⁸⁶ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H. SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 24 – 32.

⁸⁷ DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže: sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže, který se konal dne 25. 1. 2007 v Policejní akademii ČR v Praze*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5, str. 25.

a osobnostní údaje ve snaze zabránit nebezpečí, že bude ohrožen jeho další vývoj, objasnit nejen spáchané protiprávní činy, ale i jejich příčiny a na základě těchto zjištění vyvodit odpovědnost.

Ustanovení § 3 odst. 5 ZSM upravuje ochranu soukromí. Tato zásada je realizována zejména v oddílu 6 hlavy druhé ZSM, který upravuje ochranu soukromí mladistvých a veřejnost řízení.⁸⁸

Zásada včasného a rychlého projednání věci (§ 3 odst. 6 ZSM) získává ve spojení s mladistvými mimořádný význam, neboť kvůli neukončenému rozumovému, mravnímu a sociálnímu vývoji dětí a mladistvých je zde velká naděje na to, že rychlá, jednoznačná a také spravedlivá reakce na jejich protiprávní čin bude nejlepší prevencí dalšího delikventního jednání. Soudy pro mládež, resp. státní zástupce však i nadále musí vynaložit dostatečné úsilí, aby byly odhaleny všechny důležité okolnosti nezbytné pro přijetí odpovídajících postupů a opatření. Tímto způsobem strávený čas není možné ve smyslu této zásady vnímat jako zbytečný odklad.

Potřeba „co nejrychlejšího projednání trestní věci“ navazuje na čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Z těchto článků mimo jiné vyplývá, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů.

Ustanovení § 3 odst. 7 ZSM obsahuje zásadu uspokojení potřeb poškozeného, tedy zásadu, jejímž cílem je, aby poškozený dosáhl náhrady škody, která byla způsobena protiprávním činem, nebo se mu dostalo jiného přiměřeného zadostiučinění. Aplikování této zásady by mělo být přednostní ve všech případech, s výjimkou těch, kde zákon výslovně dává přednost jinému účelu řízení.

V posledním odstavci tohoto ustanovení nalezneme požadavek specializace orgánů činných podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 3 odst. 8 ZSM).⁸⁹ Řízení proti mladistvým vykonávají soudy pro mládež, přičemž zákon stanovuje i speciální požadavky na osobní a odborné předpoklady soudce a zúčastněných osob.

⁸⁸ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 24 – 32.

⁸⁹ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 24 – 32.

3.2.2. Některé mezinárodní úmluvy

Problematika trestního práva mládeže není upravena jen vnitrostátním právem, ale je řešena i mezinárodně.

Tím, že Česká republika v minulosti přistoupila k některým mezinárodním dokumentům, plynou pro ni určité závazky. Zároveň členství České republiky v evropských a jiných mezinárodních strukturách a orgánech tvoří její vázanost dokumenty, které tyto instituce vydávají.⁹⁰ Z hlediska institucionálního mají stěžejní význam zejména OSN a Rada Evropy.⁹¹

Mezi nejvýznamnější dokumenty patří především: Minimální standardní pravidla soudnictví nad mládeží (Pekingská pravidla, rezoluce OSN 40/33 ze dne 29. 11. 1985), Směrnice OSN pro prevenci kriminality mládeže (Riyadské směrnice, rezoluce OSN 45/112 ze dne 14. 12. 1990), Pravidla OSN k ochraně mladistvých zbavených osobní svobody (rezoluce OSN 45/113 ze dne 14. 12. 1990), Úmluva o právech dítěte podepsaná dne 30. 9. 1990 v New Yorku (vyhlášena pod č. 104/1991 Sb.), Doporučení Rady Evropy č. R (87) 20, týkající se společenské reakce na kriminalitu mládeže, Doporučení Rady Evropy č. R (88) 6, týkající se společenské reakce na kriminalitu mládeže z řad mladých lidí pocházejících z přistěhovaleckých rodin.

Všechny tyto mezinárodní dokumenty stojí na zásadě, že tresty, které jsou spojeny s odnětím svobody mladistvého, mohou být aplikovány jen ve výjimečných a závažných případech, pokud byla mírnější opatření užitá v minulosti neúčinná, či v případě, že s ohledem na závažnost trestní věci by byla opatření jiného druhu z hlediska ochrany společnosti nedostačující.⁹²

Dále je nutno zdůraznit, že v mnoha dokumentech je pojem mládež vysvětlován širším způsobem, než je tomu například v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, neboť často v sobě obsahuje i skupinu mladých dospělých.⁹³

⁹⁰ LORTIE, Serge. *Soudnictví pro mladistvé v Kanadě a v České republice*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2000. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky. ISBN 80-902656-1-8, str. 201 – 202.

⁹¹ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 13.

⁹² LORTIE, Serge. *Soudnictví pro mladistvé v Kanadě a v České republice*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2000. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky. ISBN 80-902656-1-8, str. 201 – 202.

⁹³ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 13.

3.2.2.1. Minimální standardní pravidla soudnictví nad mládeží

Bezpochyby mezi nejvýznamnější dokumenty, které byly přijaty na stupni Organizace spojených národů, patří Minimální standardní pravidla soudnictví nad mládeží, která se také označují jako tzv. Pekingská pravidla. Tato Minimální pravidla byla přijata již v roce 1985 Valným shromážděním OSN, a to ve formě rezoluce, neboli usnesení 40/33 na ochranu mladistvých pachatelů trestných činů. Tento rok byl důležitým rokem i s ohledem na to, že je označen jako Mezinárodní rok mládeže. V usnesení je sděleno, že Minimální pravidla navazují na Všeobecnou deklaraci lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, stejně tak jako na mnohé další mezinárodní dokumenty, které se vztahují k právům mladistvých osob.

Minimální pravidla se skládají ze šesti částí a je v nich obsaženo v souhrnu třicet pravidel.⁹⁴

První část Minimálních pravidel se zabývá obecnými zásadami. Jsou zde popisovány hlavní vyhlídky sociální politiky vůči mládeži a výslovně je zde zakotven základní úkol, a to usilovat o blaho mládeže v co největší možné míře tak, aby bylo možné co nejvíce snížit úřední zásah ze strany soudního systému a omezovat škody, které by mohly být tímto zásahem způsobeny. Pravidlo 1. 1. stanovuje, že všechny státy, které jsou členy, se musí snažit v souladu s jejich vlastními zájmy podporovat rozvoj nejlepších zájmů mladistvého a jeho rodiny. Toto pravidlo je dále rozvedeno v komentáři, kde je řečeno, že cílem tohoto ustanovení je zejména prevence trestné činnosti mládeže.

Pravidla, která jsou obsažena v čl. 2., jsou ustanoveními definičními. Čl. 2. 1. stanovuje zákaz diskriminace, ať už rasové, na základě barvy pleti, pohlaví atd. Pravidlo 2. 2. definuje pojmy: mladistvý, trestný čin a mladistvý pachatel. Mladistvým se zde rozumí dítě nebo mladistvá osoba, která na základě příslušného právního řádu může být odpovědná za delikt v odlišné formě od odpovědnosti, která se uplatňuje vůči dospělým.

Druhá část se věnuje vyšetřování a soudnímu stíhání, kde pravidlo 10. 1. stanovuje povinnost, že ihned po zadržení mladistvého musí být o tomto jeho rodiče

⁹⁴ Tamtéž, str. 16 – 17.

nebo opatrovníci informováni. Zároveň jsou v této části také upraveny velmi důležité odklony v trestním řízení a vazba mladistvého.

Třetí část se věnuje soudním rozhodnutím a opatřením. Jsou zde obsaženy základní zásady, například požadavek na řádný proces, a v této souvislosti stanovuje záruky ochrany osoby, proti které se řízení vede, jak presumpci nevinny, právo nevypovídat, právo posledního slova atd. Pravidlo 17 obsahuje zásady pro vydání rozsudku, kde je nejdůležitější zásadou zásada proporcionality, tedy přiměřenost trestu. Podle pravidla 17. 2. nesmí být mladistvému uložen za žádný trestný čin trest smrti, toto pravidlo odpovídá i čl. 6 odst. 5 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a dále Protokolu č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Mladistvý také nesmí být předmětem tělesného trestu atd. Část čtvrtá se zabývá neinstytucionalizovaným zacházením s mladistvými pachateli, naopak část pátá se zabývá mladistvými, kteří jsou v nápravných ústavech.

Jako další mezinárodní dokumenty je nutno zmínit Směrnici OSN pro prevenci kriminality mládeže (tzv. Riydhské směrnice) a Pravidla OSN k ochraně mladistvých zbavených osobní svobody, které vznikly na 14. mezinárodním kongresu soudců specializovaných na problematiku mládeže. Dále jedna z rezolucí 9. kongresu OSN v Káhiře z roku 1995 zdůrazňuje význam narovnání, restituce a reparace zejména ve vztahu k mladistvým delikventům. Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu z roku 1984 a Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni mají nemalý význam především pro oblast výkonu trestu.⁹⁵

3.2.2.2. Deklarace práv dítěte⁹⁶

Dne 20. listopadu 1959 byla Valným shromážděním OSN přijata Deklarace práv dítěte. Pokud jde o její strukturu, je tvořena z preambule a deseti zásad, které upravují rovné postavení všech dětí, právo dítěte na zvláštní ochranu, a zároveň nejdůležitějším kritériem zákonodárné činnosti je zájem dítěte, právo dítěte na jméno a státní občanství. Další zásady dávají dítěti výhody ze sociálního zabezpečení, právo na přiměřenou výživu, bydlení, zotavení a lékařskou péči,

⁹⁵ ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4, str. 156 – 164.

⁹⁶ *Deklarace práv dítěte*. [online]. New York, 20. 11. 1959, citováno 16. 10. 2018. Dostupné: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>.

zároveň bere speciální ohled na fyzicky, mentálně nebo sociálně postižené děti. Zaručuje dítěti právo na vzdělání a právo účastnit se her a také stanovuje ochranu dítěte před všemi formami nedbalosti, krutosti a vykořisťování, včetně zákazu obchodování s dětmi.⁹⁷

3.2.2.3. Úmluva o právech dítěte⁹⁸

Tento dokument OSN představuje jeden z nejvýznamnějších mezinárodních dokumentů, neboť jeho hlavním cílem je snaha zabezpečit dítěti zvláštní péči.⁹⁹

Mezinárodní společenství tuto úmluvu přijalo v roce 1989, přičemž tím došlo k završení dlouholetého úsilí o komplexní zajištění práv dítěte z hlediska občanského, ekonomického, sociálního, kulturního i politického.¹⁰⁰

ČSFR tuto Úmluvu podepsala v roce 1990 a ratifikovaná byla v roce 1991, tedy požadavky na zajištění práv dítěte, které z ní plynou, jsou pro naši republiku závazné. Jedná se o rezoluci OSN 44/25 z 20. listopadu 1989, která představuje občanská, politická, hospodářská, sociální a kulturní práva a svobody dítěte. Nutnost zajistit dítěti zvláštní péči byla obsažena již v Ženevské deklaraci práv dítěte z roku 1924 a v Deklaraci práv dítěte, která byla přijata Spojenými národy v roce 1959. Úmluva obsahuje nejružnější základní práva a povinnosti, například přirozené právo dítěte na život, zachování života a jeho rozvoj, právo na zachování identity, atd. V oblasti trestního práva jsou zde ustanovení o ochraně dítěte před narkotickými a psychotropními látkami, zákaz trestu smrti, mučení apod.¹⁰¹

Pod pojmem dítě se podle čl. 1 této Úmluvy chápe osoba mladší 18 let.¹⁰²

⁹⁷ ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4, str. 165.

⁹⁸ *Úmluva o právech dítěte*. [online]. New York, 20. listopadu 1989, citováno 16. 10. 2018. Dostupné: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>.

⁹⁹ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 13.

¹⁰⁰ VOCILKA, Miroslav. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež: [metodický materiál]*. Praha: Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-5-6, str. 6.

¹⁰¹ ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4, str. 165 – 170.

¹⁰² HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 13.

3.3. Vybrané zahraniční právní úpravy

Pro širší náhled na téma trestního práva mladistvých je potřeba také učinit exkurz do některých zahraničních modelů, kde můžeme pozorovat buďto podobný, nebo naopak zcela odlišný vývoj a úpravu.

Níže nejprve popisují dva hlavní modely pro zacházení s delikventní mládeží a dále se pak formou exkurzu věnují jednotlivým právním úpravám mladistvých pachatelů v Německu, Rakousku, Švýcarsku a Anglii a Walesu. Podrobněji se věnují německému trestnímu právu mladistvých, jelikož jeho vývoj pozorujeme již od roku 1922, kdy došlo k přijetí prvního zákona o péči a blahu mládeže (Reichsjugendwohlfahrtsgesetz).

Pro zajímavost je zde tabulka č. 1 obsahující věkové hranice trestní odpovědnosti, ve které můžeme vidět seznam vybraných států s informací, v kolika letech se mladistvý stane trestně odpovědným a v kolika letech nabude zletilosti.

Tabulka č. 1: Věková hranice trestní odpovědnosti a zletilosti

Stát	Hranice tr. odp.	Věk nabytí zletilosti	Stát	Hranice tr. odp.	Věk nabytí zletilosti
Dánsko	15	18	Lotyšsko	14	18
Estonsko	14	18	Maďarsko	14	18
Finsko	15	18	Nizozemí	12 ¹⁰³	18
Francie	13	18	Norsko	15	18
Irsko	15	18	Portugalsko	16	20
Itálie	14	18	Rumunsko	14 (16)	18
Izrael	12	18	Rusko	16 (14)	18
Kanada	12	18	Řecko	13 ¹⁰⁴	18
Kypr	14	18	Severní Irsko	10 (12) ¹⁰⁵	17
Litva	14	18	SRN	14	18
Švýcarsko	10 ¹⁰⁶	18	Švédsko	15	18

(Zdroj: CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. upravené a rozšířené vydání, Ministerstvo Vnitřní ČR, Praha 1998, str. 118)

¹⁰³ Universiteit Leiden. *Raising the minimum age of criminal responsibility and the importance of proper youth care*. Leiden Law Blog [online]. 21. 3. 2018, citováno 27. 10. 2018, dostupné: <https://leidenlawblog.nl/articles/outline-on-raising-the-minimum-age-of-criminal-responsibility>.

¹⁰⁴ CRIN. *Minimum ages of criminal responsibility in Europe*. Crin-org [online]. CRIN: © 2018, citováno: 27. 10. 2018, dostupné: <https://www.crin.org/en/home/ages/europe>.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

3.3.1. Možnosti nakládání s delikventní mládeží

Rozlišují se dva hlavní modely pro jednání s delikventní mládeží, a to model justiční (The Justice Model) a model sociálně-opatrovnický (The Welfare Model). Tyto modely velmi ovlivnily další vývoj trestního zákonodárství nad mládeží. Je ale nutno říci, že ani po pečlivém rozboru všech existujících trestních systémů nenalezneme žádný čistý typ justičního nebo sociálně-opatrovnického modelu.

Příznivci justičního modelu nahlíží na trestnou činnost pachatele jako na záležitost jeho individuální volby v daném případě, což představuje myšlenku svobodné vůle, neboť pachatel se svobodně rozhoduje mezi spácháním trestného činu a nedelikventním jednáním. Zastoupen je také názor, že trestná činnost je rozumovou reakcí na konkrétní situaci. V justičním modelu začíná trestní odpovědnost dříve.

Stíhání nezletilých delikventů je řešeno za pomoci sociálně-opatrovnických opatření, u kterých je krajním prostředkem ústavní výchova, jejíž výkon probíhá v dětských domovech. Model dále klade velkou pozornost na projednání trestného činu v rámci řádného trestního řízení, jelikož pouze výsledek, který vyplynul z klasického trestního řízení, dostatečně ospravedlní uložení trestu pachateli. Je nutné, aby trest byl vždy ukládán pouze na základě zákona, a musí být předem určena také délka jeho trvání. Na druhou stranu to způsobuje potíže v nových formách trestné činnosti, které zatím trestní zákonodárství jako trestné jednání neoznačuje.

Sociálně-opatrovnický model ve své základní podobě je založen na systému služeb pro děti a mladistvé. Hlavním cílem toho modelu je péče o blaho mladistvých. Často se mylně uvádí, že je objeven 80. let, nicméně již v roce 1908 byl publikován známý Children Act, také označovaný jako Children's Charter, který se zaměřoval více na potřeby dítěte, na jeho výchovu a ochranu, a jeho primárním cílem je blaho nezletilce.

Tento model je založen především na myšlenkách, že trestné jednání je zřetelně ve vzájemném vztahu se sociálními, ekonomickými a psychickými nedostatky, přičemž tyto nedostatky nelze odstranit zásahem ze strany státu v podobě uložení trestu delikventovi. I přesto, že tento model přijímá působení sociálního prostředí na jednotlivce, trvá na medicínském způsobu působení,

diagnostikování a léčbě. Model vyzdvihuje nenahraditelnost podrobného analyzování problému dítěte a přizpůsobuje této analýze plán léčby. Často však plán léčby není v souladu s proviněním, mladistvý se například musí učit číst, osvojuje si návyky osobní hygieny apod. Model nerozlišuje mezi delikventními a nedelikventními mladistvými, přičemž je to odůvodňováno tím, že všechny děti mají stejné potřeby a že trestná činnost je jen projevem jejich problému.

Zároveň je upozorňováno na to, že je v modelu skryto i jisté neočekávané a překvapující tvrzení, které je založeno na tom, že pro efektivní léčbu je nutné, aby k ní mladistvý přistoupil dobrovolně. Také zde není přijímána myšlenka viny a nevinu a trvá se na léčbě.

Lze tedy shrnout, že přívrženci jednoho či druhého modelu jednání s mladistvými spolu souhlasí v tom, že pro následné rozvíjení soudního systému nad mládeží je nezbytné shromáždit existující poznatky z fungování obou modelů, podrobit je vědeckému zkoumání a vyhodnocené informace použít ke zdokonalení trestních zákonodárství nad mládeží.

Jako příklad justičně orientovaného modelu lze uvést Spolkovou republiku Německo, Rakousko a Maďarsko, sporné je zařazení Holandska. Mezi sociálně-opatrovnické modely řadíme například Polsko.

3.3.2. Německo

Počátek trestního práva mladistvých v Německu nalezneme již v letech 1922 – 1923.

Jak již zmiňuji výše, v roce 1922 byl přijat první zákon o péči a blahu mládeže, Reichsjugendwohlfahrtsgesetz (dále jen „RJWG“) a o rok později první speciální zákon pro mládež, Jugendgerichtsgesetz (dále jen „JGG“). Tím, že byly přijaty tyto dvě právní normy, vyvrcholilo v Německu hnutí, které usilovalo o samostatné trestní soudnictví nad mládeží.¹⁰⁷

Dále zde existuje další zákon, který se, mimo jiné, zaměřuje na delikventní či delikvencí ohroženou mládež, a to zákon z roku 1990 o pomoci dětem a mládeži (dále jen „KJHG“).¹⁰⁸

¹⁰⁷ ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4, str. 108 – 110.

¹⁰⁸ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 77.

Zákon z roku 1922 upíral svou pozornost na sociálně ohroženou mládež, druhý zákon z roku 1923 byl směřován vůči delikventní mládeži. Německý trestní systém byl a i nadále je postaven na bipartici úpravy sociálně-právní a trestně-právní.¹⁰⁹

Trestní odpovědnost je v Německu spojena s dosažením 14 let. Děti, které tohoto věku ještě nedosáhly, nejsou trestně odpovědné, avšak pokud se dopustily jednání, které je jinak trestné, je možné vůči nim, případně vůči rodičům nebo dalším osobám, užit opatření podle německého BGB¹¹⁰. Jejich smyslem je zajistit blaho dítěte. KHJG zároveň umožňuje poskytovat různé formy výchovné pomoci. Děti starší 14 let je také možné postihnout podle BGB a KHJG obsažených v JGG. Vždy platí, že výchovná pomoc má přednost před trestněprávním zásahem.

JGG se vztahuje na mladistvé, tedy na osoby, které v době spáchání činu již dosáhly 14 let, ale nepřekročily 18 let věku a na mladé dospělé, což jsou osoby, kterým v době spáchání činu již bylo 18 let, ale zatím nepřesáhly 21 let.

Mladiství sice jsou považováni za trestně odpovědné, nicméně JGG ve svém ustanovení § 3 však dále zakotvuje, že jejich trestní odpovědnost se odvíjí od určitých schopností (trestní odpovědnost relativní). V případě, že tedy mladistvý pachatel, vzhledem k jeho mravnímu a duševnímu vývoji není dostatečně zralý, aby si mohl uvědomit bezprávnost činu a podle toho jednat, není trestně odpovědný. Otázku odpovědnosti či neodpovědnosti je nutné zodpovědět ještě předtím, než se mladistvý stane subjektem řízení, a pokud za trestně odpovědného označen nebude, soudce mu může uložit opatření jako opatrovnický soudce.¹¹¹

Trestný čin mladistvého je podle JGG označen jako provinění.

Hlavní myšlenka německého trestního práva pro mladistvé je, že není možné srovnávat mladistvé pachatele s dospělými a je nutné je vychovávat, nikoli trestat. Nicméně až doposud nedošlo k dekriminalizaci jednání mladistvých, pouze vzniklo ucelené trestní právo pro mladistvé.

Podle JGG lze uložit tři základní druhy sankcí, tedy

- výchovná opatření, v podobě nařízení a závazků výchovného charakteru,

¹⁰⁹ ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4, str. 110 –111.

¹¹⁰ BGB – německý občanský zákoník.

¹¹¹ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 77 – 78.

- kárná opatření, kterými jsou důtka, uložení povinností a nápravné zařízení,
- nebo trest odnětí svobody pro mladistvé.

Dále mohou být mladistvým či dospívajícím uložena ochranná opatření podle obecného trestního práva, a to v podobě umístění v psychiatrické léčebně nebo odvykacím zařízení, dozor a odnětí řídičského oprávnění.

Kromě výše uvedených patří mezi výchovná opatření ještě dále také výchovné opatrovnictví a ústavní výchova.¹¹²

3.3.3. Rakousko

Dne 1. 1. 1989 nabyl účinnosti nový rakouský zákon o soudnictví nad mládeží.

Platí zde princip speciální prevence, tedy že trestní právo má především směřovat k odrazení mladistvého pachatele od toho, aby se dále dopouštěl páchání trestné činnosti.

Zákon odlišuje tři skupiny osob, přičemž první skupinu tvoří nedospělí, tedy děti, které doposud nedovršily 14 let. Tyto děti nejsou trestně odpovědné, je však možno jim uložit opatření podle rodinného práva či předpisů o sociálně-právní ochraně dětí. Druhou skupinu představují mladiství, což jsou ti, kteří již dosáhli 14 let, ale prozatím nepřekročili 18 let. I zde, stejně jako v německé právní úpravě, platí relativní trestní odpovědnost, tedy že mladistvý musí být vykazovat dostatečnou zralost. Zároveň, pokud se mladistvý dopustil přečinu v době, kdy ještě nedosáhl 16 let, nejde o těžké zavinění a k tomu, aby byl mladistvý odrazen od dalšího páchání trestné činnosti, není nutno užít trestního práva. Velký význam mají v této úpravě odklony.

Poslední skupinu představují mladí dospělí, tedy osoby od 18 do 21 let. Pro ty platí v trestním právu hmotném i procesním určitá modifikace, která ve vztahu k dospělým zmírňuje jejich postavení.

Pokud jde o tresty, je možné uložit peněžité trest a trest odnětí svobody, přičemž uložení může být podmíněné, částečně podmíněné nebo nepodmíněné.

¹¹² ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4, str. 111 – 114.

Dále lze uložit zamezující opatření, která mají podobu umístění v zařízení pro duševně nemocné a umístění v odvykacím zařízení.¹¹³

3.3.4. Švýcarsko

V současné době je trestní právo mládeže upraveno zákonem o trestním právu mládeže, který nabyl účinnosti 1. 1. 2007. Tento zákon obsahuje také výčet ustanovení švýcarského trestního zákoníku, která lze přiměřeně užít vůči mladistvým. Od 1. 1. 2011 jsou specifické rysy trestního řízení ve věcech mládeže upraveny zákonem o trestním řádu ve věcech mládeže.

Trestní právo mládeže se vztahuje na mladistvé, tedy na osoby, které v době spáchání již byly starší 10 let, ale nepřesáhly 18. rok věku. U dětí do 10 let lze reagovat prostředky občanského práva.

V současné době je zde dualismus sankcí, neboť je možné ukládat vedle sebe opatření výchovné povahy a tresty. Trestně neodpovědnému lze uložit ochranná opatření.

Osobě mladší 15 let je možné uložit napomenutí a osobní výkony. Mladistvému, který již dovršil 15 let, může být uloženo napomenutí, osobní výkony, peněžitý trest a trest odnětí svobody. Po dosažení 16 let může dojít k uložení trestu odnětí svobody až na 4 roky.¹¹⁴

3.3.5. Anglie a Wales

Nad osobami ve věku 10 až 17 let včetně vykonává soudnictví soud pro mládež (tzv. Youth Court)¹¹⁵ Tyto soudy jsou složeny ze speciálně proškolených magistrátních soudců. Soud pro mládež funguje od 1. října 1992, kdy nahradil tehdejší soudy pro mladistvé (Juvenile Court). Ty řešily jen pachatele ve věku do 16 let včetně. Všechna jednání u těchto soudů jsou neveřejná, není-li stanoveno jinak a je zde kladen důraz na ochranu údajů o mladistvém.

¹¹³ HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 92 – 100.

¹¹⁴ taméž, str. 101 – 109.

¹¹⁵ ZBORNÍK, F., KOTULAN, P., ROZUM, J. *Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, ISBN: 80-86008-27-4. str. 115.

Dítě či mladistvý jsou postaveni před soud pro mládež za spáchání každého trestného činu, s výjimkou vraždy nebo neúmyslného zabití, kdy je nutno věc postoupit porotnímu soudu.

Na ukládání trestů je kladen požadavek úměrnosti ve vztahu k závažnosti spáchaného trestného činu.

Došlo ke snížení počtu všech trestů, které jsou ukládány mladistvým, protože se zvyšuje množství trestů, které je možno uskutečnit ve společnosti, zároveň se zvyšuje důvěra k orgánům, které tyto tresty vyměřují. Zákon o trestním soudnictví z roku 1991 užívá totožného měřítka jak na mladistvé pachatele, tak na dospělé. U dívek a chlapců, kterým může být uložen trest detence vykonávaný v ústavu pro mladistvé, je stanoven minimální věk 15 let. Doba trvání této detence je pro pachatele ve věku 15 až 17 let minimálně 2 měsíce a maximálně 2 roky. V případě mladistvých pachatelů ve věku 18 až 20 let je tato minimální doba stanovena na 21 dnů a maximální doba je stejná jako maximum stanovené pro dospělé pachatele trestného činu.

Mezi tresty patří zejména: nařízení veřejně prospěšné práce, nařízení probace a dohledu, kombinovaný příkaz a ostatní tresty vykonávané ve společenství.¹¹⁶

¹¹⁶ BARCLAY, Gordon C. (Přeložila Jana Válková). *Systémy trestní justice v Anglii a Walesu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-01-0, str. 31 – 43.

4. Jednotlivá opatření a jejich aplikace

Právním následkem provinění mladistvého pachatele (a u dětí mladších patnácti let činu jinak trestného) je opatření.¹¹⁷ Na rozdíl od termínu trest, který je užíván u dospělých pachatelů a který v sobě obsahuje zejména prvek újmy a odplaty za čin, opatření vhodnějším způsobem vystihuje specifický charakter sociální reakce na spáchaný delikt mladistvým.

Od chvíle, kdy jsou vůči mladistvému (dítěti) aplikována opatření podle ZSM nebo provedeny úkony podle trestního řádu, musí mít obhájce¹¹⁸ (opatrovníka).¹¹⁹

4.1. Opatření ukládaná mladistvým

Přijímaná opatření v trestních věcech mladistvých samozřejmě také mají nějaké sankční znaky, které však nejsou jejich hlavním znakem (s výjimkou trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody). S ohledem na stanovení účelu opatření mají zásadní význam zejména ustanovení § 1 odst. 2, § 3 odst. 1 a § 9 odst. 1 ZSM.

Soustava hmotněprávních opatření, která mohou být uložena jako reakce na trestnou činnost mladistvých, je tvořena výchovnými, ochrannými a trestními opatřeními. V zákoně jsou seřazeny hierarchicky, a to od výchovného opatření, které představuje nejmírnější reakci státu na provinění, až po opatření trestní, které je nejpřísnějším druhem opatření.¹²⁰

Níže se nejprve krátce zabývám výchovnými a ochrannými opatřeními, poté již podrobněji popisuji opatření trestní, přičemž u trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody se zabývám i jeho výkonem.

4.1.1. Výchovná a ochranná opatření

Ačkoliv cílem této práce je věnovat se rozboru trestních opatření, považuji za důležité alespoň okrajově zmínit opatření výchovná a ochranná.

¹¹⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 479.

¹¹⁸ Obhájce může být v trestním řízení advokát, § 35 odst. 1 tr. řádu

¹¹⁹ FENYK, Jaroslav, Tomáš GŘIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 774

¹²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 481.

4.1.1.1. Výchovná opatření

Výchovná opatření jsou projevem zásady pomocné role trestní represe¹²¹, uvádí se v zákoně na prvním místě, a to z toho důvodu, že mají pozitivní vliv na způsob života mladistvého a na jeho výchovu.¹²² Obecně výchovná opatření nemají represivní účel a újma, která je tímto opatřením mladistvému způsobena, má působit především výchovně.¹²³ Jejich hlavním smyslem je regulovat způsob života mladistvého, a tím podpořit jeho výchovu.

Právě z těchto důvodů mohou výchovná opatření podpořit předcházení recidivě trestné činnosti mladistvého a klíčovým způsobem vést k naplnění účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 1 odst. 1 ZSM).¹²⁴

Zbylé dva druhy opatření lze uložit, jen pokud by samotné výchovné opatření nevedlo k naplnění preventivního účelu zákona.¹²⁵

V zákoně v § 15 odst. 2 ZSM je obsažen taxativní výčet těchto výchovných opatření, jedná se o dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou.¹²⁶

Za předpokladu, že je udělen souhlas mladistvého, může dojít k jejich uložení již v průběhu řízení, které je proti němu vedeno. Souhlas je nutný proto, že k uložení dochází v době, kdy ještě nebylo rozhodnuto o vině a mladistvý je stále považován za nevinného. Zároveň může mladistvý souhlas kdykoliv odvolat.¹²⁷ Mohou se také uložit při upuštění od uložení trestního opatření nebo při podmíněném upuštění od trestního opatření, a pokud to umožňuje jejich povaha, mohou být uložena mladistvému i vedle uloženého ochranného nebo trestního

¹²¹ JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou : (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) : podle právního stavu k 1.9.2004*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-493-5, str. 34.

¹²² CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8, str. 272.

¹²³ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011. Teoretik. ISBN 978-80-87212-68-4, str. 339.

¹²⁴ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 449 – 450.

¹²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 482.

¹²⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 660 – 662.

¹²⁷ Tamtéž, str. 669 – 670.

opatření, případně také v souvislosti se zvláštními způsoby řízení. V těchto případech již souhlasu mladistvého není potřeba. Výjimkou je ukládání probačního programu, kde povinnost vyžádat si schválení mladistvého vyplývá z § 17 odst. 2 písm. c) ZSM. Pokud jsou výchovná opatření ukládána u podmíněného odsouzení nebo podmíněného odložení peněžitého opatření, mohou být mladistvému uložena maximálně na dobu zároveň určené zkušební doby. V případě jejich samostatného uložení či vedle jiného ochranného nebo trestního opatření, mohou být vyměřena až na dobu tří let (§ 15 odst. 1 ZSM).¹²⁸

V průběhu řízení ukládá výchovná opatření ten, kdo takové řízení vede, tedy státní zástupce v přípravném řízení nebo soud pro mládež v řízení před soudem po podání obžaloby, případně návrhu na potrestání. Při rozhodnutí ve věci samé může výchovné opatření uložit již jen soud.

4.1.1.2. Ochranná opatření

Tato opatření nemají jen výchovnou a individuálně preventivní funkci. Jejich dalším znakem je také to, že míří k ochraně společnosti před pácháním trestných činů, a právě z tohoto důvodu by měla být kladena zejména těm mladistvým, u kterých je z důvodu jejich zanedbané výchovy, duševní poruchy nebo závislosti na návykových látkách zvýšeno riziko, že budou trestnou činností i nadále opakovat.¹²⁹ Typickým rysem těchto opatření je tedy to, že je zde narušen vztah mezi opatřením a závažností spáchaného činu a naopak se upřednostňuje nutnost působit na pachatele.¹³⁰ Ve vztahu k výchovným opatřením mají podpůrnou, tedy subsidiární povahu.

Hlavní účel ochranných opatření je zakotven v ustanovení § 21 odst. 1 věta druhá ZSM, tedy „*kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými.*“, zároveň se na ně vztahují i v § 9 ZSM¹³¹ obecné požadavky na všechna opatření.

¹²⁸ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 449 – 450.

¹²⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, 487 – 488.

¹³⁰ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5, str. 100.

¹³¹ Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchání provinění.

Obecným cílem všech ochranných opatření, tedy jak u dospělých, tak u mladistvých, je zejména snaha redukovat riziko dalších takových, pro společnost škodlivých protiprávních jednání, tzn. prevence. Primárním cílem tedy není vyslovit zavrženíhodnost spáchaného činu. Někdy se tedy může stát, že újma, kterou způsobí uložení ochranného opatření, je vnímána pachatelem jako přísnější, než kdyby mu byla uložena standardní trestní sankce; např. odnětí svobody kratšího trvání apod. O to více to platí ve vztahu k mladistvým pachatelům, jimž se opatření spojené se ztrátou osobní svobody a sociální izolací ukládá v souladu se základními zásadami zákona o soudnictví ve věcech mládeže jen zcela výjimečně. Újma, kterou zapříčiní výkon ochranných opatření, není jejich funkční částí, ale jen nevyhnutelným účinkem.

Požadavek na uložení ochranných opatření a jejich stupeň síly není stanovován na základě společenské škodlivosti činu, kterého se mladistvý dopustil, ale zejména nezbytnou potřebou podstoupit léčení, výchovu, či nutnost izolace, tedy ochrany společnosti.¹³²

Ochranná opatření jsou taxativně vymezena v již výše zmiňovaném ustanovení § 21 odst. 1 ZSM a jsou jimi ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci, zabránění části majetku a ochranná výchova. Trestní zákoník obsahuje obecnou úpravu ochranného léčení (§ 99 tr. zákoníku), zabezpečovací detence (§ 100 tr. zákoníku), zabránění věci (§ 101 až 102 tr. zákoníku) a zabránění části majetku (§ 102a tr. zákoníku), přičemž tato obecná úprava je zcela aplikovatelná i na mladistvé a zákon o soudnictví ve věcech mládeže na ni přímo odkazuje v § 21 odst. 2 ZSM.

Co se týče ochranné výchovy, jedná se o specifický typ ochranného opatření pro mladistvé a její úprava je zakotvena jen v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, konkrétně v § 22 a 23 ZSM).¹³³

¹³² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 694 – 695.

¹³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 488 – 489.

4.1.2. Trestní opatření

Posledním typem opatření a jádrem této práce jsou trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (§ 24 a násl. ZSM).

Jedná se o nejpřísnější typ opatření, který se aplikuje na mladistvého pachatele, jestliže lze důvodně očekávat, že by zvláštní způsoby řízení a opatření vedoucí k napravení mladistvého nesměřovaly k naplnění účelu zákona.¹³⁴

Trestní opatření se podobají trestům, které jsou ukládány dospělým pachatelům a obsahují v sobě i negativní prvek, tím se zásadně liší od výchovných a ochranných opatření.¹³⁵

Tato trestní opatření tedy způsobují mladistvému újmu na svobodě, majetkových nebo jiných právech za jeho provinění. Negativní prvek je však na rozdíl od trestů ukládaných dospělým značně upraven a přizpůsoben speciálnímu režimu mladistvých pachatelů. Hlavní cíl trestního opatření je napomáhat vytváření vhodných podmínek pro další rozvoj mladistvého pachatele a působit tak zejména individuálně preventivně, a to s ohledem na okolnosti případu a na osobu a poměry pachatele. Újma zapříčiněná uloženým trestním opatřením není jeho hlavním účelem, ale jen prostředkem k dosažení individuálně preventivní funkce trestního opatření.

Uložení trestního opatření musí být v souladu s obecným účelem zákona a musí naplňovat společný účel opatření. Lze ho uložit jen v situaci, kdy jeho účelu není možné docílit pomocí mírnějších druhů opatření, případně zvláštními způsoby řízení. Jedná se o projev zásady subsidiarity ukládání trestních opatření, čímž je projevena myšlenka zákona, že řešení provinění mladistvých pachatelů má směřovat zejména k jejich výchově, a to tím způsobem, aby se již provinění nedopouštěli. Zároveň má přispívat k obnovení narušených sociálních vztahů tím nejmírnějším a pro mladistvého nejméně citelným způsobem.

V systému sankcionování mladistvých má trestní represe pouze pomocnou roli a působí zde jako nástroj *ultima ratio*.

¹³⁴ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8, str. 275.

¹³⁵ SOTOLÁŘ, Alexander. VÁLKOVÁ, Helena. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých. *Trestněprávní revue*. 2005, roč. 4, č. 2, str. 29 - 34. ISSN: 1213-5313.

Zásada subsidiarity přísnějších opatření se užije také v rámci systému trestních opatření. Vždy je nutno užít nejprve opatření mírnější a teprve pokud se jiný postup jeví jako nedostatečný, je možno uložit mladistvému trestní opatření nepodmíněné odnětí svobody.¹³⁶

Uložit trestní opatření mladistvému může jen soud pro mládež, přičemž opatření je možno uložit buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými. Na základě zásady individualizace trestních opatření (§ 3 odst. 2 ZSM) je nutné, aby druh, kombinace a intenzita trestních opatření byly vždy soudem pro mládež v každé situaci určeny tak, aby odpovídaly všem specifikům případu. Dále je zde nutno brát ohled na zásadu zákonnosti (§ 3 odst. 1 ZSM), na základě které platí, že soud pro mládež musí rozhodovat také podle obecných ustanovení o ukládání trestních sankcí, které jsou zakotveny v obecné i zvláštní části trestního zákoníku a v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, a to proto, aby rozhodnutí o trestním opatření nebylo učiněno libovolně a nekontrolovatelně.¹³⁷

Taxativní výčet jednotlivých trestních opatření je upraven v ustanovení § 24 odst. 1 ZSM, podle kterého je možné mladistvému uložit pouze tato trestní opatření:

- obecně prospěšné práce
- peněžitě opatření
- peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu
- propadnutí věci
- zákaz činnosti
- vyhoštění
- domácí vězení
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení)
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- odnětí svobody nepodmíněné

Mladistvým pachatelům není možné, na rozdíl od pachatelů dospělých, uložit ztrátu čestných titulů a vyznamenání, ztrátu vojenské hodnosti, propadnutí majetku

¹³⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 490 – 491.

¹³⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 707, 709 – 711.

a zákaz pobytu (srov. § 52 tr. zákoníku). Sazby vymezené trestním zákoníkem se zkracují, obvykle o polovinu.¹³⁸

4.1.2.1. Obecně prospěšné práce

Jak vyplývá z grafu č. 2, který uvádím na konci této kapitoly, jedná se o druhé nejčastěji ukládané trestní opatření.

Trestní opatření obecně prospěšných prací (§ 26 odst. 1 ZSM, § 62 – 65 tr. zákoníku) představuje významnou alternativu k trestnímu opatření nepodmíněného trestního opatření odnětí svobody.¹³⁹ V případě ukládání souhrnného trestu¹⁴⁰ je však nemůžeme vnímat jako mírnější opatření než podmíněné odložení odnětí svobody.¹⁴¹

Jak vyplývá jednak z čl. 4 odst. 3 písm. a) evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jednak z čl. 9 odst. 2 písm. a) LZPS, jde o „*legální nucenou práci v obecný prospěch širšího okruhu osob.*“¹⁴²

Obecně prospěšné práce mohou být mladistvému pachateli uloženy za předpokladů, které jsou vymezeny trestním zákoníkem, tedy za provinění, na které zákon stanoví trestní sazbu odnětí svobody, která nepřevyšuje pět let (za přečin).¹⁴³ Během ukládání tohoto opatření je nutno brát zvláštní ohled na to, aby nedošlo k ohrožení zdraví, bezpečnosti nebo mravního vývoje mladistvého.

Není zde vyžadován souhlas mladistvého, ale soud pro mládež věnuje pozornost jeho názoru. Jak je již zmiňováno výše, horní hranice zákonné sazby stanovené v trestním zákoníku se v případě mladistvých provinilců zkracuje na polovinu a její výměra tak činí délku 50 až 150 hodin.¹⁴⁴

¹³⁸ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 461 – 462.

¹³⁹ SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PŮRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 317.

¹⁴⁰ ust. § 43 odst. 2 tr. zákoníku.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 3. 1997 sp. zn. 2 Tzn 13/97 [R 56/1997 tr.]. *Beck-online* [online]. Dostupné: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptcojzg5pxexzvzpxi4q>.

¹⁴² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 415.

¹⁴³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Trestní opatření ukládaná mladistvým. *Právo a rodina*. 2006, roč. 8, č. 6, str. 1-5. ISSN 1212-866X.

¹⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 493 – 494.

Účel tohoto opatření spočívá v uložení povinnosti vykonat v určitém rozsahu práce směřující k obecně prospěšnému účelu, tedy činnosti spočívající především v „údržbě veřejných budov a komunikací nebo v jiné činnosti ve prospěch obcí nebo státních či jiných budov a komunikací nebo v jiné činnosti ve prospěch obcí nebo státních či jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností.“¹⁴⁵

Mladistvý musí tuto mu uloženou pracovní povinnost vykonat ve stanoveném rozsahu osobně, bezplatně a ve svém volném čase, nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy mu byla uložena. Zároveň musí vést řádný život a může mu být vedle tohoto trestního opatření uloženo i některé opatření výchovné.¹⁴⁶ Nad výkonem vykonává dohled probační úředník.¹⁴⁷

V případě nesplnění pracovní povinnosti, nebo pokud mladistvý řádný život nevede, soud pro mládež přemění trestní opatření obecně prospěšných prací v trestní opatření odnětí svobody a rozhodne také o jeho výkonu. Každá i jen započatá jedna hodina neodpracovaného trestního opatření obecně prospěšných prací se rovná jednomu dnu odnětí svobody.¹⁴⁸ Často je tento poměr kritizován, nebo je považován za příliš mírný, jelikož u mladistvých tak může činit maximálně 150 dnů, což často nedosahuje ani na dolní hranici trestní sazby.¹⁴⁹ Dále je také možné obecně prospěšné práce přeměnit v peněžitě opatření.¹⁵⁰

Po vykonání tohoto trestního opatření, nebo pokud bylo od jeho výkonu či jeho zbytku upuštěno, platí tzv. fikce neodsouzení, na mladistvého se hledí, jako by odsouzen nebyl.¹⁵¹

¹⁴⁵ PŘESLIČKOVÁ, Hana, Radek GAJDOŠ a Miroslav KRUTINA. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice: informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN 80-86436-14-4, str. 10.

¹⁴⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Trestní opatření ukládaná mladistvým. *Právo a rodina*. 2006, roč. 8, č. 6, str. 1-5. ISSN 1212-866X.

¹⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 417.

¹⁴⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 718 – 721.

¹⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 417.

¹⁵⁰ § 65 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

¹⁵¹ § 65 odst. 4 tr. zákoníku.

4.1.2.2. Peněžité opatření

Peněžité opatření (§ 27 ZSM, § 67 – 68 tr. zákoníku) na rozdíl od peněžitého trestu u dospělých pachatelů, kde tento trest představuje hojně využívanou alternativu zejména ke krátkodobým trestům odnětí svobody, není v případě mladistvých příliš využíváno.¹⁵² V trestním právu se uplatňuje zásada, že trest má vždy představovat osobní újmu výlučně pro pachatele trestného činu, nicméně peněžité opatření (peněžitý trest) z této zásady představuje výjimku, neboť v tomto případě dochází k postihnutí i rodiny, věřitelů pachatele a dokonce i poškozeného.¹⁵³

K jeho uložení může dojít za shodných předpokladů, jako v případě peněžitého trestu u dospělých pachatelů, tedy pokud pachatel pro sebe nebo jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch, dále pokud to zákon za konkrétní trestný čin dovoluje, nebo pokud ho ukládá za přečin a s ohledem na povahu a závažnost spáchaného přečinu a vzhledem k osobě a poměrům pachatele nepodmíněný trest odnětí svobody současně neukládá.¹⁵⁴ V případě mladistvých však ještě musí být splněna další podmínka, a sice že mladistvý je výdělečně činný nebo jeho majetkové poměry uložení tohoto opatření umožňují.¹⁵⁵

Samostatně může být peněžité opatření uloženo, pokud není vzhledem k osobě mladistvého a jeho osobním poměrům jiného opatření potřeba.¹⁵⁶

Zákonná sazba u tohoto trestního opatření se ukládá ve formě denních sazeb, jejichž počet je stanoven podle povahy a závažnosti spáchaného provinění. Na rozdíl od dospělých pachatelů, kterým může být uložen peněžitý trest v rozmezí od 20 do 730 denních sazeb, u mladistvých je možné vyměřit denní sazbu jen v rozmezí od 10 denních sazeb do 365 denních sazeb, přičemž výše této denní sazby se vždy stanoví na základě osobních a majetkových poměrů mladistvého

¹⁵² SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PÚRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 339.

¹⁵³ JELÍNEK, Jirí. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 420.

¹⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jirí HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 314 – 315.

¹⁵⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011. Teoretik. ISBN 978-80-87212-68-4, str. 262.

¹⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jirí HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 314 – 315.

a činí nejméně 100 Kč a nejvíce 5 000 Kč, zatímco u dospělých pachatelů je výše denní sazby od 100 Kč až do 50 000 Kč.

Celková výše peněžitého opatření u mladistvého pachatele tak může činit od 1 000 Kč až do 1 825 000 Kč (u dospělých 2 000 Kč až 36 500 000 Kč). V případě nesplnění peněžitého opatření dojde k uložení náhradního trestního opatření odnětí svobody, které je možno uložit u mladistvých maximálně na jeden rok (v případě dospělých pachatelů až na čtyři roky). Zaplacené částky připadají státu.¹⁵⁷

4.1.2.3. Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu

Smyslem peněžitého opatření s podmíněným odkladem výkonu (§ 28 ZSM) je odložení jeho výkonu na zkušební dobu (až na tři léta), během které je úkolem mladistvého ukázat, že k tomu, aby byl napraven, není potřeba výkonu uloženého peněžitého opatření.¹⁵⁸

Soud pro mládež uloží toto trestní opatření v situacích, kdy lze mít za to, že již samotná hrozba výkonu peněžitého opatření bude dostatečná k tomu, aby mladistvý vedl řádný život, a pokud lze předpokládat, že k naplnění účelu tohoto opatření dojde i bez jeho výkonu. Vždy je nutné brát ohled na osobu mladistvého, na jeho dosavadní život a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a na okolnosti případu. K odložení dojde i v případě, kdy soud pro mládež přijme záruku za nápravu mladistvého a vzhledem k výchovnému vlivu toho, kdo záruku nabídl, lze předpokládat, že účel trestního opatření bude naplněn i bez jeho výkonu.

Pokud mladistvý ve zkušební době vedl řádný život a splnil uložené podmínky, soud pro mládež konstatuje, že se osvědčil. V opačném případě rozhodne o vykonání peněžitého opatření. Takové rozhodnutí musí soud pro mládež učinit do jednoho roku ode dne, kdy uplynula zkušební lhůta, jinak se má za to, že se mladistvý osvědčil.¹⁵⁹

¹⁵⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 420 – 422, 494 – 495.

¹⁵⁸ SOTOLÁŘ, Alexander. VÁLKOVÁ, Helena. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých (2. část). *Trestněprávní revue*. 2005, roč. 4, č. 3, str. 62 - 74. ISSN: 1213-5313.

¹⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 462 – 463.

4.1.2.4. Propadnutí věci

Trestní opatření propadnutí věci je rovněž upraveno trestním zákoníkem (§ 70 – 72 tr. zákoníku). Jde o odnětí vlastnického práva mladistvému pachateli k věcem, které mají nějaký vztah ke spáchanému provinění.¹⁶⁰

Smyslem je odebrat pachateli věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která by mohla sloužit dalšímu páčání trestné činnosti, zkomplikovat mu možnosti dalšího páčání trestné činnosti a také odejmout mu prospěch z trestné činnosti.¹⁶¹

Soud musí (obligatorně) uložit trest propadnutí věci, pokud byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj (§ 70 odst. 1 tr. zákoníku). Fakultativně může toto trestní opatření uložit (§ 70 odst. 2 tr. zákoníku), pokud jde o

- věc, kterou byl trestný čin spáchan (věc byla užita k trestnému činu, např. zbraň),
- věc, kterou měl být trestný čin spáchan (věc byla určena k trestnému činu)
- věc, kterou pachatel (byť jen zčásti) získal za věc či jinou majetkovou hodnotu, pokud taková hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty není ve vztahu k hodnotě nabyté věci či jiné majetkové hodnoty zanedbatelná (například úplatek činil 250 0000 Kč a pachatel koupil dům za 4 500 000 Kč).

Věc¹⁶² musí náležet¹⁶³ pachateli (§ 70 odst. 3 tr. zákoníku).¹⁶⁴

V případě, že mladistvý toto trestní opatření zmaří, například tím, že věc zničí, poškodí nebo jiným způsobem znehodnotí, může mu být soudem uloženo

¹⁶⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 727.

¹⁶¹ PÚRY, František. § 70 [Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty]. In: ŠÁMAL, Pavel, GRÍVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. *Trestní zákoník (EVK)*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, str. 908. ISBN 978-80-7400-428-5. *Beck-online* [online].

¹⁶² Podle § 134 tr. zákoníku se věci se rozumí i ovladatelná přírodní síla. Ustanovení o věcech se vztahují i na živá zvířata a zpracované oddělené části lidského těla, nevyplývá-li z jednotlivých ustanovení trestního zákona něco jiného.

¹⁶³ Podle ust. § 135 tr. zákoníku, věc náleží pachateli, jestliže ji v době rozhodnutí o ní vlastní, je součástí jeho majetku nebo s ní fakticky jako vlastník nakládá, aniž je oprávněný vlastník nebo držitel takové věci znám.

¹⁶⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 422 – 423.

opatření propadnutí náhradní hodnoty, jejíž výše odpovídá hodnotě věci, která byla určena k propadnutí.

Propadnuté věci, resp. náhradní hodnoty, nabývá do vlastnictví stát.

Toto opatření může být mladistvému pachateli uloženo samostatně, jen pokud to výslovně dovoluje trestní zákoník, a pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného provinění a osobě a poměrům mladistvého není potřeba uložit i nějaké další trestní opatření. Soud pro mládež může vedle tohoto trestního opatření uložit mladistvému také výchovná či ochranná opatření.

Ve výroku o propadnutí věci musí být konkrétně uvedeny věci (peněžité částky), na které se rozhodnutí vztahuje.¹⁶⁵

4.1.2.5. Zákaz činnosti

Toto trestní opatření (§ 73 a 74 tr. zákoníku) ukládá mladistvému povinnost, aby se zdržel výkonu určité činnosti. Jedná se o zvláštní typ opatření, jehož hlavním cílem je přímo zabránit mladistvému vykonávat konkrétní činnost, při níž by mohly vzniknout podmínky pro páchaní určité trestné činnosti.

Znemožnit výkon určité činnosti je možné jen u činností, ke kterým je potřeba mít zvláštní povolení nebo které jsou upraveny jinými právními předpisy.¹⁶⁶ Není tedy například možné zakázat jízdu na kole. Zakázaná činnost musí souviset se spáchaným trestným činem¹⁶⁷, v této souvislosti lze odkázat na Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 6. 4. 1979 sp. zn. 1 Tz 11/79 [R 5/1980 tr.], podle kterého souvislost musí být „*přímá, bezprostřední*“.

Podle ustanovení § 26 odst. 3 ZSM je možné mladistvému zakázat výkon nějaké činnosti, jen pokud to netvoří překážku při přípravě na jeho povolání. Soud pro mládež musí vždy pečlivě tyto skutečnosti prověřovat.

Obecná úprava v trestních věcech dospělých stanovuje výměru zákazu činnosti nejméně na jeden rok a nejvýše na deset let, u mladistvých pachatelů je

¹⁶⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 727 -728.

¹⁶⁶ SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PÚRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 353.

¹⁶⁷ JELÍNEK, Jirí. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 424 – 425.

nejdelší doba trvání tohoto opatření stanovena maximálně na pět let (§ 26 odst. 2 ZSM), dolní hranice u mladistvých zůstává stejná, tedy nejméně jeden rok.

I vedle tohoto trestního opatření mohou být uložena výchovná či ochranná opatření.¹⁶⁸

Po výkonu poloviny tohoto opatření, pokud mladistvý vedl řádný život a prokázal, že jeho pokračování není potřeba nebo pokud soud pro mládež přijme záruku za dovršení jeho nápravy, může dojít k podmíněnému upuštění od výkonu zbytku zákazu činnosti (§ 90 odst. 1 tr. zákoníku). Zároveň se stanoví zkušební doba, která není kratší než zbytek zákazu činnosti.¹⁶⁹

Po uplynutí doby, na kterou byl zákaz činnosti stanoven, se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.¹⁷⁰

4.1.2.6. Vyhoštění

Trestní opatření vyhoštění (§ 80 tr. zákoníku) velmi razantním způsobem zasahuje do svobody pohybu a pobytu, která je garantovaná článkem 14 LZPS, jehož odstavec 5 říká, že cizince je možné vyhostit jen v případech, které stanoví zákon.¹⁷¹

Aplikace tohoto opatření je možná u mladistvého pachatele, který není občanem České republiky, pokud je to potřeba z důvodu bezpečnosti lidí nebo majetku nebo jiného obecného zájmu.

V praxi dochází k uložení tohoto trestního opatření zejména v rámci postihu „*terorismu, obchodování se zbraněmi, s drogami, s jiným nebezpečným materiálem, organizování prostituce, obchodu s lidmi a jiné trestné činnosti páchané ve spolupráci s osobami v cizině.*“ Dále k vyhoštění dochází u trestných činů proti životu a zdraví nebo proti majetku, a to vedle trestu odnětí svobody.

¹⁶⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 728 -729.

¹⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 339.

¹⁷⁰ § 74 odst. 2 tr. zákoníku.

¹⁷¹ SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PÚRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 362.

Uložení není vyloučeno ani za jinou trestnou činnost, okruh trestných činů je tedy neomezen.¹⁷²

Vyhoštěním chápeme odejmutí práva cizince dále zůstat na území České republiky, měl-li toto právo, a jeho přemístění na území jiného státu nebo jeho odevzdání příslušným orgánům jiného státu.

Platí na celé území České republiky a ukládá se z území České republiky do ciziny. Soud neurčuje stát, do kterého má být mladistvý pachatel vyhoštěn, výkon toho opatření provádějí orgány Ministerstva vnitra ČR.

Trestní opatření vyhoštění není možné uložit, pokud se nepodařilo zjistit státní příslušnost mladistvého, pokud mu byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle jiného právního předpisu, nebo pokud má na území České republiky povolen dlouhodobý pobyt, případně má zde pracovní a sociální zázemí a uložení trestního opatření vyhoštění by nebylo v souladu se zájmem na spojování rodin, anebo mu hrozí nebezpečí, že bude ve státě, do které by měl být vyhoštěn, pronásledován pro svoji rasu, národnost, příslušnost k určité sociální skupině, politické nebo náboženské smýšlení, nebo jestliže by jej vyhoštění vystavilo mučení či nelidskému nebo ponižujícímu zacházení.

Nutno dbát také ohled na to, aby mladistvému vyhoštěním nehrozilo nebezpečí zpustnutí.

Jak vyplývá z Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 4. 1995 sp. zn. 9 To 109/95, [R 4/1996 tr.], musí se také přihlídnout k rodinným vztahům a k tomu, kde pachatel žije většinu svého života, aby uložené trestní opatření nebylo nepřiměřeným zásahem do jeho života.

Ostatní důvody, které vylučují možnost vyhoštění mladistvého cizince, se vážou zejména na jeho občanství Evropské unie. I v tomto případě je vyhoštění možné, ale ustanovení § 26 odst. 5 ZSM zakotvuje nutnost splnění podmínky, že pokud by toto trestní opatření nebylo uloženo, došlo by k vážnému ohrožení bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku. Vyhostit je také možné, pokud je to v nejlepším zájmu mladistvého.

¹⁷² PÚRY, František. § 80 (Vyhoštění). In: ŠÁMAL, Pavel, GRIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník (EVK). 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, str. 982. ISBN 978-80-7400-428-5. *Beck-online* [online].

Vyhoštění může být uloženo samostatně nebo vedle jiného druhu trestního opatření, jeho výkon nelze podmíněně odložit. Soud je povinen vždy také přihlídnout k nejlepšímu zájmu mladistvého.

U dospělých je sazba vyhoštění stanovena na jeden rok až deset let nebo na neurčitou dobu, u mladistvých může soud pro mládež uložit vyhoštění na dobu jeden rok až pět let. Mladistvého tedy není možné vyhostit na neurčitou dobu.¹⁷³

4.1.2.7. Domácí vězení

Také v tomto případě se užije trestní zákoník (§ 26 odst. 2 ZSM).

Domácí vězení (§ 60 a 61 tr. zákoníku) je nejnovější druh trestu, který byl do našeho právního řádu přidán s účinností od 1. 1. 2010. Byl zasazen na druhé místo do ustanovení § 52 odst. 1 tr. zákoníku¹⁷⁴, tedy hned za trest odnětí svobody a je tak považován za druhou nejpřísnější sankci.

Jak vyplývá z důvodové zprávy k trestnímu zákoníku, hlavním smyslem této kodifikace je změna celkové filozofie ukládání sankcí. Došlo ke změně hierarchie sankcí, v rámci které je trest odnětí svobody vnímán jako *ultima ratio* a je kladen důraz na individuální přístup k řešení trestních věcí, který očekává široké možnosti pro využívání alternativních sankcí k zajištění pozitivní motivace pachatele.¹⁷⁵

K zavedení došlo zejména z toho důvodu, aby byly zachovány rodinné vazby. Jedná se o alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.¹⁷⁶

Ve vztahu k mladistvým úprava domácího vězení neobsahuje žádné odchylky, soud pro mládež však musí při jeho ukládání vždy pečlivě zohlednit specifické rysy mladistvých a výchovný charakter. K uložení tohoto opatření by tedy nemělo dojít, pokud by mělo bránit mladistvému v zapojení v zájmových

¹⁷³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 729 -730.

¹⁷⁴ V zákoně o soudnictví ve věcech mládeže je zakotven v ust. § 24 odst. 1 písm. g).

¹⁷⁵ NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, roč. 2009, č. 10, str. 94-97. ISSN 1210-6348. Dostupné také z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2009/BA_10_2009_web.pdf.

¹⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 411.

kroužkách, sportovních sdružení či jiných aktivitách. U této kategorie osob je domácí vězení vnímáno jako větší újma, než je tomu v případě dospělých.¹⁷⁷

Domácí vězení může být mladistvému uloženo, pokud by bylo dospělým spácháno jako přečin, a to maximálně na jeden rok (dospělým na dva roky).¹⁷⁸

Soud pro mládež musí také zaujímat stanovisko, že s ohledem na osobu a poměry pachatele, včetně povahy a závažnosti spáchaného provinění, bude taková reakce na delikventní exces, případně i za současného uložení dalších trestních a výchovných opatření, dostačující.

Mladistvý pachatel musí dát slib, že se v soudem určené době bude zdržovat pouze na stanovené adrese. Musí být doma ve dnech pracovního klidu a pracovního volna celý den, v ostatních dnech od 20 hodin do 5 hodin. Z tohoto je možné učinit výjimku, pouze pokud v tom zabraňovaly vážné důvody, jako například docházka do školy, příprava na výkon povolání a nemoc. Na základě předchozího souhlasu soudu je také možné ve dnech pracovního klidu pravidelné docházení na bohoslužby.

Vedle domácího vězení může být mladistvému uloženo i jiné trestní nebo výchovné opatření, není však možné vedle domácího vězení uložit zároveň trestní opatření nepodmíněného odnětí svobody nebo obecně prospěšné práce.¹⁷⁹ V praxi se nejčastěji ukládají výchovná omezení, která spočívají v zákazu návštěv určitých míst nebo kontaktů s určitými osobami.

Uloženo může mít ale například i napomenutí s výstrahou, které jasně deklaruje, že pokud dojde k dalšímu excesu mladistvého, bude již následovat výkon nepodmíněného trestního opatření odnětí svobody. Právě v této kategorii osob správná volba výchovného opatření ve spojení s trestním opatřením domácího vězení často znamená pro budoucnost pachatele více, než by se ze začátku mohlo jevit.¹⁸⁰

¹⁷⁷ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 (Domácí vězení). In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. *Trestní zákoník (EVK)*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, str. 815. ISBN 978-80-7400-428-5. *Beck-online* [online].

¹⁷⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 730 – 731.

¹⁷⁹ Tamtéž, str. 731 – 732.

¹⁸⁰ PŮRY, František, VÁLKOVÁ, Helena. § 60 (Domácí vězení). In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PŮRY, František, RIZMAN, Stanislav,

Výkon opatření je předán do kompetence Probační a mediační služby, jejímž úkolem je realizovat ho. Spolupracuje přitom s provozovatelem elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného, popřípadě provádí náhodné kontroly v obydlí mladistvého nebo na místě, na kterém se má zdržovat. Kontrolu tohoto výkonu zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Pokud dojde ke změně podmínek výkonu domácího vězení, nesmí se v neprospěch mladistvého rozšířit počet hodin v týdnu, po které se má zdržovat ve svém obydlí, ani rozsah uložených výchovných opatření.

Vstup do obydlí mladistvého, kterému bylo uloženo domácí vězení, může způsobovat problémy, a to zejména v situacích, kdy s tím například rodiče, resp. zákonní zástupci nesouhlasí. Bez zavinění mladistvého tak dochází k maření účelu, pro který bylo dané trestní opatření uloženo. Z tohoto důvodu musí probační úředník ještě před rozhodnutím ve věci samé shromáždit dostačující množství spolehlivých a průkazných podkladů pro to, aby soud pro mládež takové trestní opatření uložit mohl, a jehož výkon nebude již od začátku žádným způsobem ohrožován.¹⁸¹

Na rozdíl od trestního opatření obecně prospěšných prací a zákazu činnosti, u kterých po jejich vykonání platí tzv. fikce neodsouzení, jak u dospělých, tak u mladistvých, v případě domácího vězení musí dojít u dospělých pachatelů k zahlazení a u mladistvých platí stále fikce neodsouzení; srov. § 105 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, § 65 odst. 4 a § 74 odst. 2 tr. zákoníku.¹⁸²

Na trest domácího vězení existuje mnoho názorů. Odpůrci elektronicky hlídaného domácího vězení se zaměřují na jeho zásah do práv a svobod, zesílení psychologického nátlaku na odsouzeného, neboť dveře bytu stále pokouší mladistvého trest porušit. Objevují se také názory, že vzhledem k málo zstrašující funkci tohoto opatření nedochází k zabraňování recidivě.¹⁸³

ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník (EVK). 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, str. 815. ISBN 978-80-7400-428-5. *Beck-online* [online].

¹⁸¹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 731 – 732.

¹⁸² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 413.

¹⁸³ NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, roč. 2009, č. 10, str. 94 – 97. ISSN 1210-6348. Dostupné: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2009/BA_10_2009_web.pdf.

Velkou výhodou tohoto trestu jsou především finanční úspory, jelikož zatímco pobyt odsouzeného ve věznici stojí stát 1 200 Kč denně, domácí vězení vyjde na 130 Kč na den, přičemž 50 Kč za každý den si hradí odsouzený sám. Neméně významnou výhodou je ponechání odsouzeného v jeho přirozeném prostředí a zachování rodinných vazeb.

Tento trest se však v praxi prozatím příliš neukládá. V současné době je uložen 125 lidem (dospělým).¹⁸⁴

4.1.2.8. Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Obdobně jako výchovná omezení (§ 19 ZSM) představuje trestní opatření zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (§ 76 tr. zákoníku) další možnost, kterou může být regulováno chování mladistvého v nebezpečných situacích.

Mladiství jsou právě ti, kteří často podléhají vypjatým situacím při sportovních nebo jiných, pro ně společensky atraktivních akcích (diskotékách, koncertech apod.) a mají potřebu vyřizovat si zde mezi sebou nesrovnalosti, a to často způsobem, který je nelegální a typicky může mít podobu různých násilných aktů.

Pokud dojde k omezení možnosti rozhodovat o návštěvě podobných akcí tímto trestním opatřením, zřetelným způsobem se sníží případné nebezpečí recidivy jejich delikventního excesu.

K uložení tohoto opatření může dojít v případě, že se mladistvý pachatel v souvislosti s návštěvou sportovní, kulturní a jiné společenské akce dopustil úmyslného provinění. Tato sankce spočívá v zákazu účasti mladistvého na společenských akcích, které jsou vymezeny zákonem. Lze zkombinovat s vhodnými výchovnými opatřeními.

Maximální doba trvání zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce může být stanovena soudem pro mládež na pět let, tedy na polovinu doby, která může být vyměřena dospělému pachateli; srov. § 26 odst. 4 ZSM. Samostatně může být uloženo, jen pokud to s ohledem na povahu

¹⁸⁴ *Elektronické náramky začaly hlídat prvních padesát lidí v domácím vězení.* Zpravy.aktualne.cz [online]. 21. 9. 2018, citováno 9. 3. 2019. Dostupné: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/elektronicke-naramky-zacaly-minuly-tyden-hlidat-prvnich-30-lr~e70db2babd7d11e899900cc47ab5f122/?redirected=1552136234>

a závažnost spáchaného provinění a osobu a poměry mladistvého je dostačující. Soud pro mládež může vedle této sankce uložit i jiná výchovná opatření.

Mladistvý pachatel, který byl odsouzen k trestnímu opatření zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, je vždy také povinen poskytovat potřebnou součinnost probačnímu úředníkovi dále se podrobovat různým programům a dodržovat stanovený probační plán; srov. § 77 tr. zákoníku.

Oproti obsahově velmi podobnému výchovnému omezení, obsaženému v ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) ZSM - zákazu navštěvovat určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí, reprezentuje toto trestní opatření bezpochyby přísnější sociální reakci, protože je umístěno mezi trestní sankce, a právě proto může jeho délka trvat až již výše zmiňovaných pět let. Naproti tomu uvedené výchovné omezení nesmí přesáhnout tři roky.

Výchovné omezení je také možno uložit mladistvému jak v průběhu řízení, tak v rámci meritorního rozhodnutí, ale trestní opatření jen tehdy, pokud byla dokázána vina mladistvého a došlo k jeho odsouzení. Výchovné omezení může být pak dále měněno. U trestního opatření toto zpravidla možné není, s výjimkou podmíněného upuštění od výkonu jeho zbytku, k čemuž může dojít nejdříve po vykonání jeho poloviny; § 90 tr. zákoníku. V takovém případě, za splnění podmínek, stanoví soud zkušební dobu až na pět let.¹⁸⁵

4.1.2.9. Podmíněné odsouzení (podmíněné odsouzení s dohledem)

Pokud jde o odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), dlouhodobě zde panovaly různé názory na to, zda se jedná o samostatný druh trestu nebo zda jde jen o způsob vyměření či výkonu trestu.

Přijetím zákona o soudnictví ve věcech mládeže došlo k potvrzení názoru, že se jedná o samostatný druh trestu, neboť ustanovení § 24 odst. 1 písm. i) a j) ZSM uvádí podmíněné odsouzení, resp. podmíněné odsouzení s dohledem jako samostatné druhy trestních opatření.¹⁸⁶ Podmíněné odsouzení a podmíněné

¹⁸⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 732 – 734.

¹⁸⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3, str. 404.

odsouzení s dohledem (§ 33 ZSM) jsou tedy dvě základní alternativy k nepodmíněnému trestnímu opatření odnětí svobody.¹⁸⁷

Podmíněné odsouzení je nejčastěji ukládané trestní opatření, k jehož ukládání docházelo již v průběhu devadesátých let u 70 % případů, a i dnes je nejčastěji ukládaným opatřením.¹⁸⁸

Podstata spočívá v tom, že soud sice vynese odsuzující rozsudek, ale výkon trestu odloží pod podmínkou, že se bude odsouzený během stanovené zkušební doby řádně chovat a vyhoví stanoveným požadavkům, výkon trestu tímto tedy odpustí.¹⁸⁹

Podmíněné odsouzení s dohledem v sobě obsahuje zřetelné prvky probačního působení v podobě dohledu nad mladistvým, který spočívá v jeho kontrole, vedení a pomoci.

Oba tyto typy podmíněného odsouzení stojí na myšlence, že již samotný průběh trestního stíhání mladistvého, negativní zhodnocení jeho osoby a jeho činu rozsudkem, pohrůžka možného výkonu trestního opatření odnětí svobody, stanovení omezení a podmínek týkající se jeho chování a případné výchovné působení toho, kdo nad ním vykonává dohled, by mohly mít samy o sobě z hlediska účelu trestního opatření, ale i individuální a generální prevence účinky, kterých je jinak možné docílit jen výkonem uloženého trestního opatření.

Podmíněným odsouzením se mladistvému pachateli dává důvěra a zároveň i možnost, aby bez izolace od společnosti svým chováním ve zkušební době prokázal, že je schopen vést řádný život a přičinit se o odčinění škodlivých následků svého provinění, a aby tak dosáhl osvědčení, po němž nebude výkon podmíněně odloženého trestního opatření odnětí svobody nařízen a nastane fikce neodsouzení. Na mladistvého se tedy po úspěšném uplynutí zkušební doby bude hledět, jako kdyby odsouzen nebyl; srov. § 83 odst. 4 tr. zákoníku, § 86 odst. 3 tr. zákoníku. Podmíněné odsouzení umožňuje využít sociální, psychickou i faktickou

¹⁸⁷ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 335.

¹⁸⁸ LORTIE, Serge. *Soudnictví pro mladistvé v Kanadě a v České republice*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2000. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky. ISBN 80-902656-1-8, str. 200.

¹⁸⁹ SOTOLÁŘ, Alexander. § 33 (Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem). In: ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, str. 334. ISBN 978-80-7400-350-9. *Beck-online* [online].

pomoc probačních úředníků, zájmových sdružení občanů nebo kurátorů mládeže. Je možná i kombinace s výchovnými opatřeními.

Ustanovení § 81 odst. 1 tr. zákoníku obsahuje podmínky pro podmíněný odklad trestního opatření odnětí svobody. Mladistvému pachateli může soud pro mládež podmíněně odložit výkon trestního opatření odnětí svobody, které nepřevyšuje tři léta, v případě, že s ohledem na jeho osobu a poměry a také vzhledem k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu, má důvodně za to, že k působení na mladistvého pachatele, aby vedl řádný život, není jeho výkon nutný. Tyto podmínky jsou obsaženy i v ustanovení § 84 tr. zákoníku.¹⁹⁰

Zkušební doba u obou těchto typů podmíněného odsouzení se vždy stanovuje na jeden rok až tři léta¹⁹¹, přičemž může být mimořádně prodloužena (maximálně o dva roky). Zkušební doba běží plynule, zákon nezná žádné situace, které by ji přerušily. Podle Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. 3. 1963 – 7 Tz 20/64 [R 32/1964- II] není možné, aby soud pro mládež vyslovil, že se mladistvý osvědčil již v průběhu zkušební doby. Vždy tak musí učinit až po jejím uplynutí. V průběhu zkušební doby může rozhodnout jen o tom, že se podmíněně odložené trestní opatření vykoná.¹⁹² Počátek této zkušební doby však začíná až právní mocí rozsudku. Pokud tedy mladistvý spáchal další provinění po podmíněném odsouzení, ale před právní mocí rozsudku, nelze vyslovit, že se obviněný mladistvý ve zkušební době neosvědčil proto, že spáchal další provinění.¹⁹³

Pokud se mladistvý pachatel ve zkušební době neosvědčí, je na soudu, aby rozhodl o výkonu podmíněně odloženého trestního opatření odnětím svobody, výjimečně může podmíněné odsouzení ponechat, a to podle postupu v ust. § 33 odst. 2 ZSM.¹⁹⁴

¹⁹⁰ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 335 – 336.

¹⁹¹ § 33 odst. 1 ZSM.

¹⁹² SOTOLÁŘ, Alexander. § 33 (Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem). In: ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena, SOTOLÁŘ, Alexander, HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŠÁMALOVÁ, Milada. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2011, str. 334. ISBN 978-80-7400-350-9. *Beck-online*. [online].

¹⁹³ Nejvyšší soud ČSSR, 7 Tz 50/68, [R 221969-II]

¹⁹⁴ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 734 – 736.

4.1.2.10. Odnětí svobody nepodmíněné

Nepodmíněné odnětí svobody se dlouhodobě považuje za přelomový okamžik v životě mladistvého delikventa. V současné době je však většina delikventů recidivisty s poměrně dlouhou kriminální kariérou a svými rysy se podstatně liší od mladistvých pachatelů minulých let.¹⁹⁵

Jedná se o mimořádně citlivou záležitost, neboť mladiství jsou osoby bez větších zkušeností, u kterých se teprve dovršuje jejich rozumový a mravní vývoj. Nevyzrálost je hlavní příčinou jejich selhání a páchání provinění. Na druhou stranu je u této kategorie mnohem větší naděje na jejich nápravu, a to již při použití mírnějších prostředků.¹⁹⁶

Toto trestní opatření (§ 31 ZSM) je u mladistvých pachatelů možné uložit, jen pokud by žádné jiné opatření dostatečně nezajišťovalo dosažení účelu, který zákon o soudnictví ve věcech mládeže sleduje, tedy ve smyslu § 9 odst. 1 ZSM zejména snahu o vytvoření podmínek k úspěšnému začlenění do společnosti a tím zároveň i ochranu před možnou recidivou (§ 9 odst. 1, § 24 odst. 2 ZSM).

Tento poslední typ trestního opatření může být mladistvému pachateli uložen jako *ultima ratio* u závažných provinění, anebo v případě, že již byly aplikovány všechny ostatní možnosti.¹⁹⁷

Soud pro mládež však může toto trestní opatření uložit i v situaci, když ještě nebyla jiná trestní opatření ukládána, neboť vždy jsou podstatné okolnosti případu a osoba mladistvého. Tyto situace jsou považovány za opravdu výjimečné, vždy by totiž měla být dodržována zásada subsidiarity trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody, která je vyjádřena v ust. § 31 odst. 2 ZSM¹⁹⁸ tím, že je zde použit výraz „zjevně“.

¹⁹⁵ MAREŠOVÁ, Alena a TAMCHYNA, Miroslav. Nepodmíněný výkon trestu odnětí svobody u mladistvých odsouzených v běhu času a současná skladba mladistvých vězňů. *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 2, str. 107-117. ISSN 1210-9150.

¹⁹⁶ Nejvyšší soud ČSSR, Plsř 1/84, [R 11/1985 tr.]

¹⁹⁷ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 318.

¹⁹⁸ Nepodmíněné odnětí svobody může soud pro mládež mladistvému uložit jen tehdy, jestliže by s ohledem na okolnosti případu, osobu mladistvého nebo předchozí použitá opatření uložení jiného trestního opatření zjevně nepostačovalo k dosažení účelu tohoto zákona.

Trestní sazby odnětí svobody, které jsou stanovené v trestním zákoníku, jsou u mladistvých pachatelů zkráceny na polovinu.¹⁹⁹ Horní hranice trestní sazby nesmí být delší než pět let a dolní hranice jeden rok.²⁰⁰

Na pět až deset let může soud pro mládež uložit mladistvému pachateli odnětí svobody, pokud se dopustil provinění, za které trestní zákoník umožňuje uložit výjimečný trest, a jestliže povaha a závažnost provinění je s ohledem na zvlášť zavrženíhodný způsob provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku mimořádně vysoká, a pokud je soud toho názoru, že by odnětí svobody v klasickém rozmezí nebylo pro dosažení účelu zákona dostačující.²⁰¹

Dolní hranice odnětí svobody, která je vyměřená podle § 31 odst. 1 ZSM, může být ještě dále snížena podle § 32 ZSM (popřípadě § 40 odst. 2 tr. zákoníku nebo § 58 odst. 2, 4, 5, 6 tr. zákoníku), a to pokud pro to svědčí okolnosti případu nebo poměry mladistvého. V případě zkrácení odnětí svobody je možné zároveň vedle tohoto trestního opatření také uložit i jiná opatření tak, aby došlo k žádoucímu nahrazení té doby, o kterou bylo trestní opatření odnětí svobody zkráceno, než kdyby k tomuto zkrácení soud pro mládež nepřistoupil.

U ukládání trestního opatření úhrnného a souhrnného (§ 43 tr. zákoníku) nebo společného trestního opatření za pokračování v provinění (§ 45 tr. zákoníku) může soud pro mládež postupovat podle již zmiňovaného ustanovení § 32 ZSM.

4.1.2.10.1. Výkon nepodmíněného odnětí svobody

Výkon trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody se provádí na základě speciálního zákona (§ 76 ZSM), kterým je zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVTOS“).²⁰²

U mladistvých pachatelů, kteří ještě nepřekročili devatenáctý rok svého věku, se toto trestní opatření vykonává odděleně od ostatních odsouzených, a to ve věznicích nebo zvláštních odděleních pro mladistvé, kde se uplatňuje vnitřní

¹⁹⁹ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Trestní opatření ukládaná mladistvým. *Právo a rodina*. 2006, roč. 8, č. 6, str. 1-5. ISSN 1212-866X.

²⁰⁰ § 31 odst. 1 ZSM.

²⁰¹ § 31 odst. 3 ZSM.

²⁰² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 736 – 738.

rozdílení.²⁰³ Výrok o zařazení mladistvého do věznice pro mladistvé nebo do zvláštního oddělení pro mladistvé je povinnou součástí výrokové části odsuzujícího rozsudku.²⁰⁴ Zákon zakotvuje také možnost přerazení do věznice pro ostatní odsouzené, v případě dovršení devatenáctého roku věku mladistvého (§ 79 ZSM), soud pro mládež musí však zároveň rozhodnout, do kterého typu věznice má být dále zařazen.²⁰⁵

Vedle základních typů věznic s ostrahou a se zvýšenou ostrahou pro dospělé (§ 56 odst. 1 tr. zákoníku) jsou zřízeny speciální věznice pro mladistvé (§ 8 odst. 2 ZVTOS). V jedné věznici je možné vytvořit různá oddělení, ale nesmí to ohrožovat účel výkonu tohoto trestního opatření (§ 8 odst. 3 ZVTOS).

Vnitřní diferenciaci ve věznicích pro mladistvé je uskutečněna na základě § 83 – 85 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, č. 345/1999 Sb. (dále jen „ŘVTOS“).²⁰⁶

Věznice pro mladistvé se podle charakteristiky osobnosti mladistvého a povahy spáchaného provinění dělí na čtyři typy základních diferenciačních skupin, které jsou označeny písmeny A, B, C a D.²⁰⁷ Tyto skupiny jsou pak ještě dále rozděleny na tři prostupné skupiny, do kterých jsou odsouzení mladiství rozčleňováni podle svého chování, jednání, postojů ke spáchanému provinění a výkonu trestního opatření.²⁰⁸

K odložení výkonu již uloženého trestního opatření odnětí svobody může dojít z více důvodů než v případě dospělých pachatelů. Mimo základní důvody pro odložení výkonu odnětí svobody, které jsou vymezeny pro mladistvé i dospělé v § 322 a 323 tr. řádu, je zde speciální ustanovení § 77 odst. 1 ZSM, které zakotvuje zvláštní důvod odkladu, který je možno uplatnit jen u mladistvých, a který tyto

²⁰³ § 5 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. 8 Tz 123/2006, [R 37/2007].

²⁰⁵ MAREŠOVÁ, Alena a TAMCHYNA, Miroslav. Nepodmíněný výkon trestu odnětí svobody u mladistvých odsouzených v běhu času a současná skladba mladistvých vězňů. *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 2, str. 107-117. ISSN 1210-9150.

²⁰⁶ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 325 – 326.

²⁰⁷ § 83 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb.

²⁰⁸ ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9, str. 326.

základní důvody ještě dále přesahuje.²⁰⁹ Jedná se o možnost odložit výkon odnětí svobody, které již bylo mladistvému uloženo, a které není delší, než jeden rok. Odložení je možné maximálně na dobu dvou let, a to proto, aby mladistvý mohl dokončit své vzdělání nebo jiné přípravy k povolání.²¹⁰

Současně je v § 77 odst. 2 ZSM upravena možnost soudu pro mládež zcela upustit od výkonu již uloženého nepodmíněného odnětí svobody, které však není delší než jeden rok. Může k tomu dojít v případě, že se mladistvý nedopustil v době odkladu výkonu trestního opatření nepodmíněného odnětí svobody žádného provinění, jeho vzdělání nebo jiná příprava k povolání byla úspěšně dokončena, povaha a závažnost spáchaného provinění to nevylučují, délka vzdělání nebo jiné přípravy na povolání a úsilí vynaložené mladistvým k úspěšnému zvládnutí příslušné učební materie podporují takové rozhodnutí, osoba mladistvého a jeho poměry nasvědčují tomu, že již není nutný samotný výkon tohoto uloženého trestního opatření.

Mladistvého lze z výkonu trestního opatření odnětí svobody také podmíněně propustit, a to i dříve, než si odbyde třetinu, polovinu nebo dvě třetiny.²¹¹ Podmínky jsou vymezeny trestním zákoníkem (§ 88, 89, 91 tr. zákoníku).

Pokud dojde k podmíněnému propuštění, je stanovena zkušební doba u odsouzených za „přečin“ až na tři roky, u mladistvých odsouzených za „zločin“ až na pět let.²¹² Současně lze uložit i další opatření.

Pokud soud pro mládež podmíněně propustí mladistvého před uplynutím poloviny uloženého odnětí svobody, musí mu také současně, stejně jako v případě dospělých odsouzených, uložit jednu ze zákonem stanovených povinností (§ 88 odst. 2 tr. zákoníku, § 89 odst. 2, 3 tr. zákoníku).²¹³

²⁰⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 738.

²¹⁰ § 77 odst. 1 ZSM.

²¹¹ § 78 odst. 1 ZSM.

²¹² § 78 odst. 2 ZSM.

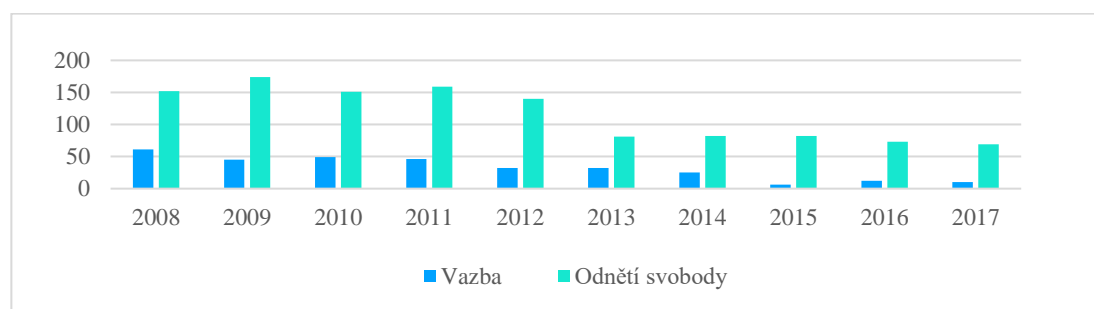
²¹³ Mladistvému lze uložit povinnost, aby se v průběhu zkušební doby zdržoval v určeném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části, nejdéle však po dobu jednoho roku, a to i v případě, že by mu byla stanovena zkušební doba delší, nebo aby odvedl práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, v délce trvání od 50 do 200 hodin, nebo aby složil stanovenou peněžní částku ve výši od 2 000 Kč do 10 000 000 Kč na pomoc obětem trestné činnosti na účet soudu, přičemž je mu umožněna i forma pravidelného splácení.

Důležitou roli u podmíněného propuštění mladistvého představuje Probační a mediační služba. Probačnímu úředníkovi je kladena povinnost, aby vykonával pravidelný dohled nad mladistvým a aby prováděl úkony, které povedou mladistvého k tomu, aby vedl řádný život.²¹⁴

Probační úředník je povinen každých šest měsíců podávat předsedovi senátu zprávu o průběhu výkonu dohledu, o plnění uložených výchovných opatření a jiných poměrech mladistvého.²¹⁵

Pro informaci níže uvádím graf č. 1, který znázorňuje počty mladistvých ve vazbě a mladistvých, kterým bylo uloženo trestní opatření nepodmíněné odnětí svobody v absolutních číslech.

Graf č. 1: Počty vězněných mladistvých v absolutních číslech

(Zdroj: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2016, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vscl.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>)

Z grafu je patrné, že v posledních letech došlo k výraznému snížení počtu mladistvých delikventů vykonávajících trestní opatření nepodmíněné odnětí svobody. To může být dáno tím, že se více využívají alternativní tresty.²¹⁶

Odsouzené dívky jsou ve věznicích výjimkou. Výkon trestu odnětí svobody probíhá nejčastěji ve Věznici Všehrdy, v posledních letech také i ve Věznici Heřmanice a ve Věznici Pardubice.²¹⁷

²¹⁴ § 75 odst. 1 písm. g) ZSM.

²¹⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 739 – 742.

²¹⁶ SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PŮRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 18.

²¹⁷ MAREŠOVÁ, Alena a TAMCHYNA, Miroslav. Nepodmíněný výkon trestu odnětí svobody u mladistvých odsouzených v běhu času a současná skladba mladistvých vězňů. *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 2, str. 107-117. ISSN 1210-9150.

Pokud jde o vazbu, jedná se pouze o subsidiární nástroj k zajištění mladistvého. Není to druh trestního opatření. Mladistvý je během pobytu ve vazbě považován stále za nevinného.²¹⁸

Do vazby může být mladistvý vzat, nelze-li účelu dosáhnout jinak (§ 46 odst. 1 ZSM). Zákon o soudnictví ve věcech mládeže redukuje trvání vazby mladistvého a určuje speciální režim prodlužování její doby (§ 47 ZSM²¹⁹).

Soud pro mládež musí povinně prověřovat důvody trvání vazby a také možnosti jejího nahrazení jinými opatřeními. Vazba mladistvého pachatele může být nahrazena jak obecnými instituty podle trestního řádu²²⁰, tak i zvláštním opatřením, které se zakládá v umístění mladistvého do péče důvěryhodné osoby (§ 50 ZSM).²²¹

4.1.3. Jiné možnosti potrestání mladistvého

Již samotná hrozba aplikování trestních opatření má velký význam a v některých případech již samotný průběh řízení má na mladistvého dostatečně výchovný vliv.²²²

Vždy tedy není nutné, aby odsouzení jejich činu bylo vyjádřeno uložením některého trestního opatření. Lze využít i některé alternativy k potrestání.²²³

U aplikace alternativních řešení trestních věcí jde zejména o to, aby došlo k urovnání vztahů obviněného a poškozeného, případně s osobami z jejich blízkého okolí.²²⁴ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže zakotvuje tři typy jiných možností potrestání. V první řadě se jedná o obecné upuštění od uložení trestního opatření (§ 11 ZSM)²²⁵, dále o zvláštní případ upuštění od uložení trestního opatření

²¹⁸ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. upravené a rozšířené vydání, Ministerstvo Vnitřní ČR, Praha 1998, str. 78.

²¹⁹ Vazba v řízení ve věcech mladistvých nesmí trvat déle než dva měsíce, a jde-li o zvlášť závažné provinění nesmí trvat déle než šest měsíců. Je možné výjimečné prodloužení o další 2 resp. 6 měsíců. K takovému prodloužení může dojít pouze jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem pro mládež.

²²⁰ § 73, 73a tr. řádu – vazbu lze nahradit zárukou, dohledem, předběžným opatřením nebo slibem.

²²¹ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 770.

²²² HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 43.

²²³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právní učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 743.

²²⁴ SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PŮRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 18.

²²⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011. Teoretik. ISBN 978-80-87212-68-4, str. 199.

z důvodu duševní poruchy nebo s ohledem na uložení jiného opatření (§ 12 ZSM) a o podmíněné upuštění od uložení trestního opatření (podmíněné upuštění od potrestání, § 14 ZSM). V těchto případech hovoříme o hmotněprávních alternativách k potrestání. K jejich aplikaci může dojít jen v průběhu standardního trestního řízení před soudem.

Existují také ještě alternativy procesního typu, tzv. odklony od standardního trestního řízení (§ 69 a násl. ZSM, § 307, § 309 tr. řádu), kterými jsou především narovnání, podmíněné zastavení trestního stíhání a odstoupení od trestního stíhání²²⁶. U odklonů není prováděno dokazování, je však nutné, aby ze získaných důkazů vyplývalo důvodné podezření o vině obviněného.²²⁷ Užití těchto typů alternativ vytváří podmínky pro naplnění zásady ekonomie trestního práva (subsidiarity trestní represe), § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Stanovení odlišných podmínek pro aplikaci těchto alternativ umožňuje podle potřeby individualizovat jejich účinek. Jejich součástí mohou být účelně zaměřená výchovná či ochranná opatření, přičemž ve specifických případech mohou způsobit větší faktickou (nikoliv právní) újmu než některá trestní opatření.

V případě upuštění od uložení trestního opatření se předpokládá, že stejný dopad, jako má uložení trestního opatření a jeho výkon, může mít za určitých okolností také užití výchovných nebo ochranných opatření či dokonce už jen samotné trestní stíhání mladistvého, tj. jeho odhalení, zajišťování důkazů prokazujících jeho vinu, projednání jeho činu před soudem a vyslovení viny, které v sobě obsahuje negativní zhodnocení stíhaného činu společností.

Možnost této alternativy má především výchovný charakter a vyjadřuje zásadu humanity. Mladistvý nemá nárok domáhat se rozhodnutí o upuštění od uložení trestního opatření (ani podmíněného), může takový způsob řešení jen navrhnout, nicméně soud pro mládež takto může rozhodovat i z vlastní iniciativy.²²⁸

²²⁶ Podle ust. § 70 odst. 1 ZSM v řízení o provinění, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta, může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce z důvodu chybějícího veřejného zájmu na dalším stíhání mladistvého a s přihlédnutím k povaze a závažnosti provinění a osobě mladistvého odstoupit od trestního stíhání mladistvého, jestliže trestní stíhání není účelné a potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páchaní dalších provinění.

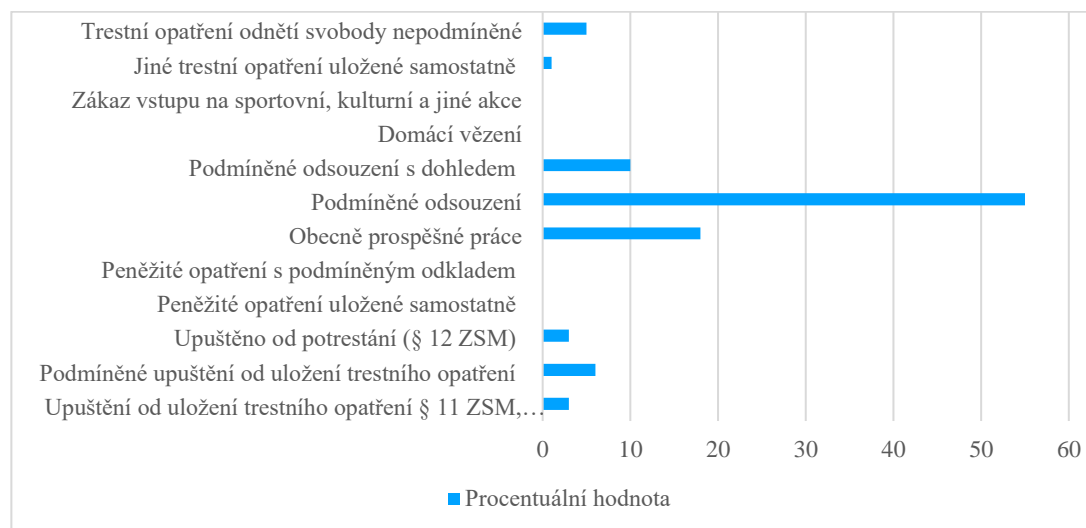
²²⁷ SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PÚRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7, str. 18.

²²⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 743 -745.

4.1.4. Nejčastěji ukládaná trestní opatření

Následující graf č. 2 dává informaci o tom, jaké byly v roce 2017 nejčastěji využívané způsoby řešení trestné činnosti mladistvých. Soud pro mládež nejčastěji ukládá trestní opatření podmíněné odsouzení, což odpovídá i tomu, co jsem zjistila během svého šetření a při konzultacích s jednotlivými subjekty trestního řízení.

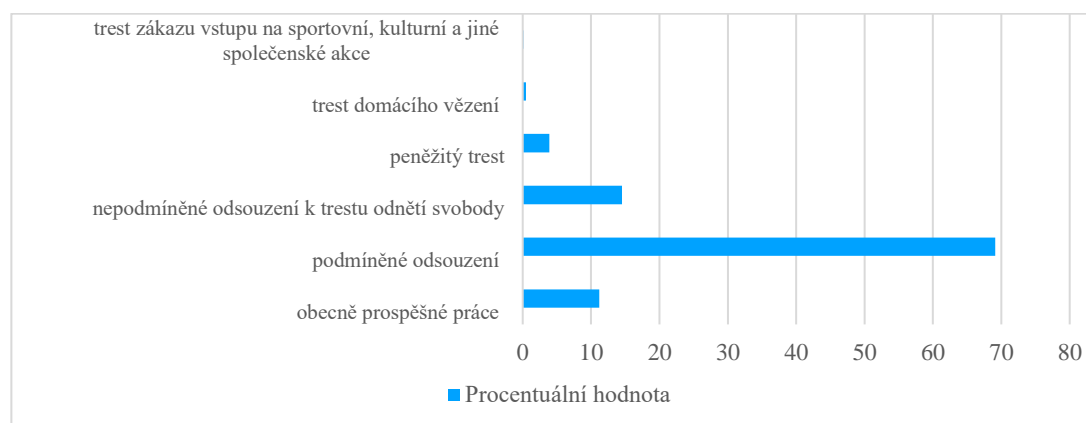
Graf č. 2: Nejčastěji ukládaná trestní opatření

(Zdroj: Informační data a statistiky. [online], citováno 8. 2. 2019. Dostupné: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>)

Tuto informaci lze zároveň srovnat i s grafem č. 3, který uvádí vybrané nejčastěji ukládané tresty u dospělých pachatelů. I v tomto případě nejčastěji dochází k podmíněnému odsouzení.

Graf č. 3: Nejčastěji ukládané tresty

(Zdroj: Informační data a statistiky. [online], citováno 8. 2. 2019. Dostupné: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>)

4.2. Opatření ukládaná dětem

Pro úplnost na tomto místě nyní zmiňuji také opatření, která je možno uložit dětem. V hlavě III. zákona o soudnictví ve věcech mládeže je upraveno řízení ve věcech dětí mladších patnácti let.

Každý čin jinak trestný se musí projednávat v civilním řízení, při kterém může být dítěti uloženo některé z opatření, které má rovněž vést k naplnění účelu sankcí v ZSM.²²⁹ Vedle účelu zákona o soudnictví ve věcech mládeže²³⁰ je u dětí sledován ještě speciální účel, a sice jejich ochrana před škodlivými vlivy. Cílem tedy není děti trestat, ale přijmout nezbytná opatření, která směřují k jejich nápravě. Děti se tímto mají především vychovávat, a to s ohledem na jejich nedovršený vývoj a stále ještě probíhající socializaci.²³¹ Jsou s nimi však spojeny velmi významné zásahy do práv a života dítěte a jeho rodiny. Nejedná se o opatření trestního práva a nejsou nadány sankční povahou, často jsou takto ale v praxi vnímána, zejména jejich adresáty.²³²

Opatření, která mohou být dětem uložena, jsou taxativně vymezena v ustanovení § 93 ZSM. Jedná se o tato opatření: výchovné povinnosti, výchovná omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochranná výchova, ochranné léčení.

Uložit je může jen soud pro mládež a lze je uplatnit jen v řízení před soudem, při meritorním rozhodnutí věci, pokud se prokázalo, že se dítě mladší 15 let dopustilo činu jinak trestného, a pokud k dosažení účelu zákona nepostačí projednání činu jinak trestného státním zástupcem nebo soudem pro mládež, ani přijetí jiných, vůči dítěti, méně intenzivních opatření. Většina těchto opatření povahově odpovídá určitým výchovným a ochranným opatřením u mladistvých, proto se také u většiny přímo odkazuje na přiměřené užití jejich úpravy.²³³

²²⁹ ZEZULOVÁ, Jana. Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let. *Státní zastupitelství*. 2014. Roč. 12, č. 3, str. 79-. ISSN 1214-3758.

²³⁰ § 1 odst. 2, § 3 odst. 1 a 4, § 9 odst. 1 ZSM.

²³¹ VICHEREK, Roman. Jak "trestat" děti a trestně neodpovědné mladistvé. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 1, str. 1 - 4. ISSN 1213-5313.

²³² HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6, str. 53 -54.

²³³ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 792 – 801.

5. Trestné činy mládeže

Kriminalita mládeže jako předmět zkoumání se soustředí především na zjišťování, popis kriminality jako jevu, charakteristiku mládeže jako pachatele, skrytou kriminalitu apod.²³⁴ Níže se věnuji specifickým rysům trestné činnosti mládeže, dále popisuji příčiny kriminality mládeže a věnuji se vybraným statistickým údajům.

5.1. Specifika páchání trestné činnosti mládeže

Struktura kriminality mládeže je poměrně odlišná od kriminality dospělých, a to zejména z důvodu věku. Je možno ji charakterizovat pro ni typickými rysy, jako jsou tyto: předmět útoku je vybírán na základě odlišných hodnot mládeže, trestná činnost je páchána skupinově, má nízkou úroveň organizace, většinou je zde absence přípravy. To lze podložit především náhodným výběrem místa činu, užitím nevhodných nástrojů pro získání či ukrytí kradené věci a s tím související nutkavost pochlubit se svými činy na veřejnosti či ve společnosti vrstevníků.

Bývá spojena s neúměrnou brutalitou mladistvých. Pachatelé se často snaží svého cíle dosáhnout užíváním nepřiměřených prostředků, a to i v situacích, kdy ho lze dosáhnout legální cestou. Jednají pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek před i při spáchání trestného činu. Při recidivě se dopouští stejných trestných činů, alibi si obstarávají u kamarádů nebo v partě, typicky až po spáchání trestné činnosti. O připravované trestné činnosti se často zmíní kamarádům, častá je absence snahy trestný čin utajit. Předmětem zájmu jsou věci, které potřebují, což ukazuje na emotivní rozhodování a jednání.²³⁵

Mladí lidé mají obecně tendence radikalizovat své jednání a velmi často rádi „berou spravedlnost do svých rukou“. V neposlední řadě je dobré zmínit jejich neschopnost odložit uspokojení svých potřeb na pozdější dobu nebo se některých potřeb vzdát. To, že někteří mladiství započnou dříve svůj sexuální život a promiskuitní životní styl, může být spojeno s trestným činem pohlavního

²³⁴ FIRŠTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0, str. 29.

²³⁵ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9, str. 276.

zneužívání. Děti a mladiství často mají svůj podíl na zakládání požárů. Nemalý podíl mají i na anonymních telefonátech.²³⁶

Kriminologické výzkumy zároveň pravidelně ukazují, že u mládeže je potřeba počítat s vysokou mírou latentní kriminality. To znamená, že delikventní chování je mezi dětmi široce rozšířeno a nejedná se tedy o nic ojedinělého, ale ne vždy je takové chování oficiálně registrováno. Z odhadů vyplývá, že kriminalita páchaná mládeží, může být 4x až 10x větší, než je uváděno ve statistikách.

Méně závažné až bagatelní delikty se u mládeže vyskytují velmi často. Jen malé procento z nich je ale odhaleno a stíháno. To je pravděpodobně spojeno s vyšším stupněm tolerance společnosti vůči pachatelům méně závažných trestných činů z řad dětí a mládeže, neboť porušování práva je u nich do jisté míry chápáno jako normální, vývojově podmíněný jev.

Pokud jde o pohlaví dětských a mladistvých pachatelů, dlouhodobě se na kriminalitě podílejí chlapci výrazně více než dívky. Z dostupných zdrojů je zároveň zřejmé, že delikvence mezi mládeží je zpravidla vyšší mezi příslušníky některých etnických minorit, než by měla být s ohledem na jejich celkové zastoupení v dané společnosti.²³⁷

Z mnohých poznatků je dále zřejmé, že delikvence dětí má mnohdy jen krátkodobý charakter, neboť ve většině případů toto závadné chování zaniká v průběhu dospívání, nejpozději v době dosažení dospělosti.²³⁸

5.2. Příčiny kriminality mládeže

Při zjišťování příčin kriminality mládeže je nutno zohlednit konkrétní dispozice každého jednotlivého pachatele, které by mohly výrazným způsobem ovlivnit jeho socializační proces a další faktory, které mohou u každého jedince během jeho psychosociálního zrání působit naprosto rozdílně. Jednotlivé faktory nikdy nepůsobí izolovaně, ve spojení s jinými mohou velmi ovlivnit socializaci

²³⁶ NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-08-4, str. 358 – 364.

²³⁷ KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4, str. 269 – 270.

²³⁸ VICHEREK, Roman. Jak “trestat” děti a trestně neodpovědné mladistvé. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 1, str. 1 - 4. ISSN 1213-5313.

každého dítěte, a to pozitivním nebo negativním směrem, tedy k delikventnímu chování.²³⁹

Příčiny kriminality mládeže lze obecně rozdělit do několika skupin. Jednak příčiny, které jsou odvozené od biologického a psychického základu (vliv temperamentu, rozdílná reakce na alkohol a drogy, rozličnost rozumových schopností), dále pak sociální vliv (rodinné prostředí, škola, vrstevníci).²⁴⁰

Pokud jde o sociální vliv, je tento jev mnohdy považován za nejvýznamnější, což je zároveň podpořeno rčením známého římského básníka Publilia Syruse: „*Kde hřeší staří, tam se mladí učí špatnému.*“, ze kterého vyplývá, že mládež často napodobuje chování dospělých, se kterými je nejčastěji v kontaktu.²⁴¹ Kanadský reformátor Charles Duncombe byl jedním z prvních, kteří přišli s teorií, že delikvenci mládeže velmi ovlivňuje okolí a že celá společnost nese odpovědnost za zvládnutí tohoto problému.²⁴²

Z nejrůznějších výzkumů zároveň vyplývá, že rodina je jedním z nejsilnějších faktorů, které mohou vést až ke spuštění trestné činnosti nebo naopak k nápravě daného člověka.²⁴³ Objevují se i názory, že pobývání mladistvého ve věznici či v ústavu pro výkon ochranné výchovy se také často stává kriminogenním faktorem, neboť právě na těchto místech se může setkat s „nevhodnými“ lidmi.²⁴⁴ Kuchta a Válková dále pak například uvádí individuální zvláštnosti podmíněné geneticky, chorobou, duševní poruchou, osobnostními dispozicemi či demografickými faktory a podobně.²⁴⁵

²³⁹ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0, str. 42.

²⁴⁰ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6, str. 247 – 248.

²⁴¹ DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže: sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže, který se konal dne 25. 1. 2007 v Policejní akademii ČR v Praze*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5, str. 13.

²⁴² KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2, str. 773, 656.

²⁴³ MENDEL, Richard A. *Méně slov a více pomoci: účinné a neúčinné metody při snižování kriminality mládeže*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-002-1, str. 28.

²⁴⁴ ZBORNÍK, František. KOTULAN, Petr. ROZUM Jan. *Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha, 1996, ISBN: 80-86008-27-4, str. 73.

²⁴⁵ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6, str. 247 – 248.

Za zmínění stojí však také další faktory, které mají vliv na kriminalitu mládeže. Jsou jimi zejména již samotné období dospívání, během kterého klesá vliv rodiny a především u chlapců roste vliv vrstevníků a subkultur mládeže, dále například způsob trávení volného času apod.²⁴⁶

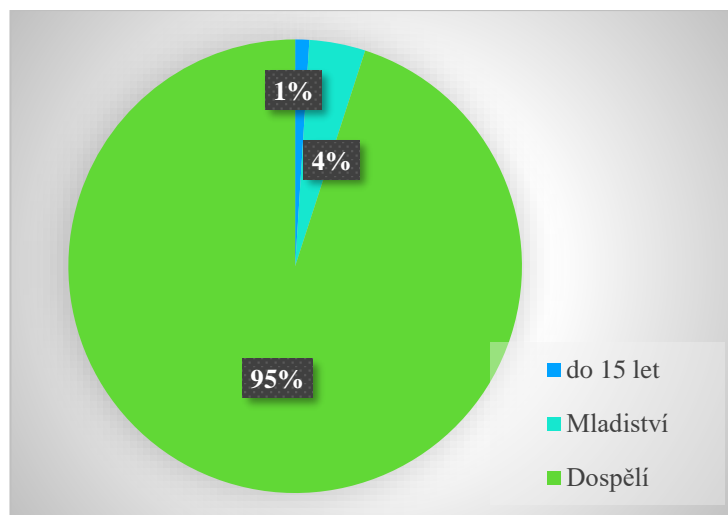
Mezi další faktory lze zařadit i skutečnosti, že jde například o nechtěné dítě, které je již před narozením ovlivňováno duševní nepohodou matky a po narození žije ve stresovém prostředí, příchod nového partnera do rodiny nebo naopak absence mužského či ženského vzoru v rodině apod.²⁴⁷

5.3. Trestná činnost mládeže v číslech

V této kapitole se zabývám vybranými statistickými údaji. Pro přesnost údajů bylo nutné brát v úvahu věkové rozložení obyvatelstva a demografický vývoj podílu mládeže na celkovém počtu obyvatelstva. Relevantní grafy jsem zařadila do přílohy č. 1 na konci této práce, kde je také uveden ukazatel poklesu kriminality v závislosti na počtu jedinců v dané skupině.

5.3.1. Věková skladba delikventů

Graf č. 4: Podíl pachatelů na celkové skladbě trestných činů (2017)

(Zdroj: Statisticko-evidenční odbor (SEO) – Krajská zpráva Plzeň)

Podle grafu č. 4 lze snadno říci, že podíl mládeže na celkovém počtu trestných činů je necelých 5 %.

²⁴⁶ KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4, str. 273 – 279.

²⁴⁷ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 450 – 451.

5.3.2. Nejčastější druhy trestné činnosti mladistvých

Tabulka č. 2: Počet stíhaných mladistvých osob v Plzeňském kraji

Roky	Vraždy	Násilné činy	Mravnostní činy	Krádeže vloupáním	Krádeže prosté	Majetkové činy	Ostatní krim. činy	Zbývající kriminalita	Hospodářské činy
2010	0	21	7	7	46	94	35	13	2
2011	0	33	5	5	42	81	35	12	7
2012	0	31	6	6	36	67	23	7	3
2013	0	32	4	4	40	71	20	9	3
2014	0	21	5	5	27	54	13	2	2
2015	0	18	4	4	20	40	20	3	3
2016	0	19	13	13	27	44	28	4	13
2017	3	32	10	10	33	52	19	10	12

(Zdroj: Zpracováno podle sdělení Ing. Pavla Příbáře, zaměstnance SEO, viz příloha č. 2)

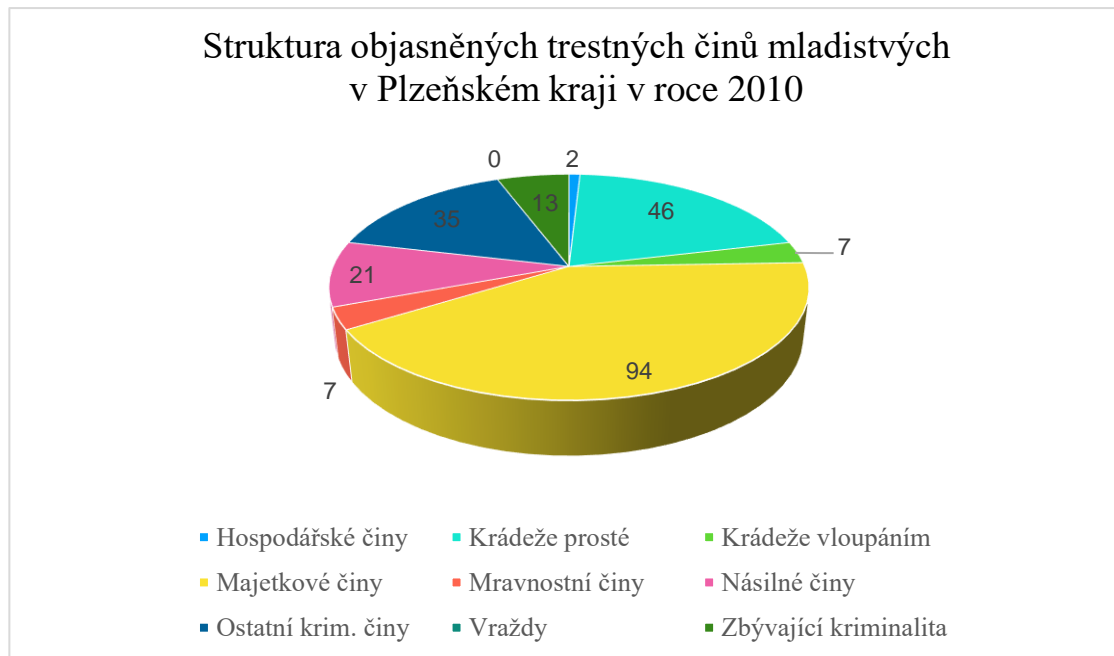
Tabulka č. 2 ukazuje počet stíhaných mladistvých osob za konkrétní provinění mezi roky 2010 až 2017.

V roce 2017 jsou evidovány 3 vraždy spáchané mladistvými. Z osobní konzultace s tiskovou mluvčí Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje por. Mgr. Pavlou Burešovou jsem se dozvěděla, že se jednalo pouze o jeden případ, který se odehrál v Domažlicích a byl spáchaný třemi mladistvými chlapci ve věku 16, 16 a 17 let. Tato trojice plánovala vraždu svého vychovatele a společný útěk z ústavu, přičemž vychovatel jim pokus překazil a k vraždě nedošlo. Bylo zahájeno trestní stíhání ze spáchání provinění vraždy ve stadiu pokusu spáchaného formou spolupachatelství (§ 21, 23 a 140 odst. 4 tr. zákoníku).²⁴⁸ V srpnu 2018 uložil Vrchní soud v Praze všem třem mladistvým nepodmíněné tresty

²⁴⁸ *Policisté obvinili mladistvé z provinění vraždy ve stadiu pokusu*, Policie.cz, 13. 9. 2017, citováno: 14. 10. 2018. Dostupné: <http://www.policie.cz/clanek/policiste-obvinili-mladistve-z-provini-ni-vrazdy-ve-stadiu-pokusu.aspx>.

odnětí svobody v délce od 17 do 24 měsíců, přičemž nejdelší trest byl uložen autorovi plánu. Ten se zároveň musí podrobit protidrogovému léčení.²⁴⁹

Graf č. 5 a 6: Rozložení trestné činnosti páchané mladistvými a jejich porovnání v letech 2010 a 2017 v absolutních číslech za Plzeňský kraj

(Zdroj: Statisticko-evidenční odbor (SEO) – Krajská zpráva Plzeň)

²⁴⁹ *Za přípravu vraždy vychovatele dal soud tresty od 17 do 24 měsíců*, Domazlicky.denik.cz, Praha, 15. srpna 2018, citováno 19. 10. 2018. Dostupné: <https://domazlicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/za-pripravu-vrazdy-vychovatele-dal-soud-tresty-od-17-do-24-mesicu-20180815.html>.

Podle údajů v grafech č. 5 a 6 lze konstatovat, že struktura trestné činnosti páchané mládeží je obdobná jak pro rok 2010, tak pro rok 2017.

Lze však pozorovat výraznější pokles v oblasti majetkových provinění a prostých krádeží, nicméně stále tyto dvě kategorie představují největší podíl mezi páchanými proviněními. K nárůstu naopak došlo v oblasti hospodářských trestných činů a násilných trestných činů.

U ostatních trestných činů jsou hodnoty stále velmi podobné či jsou zde pouze nepatrné změny.

Jak vyplývá ze všech uvedených statistik, majetková kriminalita představuje druh kriminality, kterého se mladiství dopouštějí nejčastěji. To lze vysvětlit především potřebou mladistvých zlepšit svou ekonomickou situaci z důvodu ekonomicky náročného způsobu života.

Ke krádeži vloupáním je nutné zdolání nějaké překážky. To je mnohdy spojeno s požadavkem na dobrou fyzickou kondici, kterou tato skupina pachatelů většinou disponuje.

Ke krádežím prostým dochází nejvíce ve velkých městech, kde se mladiství na tuto činnost zvláště zaměřují a dopouštějí se jí především na cizincích, neboť vědí, že odhalení této trestné činnosti ze strany orgánů činných v trestním řízení je velmi obtížné. Často dochází ke krádežím jednostopých motorových vozidel, jízdních kol i automobilů.

Naopak u trestného činu podvodu a zpronevěry je účast mládeže minimální, neboť k tomu zpravidla nemají dostatek zkušeností.

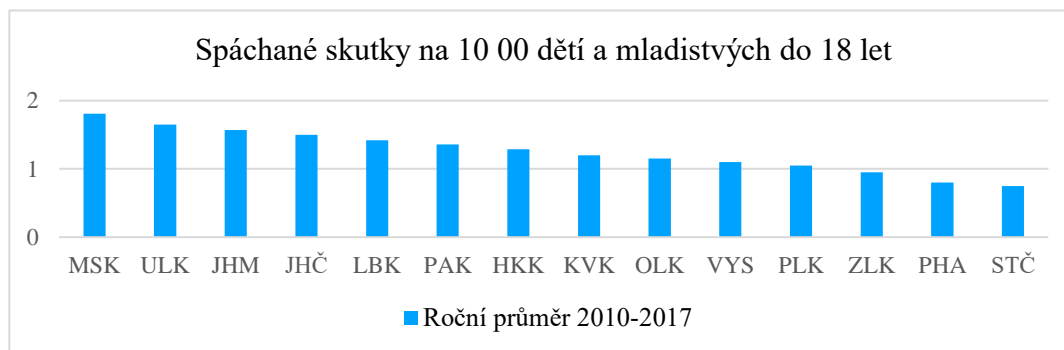
Pokud se mladistvý pachatel dopustí trestného činu neoprávněného užívání cizí věci, zpravidla se jedná o užití motorového vozidla, které takto užil z důvodu potřeby mobility. Velmi často také dochází k trestnému činu poškozování cizí věci, např. sprejerství.²⁵⁰ Tyto dva druhy trestné činnosti se objevují i v následující kapitole, která se zabývá případy z praxe, na kterých je formou kazuistiky vidět současná právní praxe a nejčastěji páchaná provinění mladistvých.

²⁵⁰ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6, str. 234.

5.3.3. Další statistiky

Ačkoliv se v této práci primárně zaměřuji na Plzeňský kraj, považovala jsem za vhodné také provést porovnání kriminality mládeže podle jednotlivých krajů.

Graf č. 7: Porovnání počtu provinění podle krajů

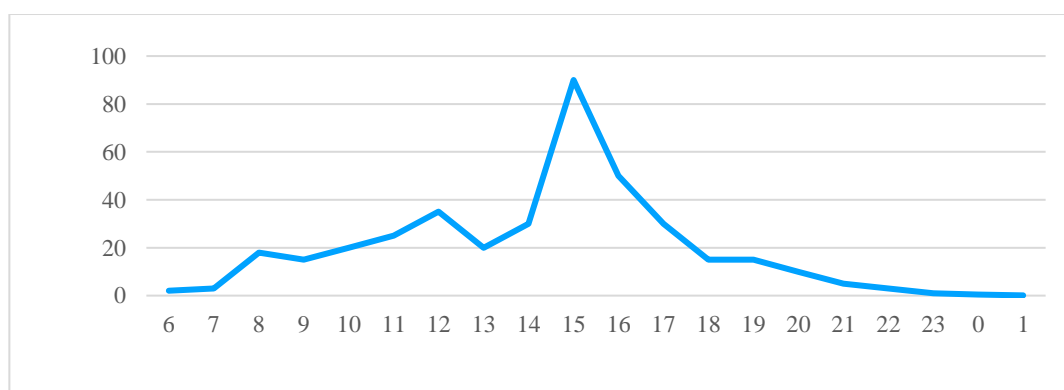

(Zdroj: Statisticko-evidenční odbor (SEO) – Krajská zpráva Plzeň)

Z tohoto grafu je patrné, že v přepočtu na 10 000 dětí a mladistvých celostátní průměr v trestné činnosti jednoznačně převyšuje Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj a Jihomoravský kraj. Naopak zajímavý je velmi podprůměrný index pro Prahu a Středočeský kraj, kde tato hodnota nedosahuje ani dvou třetin celostátního průměru, který je 1,2 %.

Během zpracovávání statistik jsem dále narazila na zajímavý údaj, podle kterého se mladiství delikventi nejvíce dopouštějí provinění při „cestě ze školy“. Zároveň je vidět i prudký pokles po šestnácté hodině, když „přijdou rodiče domů“.

Graf č. 8: Páchání provinění podle denní doby

(Zdroj: MENDEL, Richard A. *Méně slov a více pomoci: účinné a neúčinné metody při snižování kriminality mládeže*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-002-1, str. 50)

6. Ukládané tresty

V této kapitole se nejprve zaměřuji na reálný případ z praxe, se kterým jsem měla možnost se setkat. Tento případ jsem si zvolila proto, že na něm lze pozorovat delikventní chování jedné a té samé osoby nejprve jako nezletilé a následně již jako osoby mladistvé.

Dále se zabývám případem Okresního soudu v Rokycanech, neboť zde u mladistvého došlo k podmíněnému odsouzení, což je nejčastěji ukládané trestní opatření. U druhého mladistvého došlo k upuštění od uložení trestního opatření. Tento případ v práci také uvádím proto, že je velmi pestrý a objevují se v něm různé formy a stádia trestné činnosti. Také je v tomto případě jeden ze tří obviněných již dospělý pachatel, a lze tedy zároveň pozorovat postup soudu i vůči tomuto pachateli.

Rozsudky a usnesení použité jako kazuistické příklady tvoří přílohy č. 5, 6 a 7 této práce.

6.1. Nezletilý XX

Nezletilý XX²⁵¹ se v roce 2017 ve svých 14 letech dopustil činu jinak trestného tím, že vzal náhradní klíče od osobního auta svého prarodiče, u kterého je v pěstounské péči a bez řidičského oprávnění vyjel do silničního provozu. Hlídka Policie ČR nezletilého odchytila poté, co ujel přibližně 80 km.

Toto jednání bylo chápáno jako čin jinak trestný neoprávněné užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku. Usnesením policejního orgánu byla věc na základě ustanovení § 159a odst. 2 tr. řádu odložena a následně byl ze strany Okresního státního zastupitelství Plzeň – město podán návrh na uložení napomenutí s výstrahou podle § 93 odst. 1 písm. c) ZSM.

Nezletilý se k jednání plně doznal, jednání litoval a nedokázal vysvětlit, co ho k tomuto činu vedlo. V té době byl nezletilý fyzicky napadán dvěma chlapci a byl projednáván u PČR pro trestný čin vyhrožování, ve kterém vystupoval jako poškozený. Nezletilý zároveň navštěvoval psychiatra a bral léky.

²⁵¹ XX – pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů nezletilých a mladistvých.

Podle vyjádření prarodičů si nezletilý uvědomil, co udělal a již to nebude opakovat. Prarodiče jsou na něj přísní, zajistili, aby se již nestýkal s partou, která ho šikanuje a také má nastoupit na jinou školu.

Vzhledem k tomu, že nezletilý byl soudně projednáván poprvé, k jeho osobě nebyly zjištěny žádné negativní poznatky a tato věc s ním byla opakovaně řešena, dospěl soud pro mládež k názoru, že k dosažení účelu zákona postačí pouze projednání tohoto činu jinak trestného. Soud pro mládež tedy podle ustanovení § 93 odst. 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže rozhodl o upuštění od uložení výchovného opatření.²⁵²

6.2. Mladistvý XX

Dne 18. 10. 2018 jsem navštívila jednání Okresního soudu Plzeň – město ve věci mladistvého XX.

Mladistvý, který se dříve jako nezletilý dopustil činu jinak trestného neoprávněné užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku, byl nyní projednáván před soudem pro mládež z důvodu provinění neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle ustanovení § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

Mladistvý odcizil v bytě svých prarodičů k jejich škodě bezkontaktní platební kartu, jejímž prostřednictvím uhradil během dvou týdnů v různých obchodech v Plzni platby za nákup zboží v celkové výši 3 699,- Kč, a tedy sobě bez souhlasu oprávněného držitele opatřil nepřenosnou platební kartu identifikovatelnou podle jména nebo čísla.

Jak jsem se dozvěděla, mladistvý je poměrně problematický. V minulém roce nechodil do školy a z toho důvodu musel změnit obor a opakuje ročník. Také měl sníženou známku z chování a od své babičky si bez svolení vzal 6 000,- Kč, protože si chtěl koupit telefon.

Pokud jde o mé postřehy z jednání, mladistvý se k činu poprvé doznal až před soudem, předtím opakovaně tvrdil, že k tomuto jednání byl přinucen partou, která ho již v minulosti šikanovala. Uvedl, že ho jednání mrzí a i prarodiče dosvědčili, že se nyní chová zcela spořádaně.

Na základě zjištěných skutečností soud pro mládež podmíněně upustil od uložení trestního opatření a podle ustanovení § 14 odst. 2 ZSM stanovil

²⁵² Usnesení Okresního soudu Plzeň – město ze dne 29. srpna 2017, sp. zn. 9 Rod 9/2017.

mladistvému zkušební dobu na 9 měsíců. Zároveň mu byla podle § 18 odst. 1 písm. c) ZSM uložena výchovná povinnost vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost, a to ve výměře 25 hodin.²⁵³

6.3. Mladiství AA a BB, dospělý KK

Společné řízení proti mladistvému a osobě starší 18 let je možné jen výjimečně. Pokud se koná (jako tomu bylo v tomto případě), provádí ho soud pro mládež a vůči mladistvé osobě se užijí ustanovení zákona o soudnictví ve věcech mládeže.²⁵⁴

Dne 25. 4. 2016 bylo Okresním soudem v Rokycanech rozhodnuto, že mladiství AA²⁵⁵ a BB²⁵⁶, společně s dospělým KK²⁵⁷ jsou vinní tím, že poté, co se společně domluvili, že posprejují vlakovou zastávku a poté, co si přes internet opatřili barvy ve spreji, které společně zaplatili, v přesně nezjištěné době dne 12. 3. 2015 mladistvý AA a dospělý KK nasprejovali ve dvou obcích na vlakové zastávce nápis, zatímco mladistvý BB hlídal a v druhé obci nápis vybarvil, čímž způsobili dohromady škodu ve výši 6 300 Kč.

Mladistvý AA společně s dospělým KK dále dne 29. 5. 2015 s cílem ukrást dřevo na oheň se společně pokusili vypáčit dřevěná vrátka v dřevníku v zadní části rekreační chaty. To se jim nepodařilo, a tak dospělý KK vykopl dřevěná vrátka nohou, oba vnikli do chaty, kde však byli sousedkou vyrušeni a z místa utekli. Způsobili tak škodu ve výši 2 500,- Kč.

Dále mladistvý AA opět s dospělým KK dne 15. 3. 2015 nasprejovali nápis na zdi pivnice, čímž způsobili škodu ve výši 1 500 Kč.

Výše popsanými činy se mladistvý AA dopustil jednak pokračujícího provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, spáchaného ve formě spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, dále provinění porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 odst. 2 tr. zákoníku, spáchaného ve formě spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, spáchaného

²⁵³ Rozsudek Okresního soudu Plzeň – město ze dne 18. října 2018, sp. zn. 9 Tm 15/2018.

²⁵⁴ FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8, str. 771.

²⁵⁵ AA - pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů nezletilých a mladistvých.

²⁵⁶ BB - pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů nezletilých a mladistvých.

²⁵⁷ KK - pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů.

ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku a provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku.

Mladistvý BB se dopustil pomoci k provinění poškození cizí věci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku k § 228 odst. 2 tr. zákoníku a provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, spáchaného ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku.

Mladistvý AA byl odsouzen podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, § 31 odst. 1 ZSM a § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestnímu opatření odnětí svobody v trvání sedmi měsíců. Podle § 33 odst. 1 ZSM, § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 84 tr. zákoníku byl výkon uloženého trestního opatření podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let za současného vyslovení dohledu.

U mladistvého BB se podle § 12 písm. b) ZSM upustilo od uložení trestního opatření a podle § 15 odst. 2 písm. b) ZSM a § 17 ZSM došlo k uložení výchovného opatření – probačního programu.

Pokud jde o obviněného KK, ten spáchal pokračující přečin poškození cizí věci, spáchaný ve formě spolupachatelství, dále přečin porušování domovní svobody, opět ve formě spolupachatelství. Přečin krádeže ve stádiu pokusu ve formě spolupachatelství a přečinu poškození cizí věci, spáchaný ve spolupachatelství a byl tedy odsouzen podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti dvou měsíců. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku, § 84 tr. zákoníku a § 85 odst. 1 tr. zákoníku došlo k odložení výkonu uloženého trestu na zkušební dobu v trvání tří let za současného vyslovení dohledu.

Zároveň byla všem stanovena povinnost nahradit škodu.²⁵⁸

Na tomto příkladu je vidět, že ukládání trestních opatření je prakticky stejné, jako ukládání trestů dospělým pachatelům. Mladistvému AA i dospělému KK bylo uloženo podmíněné odsouzení, akorát v odlišné délce trvání. Odlišně byla vyměřena i zkušební doba, která u mladistvého byla stanovena na dva roky, u dospělého pachatele na tři roky.

²⁵⁸ Rozsudek Okresního soudu v Rokycanech ze dne 25. 4. 2016, sp. zn. 3 Tm 11/2015.

7. Šetření

V praktické části své práce jsem se zaměřila na současnou právní úpravu a spokojenost s ní, dále pak na osobní zkušenost zúčastněného subjektu v problematice soudnictví ve věcech mládeže a na recidivu mládeže.

Výzkum jsem zaměřila jak na mladistvé, tak na děti do 15 let, a mohla jsem tak v těchto kategoriích porovnávat jednotlivá zjištění.

Hlavním cílem bylo zjistit, zda je současná právní úprava dostatečná, popřípadě co v ní chybí, jak jednotlivé subjekty hodnotí činnost a spolupráci ostatních subjektů. Dále jsem se pak zabývala především tím, s kolika případy provinění mládeže se dotazovaný subjekt setká za rok, jaké jsou nejčastější typy provinění a jejich řešení.

Při šetření jsem se obrátila na subjekty, které jsou zúčastněny v procesu probíhajícím podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, zejména tedy na Policii České republiky, Orgán sociálněprávní ochrany dětí, Probační a mediační službu, státní zastupitelství, soud, obhájce (opatrovníka).

Konkrétně jsem oslovila policisty na Městském ředitelství Plzeň - město, pracovníky sociálního odboru na Městském úřadu Nýřany, Magistrátu města Plzně a na Městském úřadu Rokycany.

Dále jsem oslovila pracovníky Probační a mediační služby v Plzni. Odpovědi ze strany státního zastupitelství jsem získala zejména na Okresním státním zastupitelství Plzeň – město, Plzeň - jih a na Okresním státním zastupitelství v Rokycanech. Velmi přínosné byly poznatky z Okresního soudu Plzeň – město, Okresního soudu Plzeň – sever a Okresního soudu Plzeň – jih a v neposlední řadě jsem oslovila 5 plzeňských advokátů, kteří vystupují jako obhájci v případě provinění mladistvých a jako opatrovníci u dětí do 15 let.

7.1. Metoda šetření

Jako metodu výzkumu jsem zvolila především dotazníkové šetření a metodu komparace.

Dotazník, který byl subjektům předkládán, tvoří přílohu č. 3 této práce. Dále jsem poté pracovala se statistikami Policie České republiky a Vězeňské služby České republiky a velmi užitečné byly také konzultace s vybranými subjekty.

7.2. Závěry a výstupy

Dotazníkového šetření se celkově zúčastnilo 31 osob, přičemž na základě jejich odpovědí byla vytvořena tabulka, která tvoří přílohu č. 4 této práce. Všichni dotazovaní byli vstřícní a většina mi poskytla i vlastní názor a pohled na prošetřovanou věc. Návratnost dotazníků byla průměrná.

Níže nejprve vypisuji své poznatky, které jsem získala během osobních konzultací s vybranými subjekty a zajímavé názory, které vyplynuly z navrácených dotazníků. Poté provádím shrnutí výsledků svého šetření za všechny ostatní subjekty celkově.

7.2.1. Osobní konzultace

Pro zpracování této problematiky pro mě byly velmi přínosné poznatky z praxe, o které se se mnou podělily vybrané osoby v rámci osobní návštěvy. Osobní návštěvy probíhaly v rozmezí od září do listopadu 2018.

Navštívila jsem pracovníci sociálního odboru na Městském úřadu Nýřany, která mi poskytla svůj pohled na danou problematiku. Dále jsem získala velmi přínosné informace od Mgr. Lucie Bočkové, soudkyně Okresního soudu Plzeň – město a neméně významná pro mě byla konzultace s JUDr. Ivetou Zítkovou, předsedkyní Okresního soudu Plzeň – sever. Také mi bylo umožněno navštívit několik soudních jednání u mladistvých i dětí na Okresním soudu Plzeň – město, což mně umožnilo hlouběji do daného tématu proniknout.

7.2.1.1. Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Na základě konzultace s pracovníci sociálního odboru jsem se dozvěděla, že zpřísnění právní úpravy nepovede ke snížení recidivy, neboť tito delikventi příliš nevnímají možné následky spáchaného provinění a jejich delikvence je setrvalý stav. Dotazovaná uvedla, že některé činy jsou zbytečně kriminalizovány, když by mnohdy stačilo projednání v rámci rodiny.

Z názorů respondentů sociálního odboru dále vyplynulo, že upuštění od uložení opatření je skutečně velmi časté řešení provinění, zejména pokud se delikvent v průběhu trestního řízení zařadí do některého programu sociálního výcviku nebo jiného obdobného programu. V mnoha případech je však účast v takovémto programu čistě účelová a u těchto osob se následně projevuje recidiva, případně vykazují známky závadného chování.

7.2.1.2. Soud

Z dotazníků navracených ze soudů vzešel názor, že právní úprava ve vztahu k dětem je zbytečně složitá, u mladistvých by většina soudců uvítala zpřísnění legislativy. Negativně hodnotili problematiku určení místní příslušnosti, neboť za stálé bydliště jsou považovány i ústavy, v nichž někteří mladiství pachatelé vykonávají ústavní či ochrannou výchovu.²⁵⁹ Mladiství však často z těchto zařízení utíkají nebo jsou přemísťováni do jiných ústavů. Celkově však současnou právní úpravu dotazovaní soudci ohodnotili jako nadprůměrnou.

Dále jsem se dozvěděla, že se velmi zvyšuje četnost kybernetických trestných činů a dalším nedostatkem současné právní úpravy je její roztržitost.

Stejně jako na sociálním odboru jsem se i zde setkala s názorem, že trestat děti mladší 15 let není potřebné. Tyto děti jsou často zbytečně traumatizovány, neboť dochází k opakovaným postihům dítěte a projednávání dané záležitosti. Děti jsou vždy již po samotném spáchání provinění postiženy ve škole, následně jsou doma potrestány od rodičů, a to často několikrát. Dále se do celého procesu vkládá Policie České republiky, Probační a mediační služba, Orgán sociálně-právní ochrany dětí a samotný výslech u soudu je pro dítě už v pořadí výsledkem několikátým.

K tématu trestání dětí jsem byla při osobní konzultaci s JUDr. Zítkovou upozorněna na Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 1106/2017, na kterém je přímo problematika přílišného kriminalizování činů dětí. Ty si v tomto případě ani nebyly vědomy toho, že konají něco protiprávního.

7.2.2. Vyhodnocení dotazníků

Pokud jde o zbylé dotazované subjekty, z navracených dotazníků vyplývá, že současná právní úprava je dostačující. Ve vztahu k dětem mladších patnácti let jsem se však setkala i s kritikou právní praxe. Jak již zmiňuji výše, převládají názory, že by se děti neměly stíhat vůbec, případně jen za závažné zločiny, kde se projevuje zlý úmysl. Právní úprava je v kombinaci s příslušnou judikaturou považována za ustálenou a není nutno činit žádné zásadní změny.

Nejhůře hodnotí současnou právní úpravu státní zastupitelství, které dále vedle již výše zmiňovaných nedostatků jako nevyhovující označilo nemožnost

²⁵⁹ § 37 odst. 1 ZSM.

uložit dítěti, které již má uloženou ochrannou výchovu a i nadále se dopouští trestné činnosti, přísnější opatření, přesto však musí dojít k projednání před soudem.²⁶⁰ U mladistvých byl dále jako nedostatek uveden přílišný formalismus a zdlouhavost řízení.

Ačkoliv jsou všechny subjekty zúčastněné v procesu probíhajícího podle zákona č. 218/2003 Sb. povinny spolupracovat, samy tuto vzájemnou spolupráci nehodnotí vždy zcela ideálně. Je však nutno dodat, že toto hodnocení je subjektivní povahy a každý subjekt má mnohdy zcela odlišné zkušenosti. Obecně jsou všichni se součinností s jednotlivými subjekty spokojeni, slaběji hodnotí činnost obhájce (opatrovníka), který ne vždy mladistvé (děti) dostatečně zná a ne vždy se dostatečně věnuje zjištění potřeb konkrétní osoby. V některých případech je také, z podobných důvodů, lehce podprůměrně hodnocena činnost státního zástupce.

Podle zkušeností dotazovaných subjektů jsou nejčastějšími proviněními majetková trestná činnost, obecně ohrožující trestné činy a také trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti – tedy šíření pornografie apod. Toto ostatně vyplývá i z dostupných statistik. Pokud jde o nejčastější řešení provinění, se kterými se oslovené subjekty setkávají, opět jejich odpovědi korespondují se statistikami. U dětí dochází nejčastěji k upuštění od uložení opatření, napomenutí s výstrahou, případně k zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného programu ve středisku výchovné péče, přičemž právě na tyto programy jsem během svého šetření slyšela velmi pozitivní ohlasy. U mladistvých je nejčastějším řešením provinění upuštění od uložení trestního opatření, dále pak obecně prospěšné práce, případně odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu.

Úspěšnost uložených opatření v obou kategoriích je celkově hodnocena průměrně. Z názorů vyplynulo, že nezáleží na uloženém opatření, neboť například úprava týkající se obecně ohrožujících trestných činů je velmi podobná jak v České republice, tak v Německu, přesto je u nás kriminalita i recidiva mnohem vyšší.

Pokud jde o recidivu, u mladistvých se vyskytuje více než u dětí. Nicméně i tato otázka je poměrně subjektivní. Například vůbec nelze poměřovat případy Okresního soudu Plzeň – město a Okresního soudu Plzeň – sever, neboť na Okresním soudu Plzeň – sever se recidiva u dětí ani mladistvých prakticky

²⁶⁰ § 93 odst. 2, 3 ZSM.

nevyskytuje. To je dáno především tím, že do tohoto okresu spadají malá města a obce a kriminalita se u zde žijící mládeže vyskytuje výjimečně. Naproti tomu recidiva na Okresním soudu Plzeň – město je poměrně vysoká.

Jak vyplývá z názorů advokátů, velmi často se setkávají „se stejnými jmény“. V těchto případech dochází k poměrně velké recidivě a tito pachatelé jsou následně umístováni do diagnostických ústavů. U ojedinělých případů, kdy se mladistvý či dítě dopustí provinění spíše z důvodu nějakého svého výjimečného excesu, dochází zpravidla k upuštění od uložení opatření.

Závažnost páchaných provinění podle většiny názorů všech dotazovaných nestoupá, což pro mě osobně byla velmi zajímavá informace.

8. Závěr

Problematika kriminality mládeže je velmi rozsáhlé a pro mě zajímavé téma, které je možno zkoumat z nejrůznějších hledisek a faktorů.

Tuto práci jsem zaměřila především na trestní opatření a na spokojenost se současnou právní úpravou, avšak nechybí zde ani stručný popis opatření výchovných a ochranných a opatření ukládaných dětem. Formou exkurzu jsem do práce zařadila také historický vývoj trestání mládeže a srovnání se zahraničními úpravami. Zjištění získaná na základě dotazníkového šetření jsem porovnávala s právní úpravou dětí mladších 15 let, jelikož tyto dvě kategorie spolu bezprostředně souvisí.

Ze soudních jednání, která jsem měla možnost navštívit, mohu konstatovat, že k uložení trestních opatření dochází opravdu jen v těch nejkrajnějších případech, neboť jak již mnohokrát v této práci zmiňuji, trestní opatření je prostředkem *ultima ratio* a k jeho uložení má vždy dojít, nelze-li účelu zákona dosáhnout jinak.

V prvním praktickém případě, který v této práci popisuji, došlo k podmíněnému upuštění od uložení trestního opatření, neboť mladistvý se k činu doznal, ačkoliv dříve opakovaně tvrdil, že byl k tomuto jednání přinucen a svoji chybu popíral. Zároveň i jeho prarodiče a škola potvrdili, že se jeho chování zlepšilo.

Ve druhém případě došlo u jednoho z mladistvých (mladistvý AA) k uložení podmíněného trestu odnětí svobody (což je nejčastěji ukládané trestní opatření), neboť se již jednalo o závažnější případ. Mladistvý se dopustil více provinění najednou a i vzhledem k okolnostem případu již bylo na místě uložit trestní opatření. U druhého mladistvého (mladistvý BB) bylo upuštěno od uložení trestního opatření a bylo mu místo něj uloženo výchovné opatření – probační program, protože tento mladistvý spáchal „jen“ pomoc k provinění poškození cizí věci a provinění poškození cizí věci. V tomto případě tedy bylo ještě možné zvolit jinou alternativu, než trestní opatření.

Podle mých poznatků velmi často dochází k uložení výchovné povinnosti vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost podle ust. § 18 odst. 1 písm. c) ZSM, a to jak dětem, tak mladistvým. Nejvíce jsou tyto činnosti vykonávány zejména v ZOO Plzeň a jejich cílem je především, jak již

napovídá jejich název, vychovávat mládež a vybudovat u nich povědomí o tom, „jak se vydělávají peníze“.

Dle mého názoru je současná právní úprava plně dostačující a naplňuje sledovaný účel, nicméně i já se shoduji s názory většiny respondentů, a sice že trestání dětí do patnácti let je často zbytečně traumatizující. Z jednání jsem vyzorovala, že v případě dětí, které se nějakého činu jinak trestného dopustily poprvé a poprvé byly projednávány před soudem pro mládež, na ně celé jednání působilo opravdu velmi výchovně a jejich rodiče ve většině případů vypověděli, že dítě bylo již několik dní před samotným jednáním ve stresu. Pokud se však jednalo o děti problematické, které byly projednávány po několikáté, všimla jsem si, že tyto osoby jsou si vědomy toho, že “se jim v podstatě nic nemůže stát” a “vědí, co mají říkat”, aby pro ně došlo k co nejpříznivějšímu výsledku. Z tohoto důvodu je pro mě obtížné jednoznačně říci, zda se děti mladší patnácti let mají projednávat před soudem, či nikoli.

Dítě, které se dopustí činu jinak trestného a je stavěno před soud pro mládež, je vystavováno velkému tlaku a tento zážitek si odnáší do dalšího života. Na jednu stranu to může odstranit případné páchaní další trestné činnosti v budoucnu, na druhou stranu to velmi působí na psychiku takto mladého jedince.

Ačkoliv právní úprava ve vztahu k mladistvým delikventům obsahuje široké možnosti reakce na provinění mladistvých a lze ji tak považovat za dostatečnou, všimla jsem si, že na tuto skupinu je mnohdy obtížné autoritativně působit, neboť se již jedná o zkušenější a vyspělejší jedince. V mnoha případech by tak bylo na místě zpřísnění právní úpravy. Tento požadavek vyplynul i z navracených dotazníků. Mladiství v období puberty, kteří například žijí v dětských domovech nebo jsou z problematických rodin, se velmi často (a opakovaně) dopouštějí poměrně závažných provinění. Pozitivní přínos by také mělo častější ukládání probačních programů, nicméně jsem byla upozorněna na to, že toto často není možné z kapacitních důvodů.

Z dostupných statistik lze vyvodit závěr, že v současnosti kriminalita mládeže trvale klesá, dlouhodobě však přetrvává velký počet majetkové trestné činnosti. Alarmující je nárůst násilné trestné činnosti.

Problematika trestního práva mládeže mě velmi oslovila a ráda bych se jím zabývala i v budoucnu.

9. Seznam zkratk

AA - pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů nezletilých a mladistvých

BB - pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů nezletilých a mladistvých

BGB – německý občanský zákoník

JGG – Jugendgerichtsgesetz

Minimální pravidla - Minimální standardní pravidla soudnictví nad mládeží

LZPS – Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

KK - pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů

KJHG – německý zákon o pomoci dětem a mládeži (1990)

NOZ – Zákon č. 89/2012 Sb. Nový občanský zákoník

OSN – Organizace spojených národů

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

PČR – Policie České republiky

RJWG - Reichsjugendwohlfahrtsgesetz

ŘVTOS - vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, č. 345/1999 Sb.

tr. řád – trestní řád

tr. zákoník – trestní zákoník

Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

XX – pseudonym vytvořený z důvodu ochrany osobních údajů nezletilých a mladistvých

ZSM – zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

ZVTOS – zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Pozn.: V seznamu nejsou uvedeny zkratky všeobecně známé, nebo které jsem v práci použila jen ojediněle.

10. Zdroje

10.1. Seznam literatury

- BARCLAY, Gordon C. (Přeložila Jana Válková). *Systémy trestní justice v Anglii a Walesu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-01-0
- CIBULKA, [Karel a Veronika CIBULKOVÁ]. *Trestní právo: trestní odpovědnost, tresty a ochranná opatření, stíhání mladistvých, trestné činy, úkony v trestním řízení, vyšetřování trestných činů, řízení před soudem*. Brno: Sokrates, 2005. ISBN 8086572218
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 4., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-594-x.
- DVOŘÁČEK, Zdeněk. *Aktuální poznatky z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování na úseku mládeže: sborník příspěvků z kurzu k problematice mládeže, který se konal dne 25. 1. 2007 v Policejní akademii ČR v Praze*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-248-5
- FENYK, Jaroslav, Tomáš GRIVNA a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Trestní právo procesní*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8
- FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0
- GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.
- HULMÁKOVÁ, Jana. *Trestání delikventní mládeže*. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6
- CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9
- CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. upravené a rozšířené vydání, Ministerstvo Vnitřní ČR, Praha 1998
- CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016.

Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8

○ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3

○ JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou : (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) : podle právního stavu k 1.9.2004*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-493-5

○ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1. 3. 2018*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

○ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-082-2

○ KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4

○ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN 978-80-86920-24-5

○ LORTIE, Serge. *Soudnictví pro mladistvé v Kanadě a v České republice*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2000. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky. ISBN 80-902656-1-8

○ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-x

○ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, Psyché (Grada), 2013

○ MENDEL, Richard A. *Méně slov a více pomoci: účinné a neúčinné metody při snižování kriminality mládeže*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-002-1

- MIŘIČKA, A., SCHOLZ, O. o trestním soudnictví nad mládeží. Praha: Československý Kompas, 1932
- NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. vyd. 1. Liberec: Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, 2006
- NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-08-4
- Prušák, J.: Rakouské právo trestní. Praha: Všehrad 1912
- PŘESLIČKOVÁ, Hana, Radek GAJDOŠ a Miroslav KRUTINA. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice: informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN 80-86436-14-4
- ROZUM, Jan, ed. *Právní úprava trestního soudnictví nad mládeží v Československu z roku 1931*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-16-9.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-82-3.
- SOLNAŘ, V. a kol. *Československé trestní právo*. Svazek I. Obecná část. 2. vydání, Praha: Orbis, 1969
- SOTOLÁŘ, Alexander, Pavel ŠÁMAL a František PÚRY. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2000. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-350-7
- SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. 4. uprav. vyd. Praha: SPN, 1980. Knížnice speciální pedagogiky
- SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6
- ŠÁMAL, Pavel, Jan MUSIL a Josef KUČHTA. *Trestní právo procesní*. 4., přeprac. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-496-4

- ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, P. VÁLKOVÁ, H. SOTOLÁŘ, A. [et al.]. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-350-9
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011. Teoretik. ISBN 978-80-87212-68-4
- ŠOUKAL, Jiří. *Řízení a rozhodování v trestních věcech mladistvých*. Praha: IFEC, 2000. AZ-IUS. ISBN 80-86412-05-9
- UŠIAK, Gustáv, Jaroslav OBERUČ a Pavel SEČKA. *Kriminalita mládeže*. Strážnice: Veřejnosprávní vzdělávací institut, o.p.s. Strážnice, 2016. ISBN 978-80-905919-5-0
- Válková, H., Dünkel, F.: *Trestní zákonodárství nad mládeží v historické a srovnávací perspektivě*. Praha: Leges 1992, ISBN: 80-85638-00-2.
- VEČERKA, Kazimír. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-079-3
- VOCILKA, Miroslav. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež: [metodický materiál]*. Praha: Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-5-6
- ZBORNÍK, F., KOTULAN, P., ROZUM, J. *Trestní soudnictví nad mladistvými v ČR a v zahraničí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, ISBN: 80-86008-27-4
- ZEMAN, Petr, Simona DIBLÍKOVÁ, Petr KOTULAN a Jiří VLACH. *Praxe v oblasti rozhodování o nařízení ústavní výchovy a uložení ochranné výchovy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-081-6.
- ZEZULOVÁ, Jana. *Trestní zákonodárství nad mládeží*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1643-4

- ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2

10.2. Elektronické a statistické zdroje

- CRIN. *Minimum ages of criminal responsibility in Europe*. Crin-org [online]. CRIN: © 2018, citováno: 27. 10. 2018, dostupné: <https://www.crin.org/en/home/ages/europe>
- Česká pozice. *Zpřísnění trestní odpovědnosti dětí nepotřebujeme*. Ceskapozice.lidovky.cz [online]. 23. 6. 2016, citováno 14. 2. 2019, dostupné: http://ceskapozice.lidovky.cz/zpriseni-trestni-odpovednosti-deti-nepotrebujeme-fym-/tema.aspx?c=A160621_173304_pozice-tema_lube
- *Deklarace práv dítěte*. [online]. New York, 20. 11. 1959, citováno 16. 10. 2018. Dostupné: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>
- Domažlický deník. *Za přípravu vychovatele dal soud tresty od 17 do 24 měsíců*. Domazlicky.denik.cz [online]. 15. 8. 2018, citováno 8. 2. 2019, dostupné: <https://domazlicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/za-pripravu-vrazdy-vychovatele-dal-soud-tresty-od-17-do-24-mesicu-20180815.html>
- Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). *Beck-online* [online]. Dostupné: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgazv6mrrhbpwi6q&groupIndex=0&rowIndex=0>
- *Elektronické náramky začaly hlídat prvních padesát lidí v domácím vězení*. Zpravy.aktualne.cz [online], 21. 9. 2018, citováno 9. 3. 2019. Dostupné: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/elektronicke-naramky-zacaly-minuly-tyden-hlidat-prvnich-30l/r~e70db2babd7d11e899900cc47ab5f122/?redirected=1552136234>
- Informační data a statistiky. [online], citováno 8.2.2019. Dostupné: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

- Policie.cz. *Policisté obvinili mladistvé z provinění vraždy ve stadiu pokusu*. 13. 9. 2017, citováno: 14. 10. 2018. Dostupné: <http://www.policie.cz/clanek/policiste-obvinili-mladistve-z-provineni-vrazdy-ve-stadiu-pokusu.aspx>
- Statisticko-evidenční odbor (SEO) – Krajská zpráva Plzeň
- Statistika&My. *Nezletilí a mladistvý páchají méně trestných činů*, [online]. 11. 12. 2017, citováno: 12. 9. 2018, dostupné z: www.statistikaamy.cz/2017/12/nezletili-a-mladistvi-pachaji-mene-trestnych-cinu/
- Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, *Beck-online* [online], Dostupné: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembrgnpwk5tlge3a#>
- Universiteit Leiden. *Raising the minimum age of criminal responsibility and the importance of proper youth care*. Leiden Law Blog [online]. 21. 3. 2018, citováno 27. 10. 2018, dostupné: <https://leidenlawblog.nl/articles/outline-on-raising-the-minimum-age-of-criminal-responsibility>
- *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*. [online]. Řím 1950, citováno 16. 10. 2018, Dostupné: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/umluva.pdf>
- *Úmluva o právech dítěte*. [online]. New York, 20. listopadu 1989, citováno 16. 10. 2018. Dostupné: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>
- www.mvcr.cz

10.3. Právní předpisy

- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb.
- Zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník
- Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 89/2012 Sb. – Nový občanský zákoník
- Zákon č. 99/1963 Sb. – Občanský soudní řád
- Zákon č. 141/1961 Sb. - o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 152/1995Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon
- Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon

- Zákon č. 218/2003 Sb. – o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

10.4. Odborné články

- KOVÁŘOVÁ, Daniela. Trestní opatření ukládaná mladistvým. *Právo a rodina*. 2006, roč. 8, č. 6, str. 1-5. ISSN 1212-866X.
- MAREŠOVÁ, Alena a TAMCHYNA, Miroslav. Nepodmíněný výkon trestu odnětí svobody u mladistvých odsouzených v běhu času a současná skladba mladistvých vězňů. *Kriminalistika*. 2016, roč. 49, č. 2, str. 107-117. ISSN 1210-9150.
- NAVRÁTILOVÁ, Jana. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. 2009, roč. 2009, č. 10, str. 94-97. ISSN 1210-6348. Dostupné také z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2009/BA_10_2009_web.pdf.
- SOTOLÁŘ, Alexander. VÁLKOVÁ, Helena. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých. *Trestněprávní revue*. 2005, roč. 4, č. 2, str. 29 - 34. ISSN: 1213-5313.
- SOTOLÁŘ, Alexander. VÁLKOVÁ, Helena. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých (2. část). *Trestněprávní revue*. 2005, roč. 4, č. 3, str. 62 - 74. ISSN: 1213-5313.
- ŠIMEK, Milan. ZEZULOVÁ, Jana. Relativní nepřičetnost mladistvého – vybrané problémy. *Státní zastupitelství*. 2014, roč. 12, č. 1, str. 52 - 53. ISSN 1214-3758.
- VÁLKOVÁ, Helena. Věk a jeho význam pro stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti. *Právní rozhledy*. 1997, roč. 1997, č. 5, str. 289 - 290. ISSN 1210-6410
- VICHEREK, Roman. Jak “trestat” děti a trestně neodpovědné mladistvé. *Trestněprávní revue*. 2016, roč. 15, č. 1, str. 1 - 4. ISSN 1213-5313
- ZEZULOVÁ, Jana. Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let. *Státní zastupitelství*. 2014. Roč. 12, č. 3, str. 79-. ISSN 1214-3758

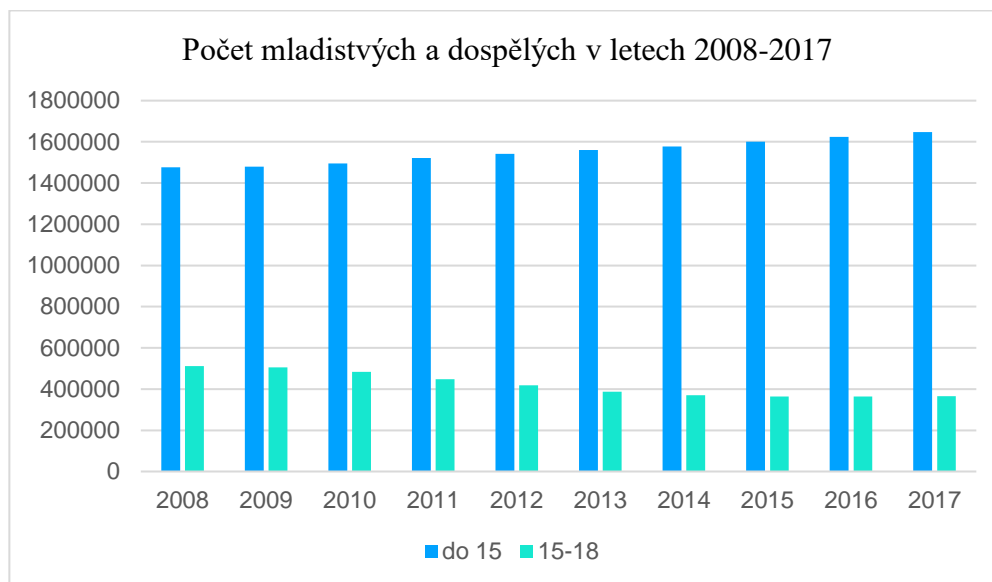
10.5. Rozsudky, usnesení, judikatura

- Nejvyšší soud ČSSR, Plsf 1/84, [R 11/1985 tr.]
- Nejvyšší soud ČSSR, 7 Tz 50/68, [R 221969-II]
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. 3. 1963 – 7 Tz 20/64 [R 32/1964- II]
- Rozsudek Okresního soudu Plzeň – město ze dne 18. října 2018, sp. zn. 9 Tm 15/2018
- Rozsudek Okresního soudu v Rokycanech ze dne 25. 4. 2016, sp. zn. 3 Tm 11/2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. 8 Tz 1 23/2006, [R 37/2007].
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 6. 4. 1979 sp. zn. 1 Tz 11/79 [R 5/1980 tr.]
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 4. 1995 sp. zn. 9 To 109/95, [R 4/1996 tr.]
- Usnesení Okresního soudu Plzeň – město ze dne 29. srpna 2017, č.j. 9 Rod 9/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č. j. 8 Tdo 1106/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 3. 1997 sp. zn. 2 Tzn 13/97 [R 56/1997 tr.]

11. Seznam příloh

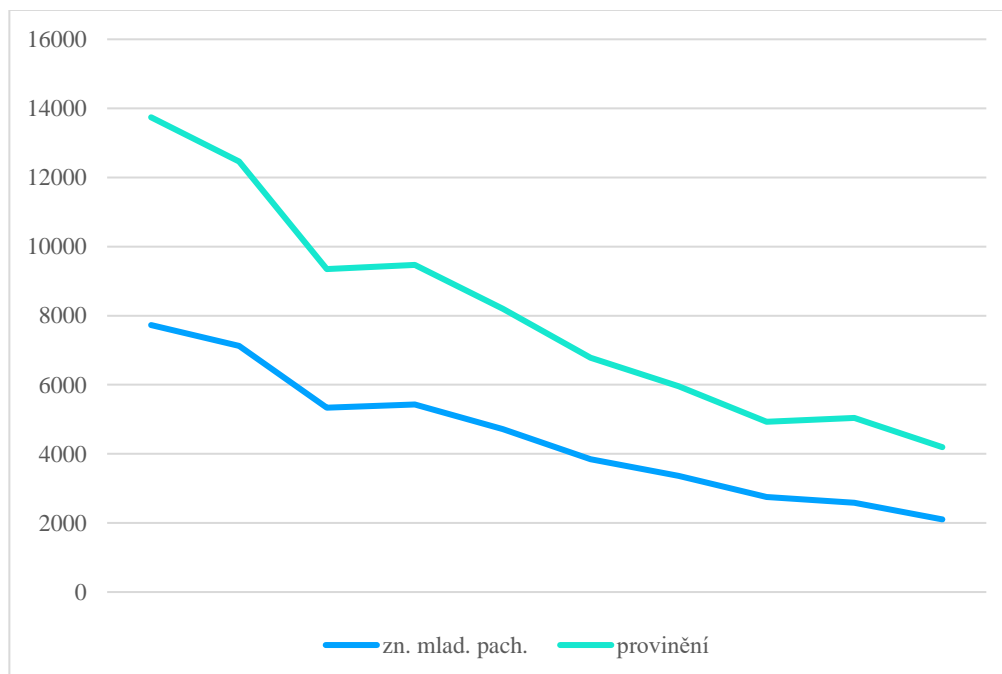
11.1. PŘÍLOHA Č. 1 – Grafy týkající se trestné činnosti mládeže

11.1.1. Věkové rozložení obyvatelstva

(Zdroj: Český statistický úřad)

11.1.2. Vývoj kriminality mládeže v letech 2008 – 2017 (celkově)

(Zdroj: Statistické přehledy kriminality Policie ČR, Dostupné: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>)

11.2. PŘÍLOHA Č. 2 - Procento stíhaných mladistvých podle druhu trestné činnosti v celé ČR

Roky	Vraždy	Násilné činy	Mravnostní činy	Krádeže vloupáním	Krádeže prosté	Majetkové činy	Ostatní krim. činy	Zbývající kriminalita	Hospodářské činy
2000	0,06	11,11	2,12	22,03	42,27	72,98	9,64	2,94	1,21
2001	0,08	11,16	1,57	19,75	43,8	72,02	10,73	2,85	1,67
2002	0,09	15,03	2,52	22,76	34,78	61,09	15,43	3,33	2,6
2003	0,08	16,08	2,51	22,02	33,21	58,96	17,04	2,88	2,53
2004	0,21	20,07	2,44	21,17	31,92	57,11	14,47	2,89	3,02
2005	0,07	18,16	3,04	20,66	32,88	57,5	15,23	2,92	3,15
2006	0,07	15,62	2,6	20,02	28,99	53,17	14,12	11,73	2,77
2007	0,17	15,79	2,67	17,64	24,53	46,09	12,24	20,58	2,63
2008	0,13	8,62	1,77	11,91	14,83	29,53	13,94	17,62	1,65
2009	0,29	9,21	1,61	16,81	16,81	35,38	5,26	13,74	1,64
2010	0,00	7,98	2,66	17,11	17,11	35,74	13,31	4,94	0,76
2011	0,00	13,41	2,03	12,60	12,60	32,93	14,23	4,88	2,85
2012	0,00	15,35	2,97	14,36	14,36	33,17	11,39	3,47	1,49
2013	0,00	15,76	1,97	11,82	11,82	34,98	9,85	4,43	1,48
2014	0,00	14,79	3,52	12,68	12,68	38,98	9,15	1,41	1,41
2015	0,00	14,63	3,25	12,20	12,2	32,52	16,26	2,44	2,44
2016	0,00	11,59	7,93	9,76	9,76	26,83	17,07	2,44	7,93
2017	1,60*	17,02	5,32	9,04	9,04	27,66	10,11	5,32	6,38

(Zdroj: Údaje poskytl Ing. Pavel Příbáň – pracovník SEO)

11.3. PŘÍLOHA Č. 3 – Dotazník

Trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže - trestněprávní a kriminologické aspekty

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník byl vytvořen za účelem získání podkladů pro zpracování diplomové práce na téma: **Trestní opatření ukládaná podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže - trestněprávní a kriminologické aspekty**. Dotazník se skládá ze tří oddílů. Oddíl A se zaměřuje na současnou právní úpravu a spokojenost s ní, oddíl B zkoumá osobní zkušenost subjektu v problematice soudnictví ve věcech mládeže, a poslední, oddíl C, se týká recidivy.

Děkuji za spolupráci,
Eliška Zárubová,
elyzarubova@gmail.com, 739 419 809

Jsem subjekt zúčastněný v procesu probíhajícího podle zákona č. 218/2003 Sb.

- Policie ČR
- Sociální odbor
- Probační a mediační služba
- Státní zástupce
- Soudce
- Obhájce (opatrovník)
- Ostatní (psycholog, psychiatr, ...)

ODDÍL A: Spokojenost se současnou právní úpravou

1) Je současná právní úprava dostatečná? Pokud ne, co chybí?

- Ve vztahu k dětem do 15 let - - Ve vztahu k mladistvým (15-18 let) -

2) Na stupnici 1 – 5 (5 nejlepší, 1 nejhorší) ohodnoťte efektivitu současné právní úpravy.

3) Na stupnici 1 - 5 (5 nejlepší, 1 nejhorší) jak hodnotíte spolupráci s jednotlivými složkami? Kde vidíte největší problém/rezervy?

☐ Policie ČR	☆	☆	☆	☆	☆
☐ Sociální odbor	☆	☆	☆	☆	☆
☐ Probační a mediační služba	☆	☆	☆	☆	☆
☐ Státní zástupce	☆	☆	☆	☆	☆
☐ Soud	☆	☆	☆	☆	☆
☐ Obhájce (opatrovník)	☆	☆	☆	☆	☆

Vlastní vyjádření: _____

4) Vedla by lepší spolupráce mezi složkami k efektivnějšímu naplnění účelu trestu?

- Ano Ne Nevím

5) Je společnost seznámena s činností shora uvedených subjektů v dané problematice?

- Ano Ne Nevím

ODDÍL B: Osobní zkušenost subjektů v problematice soudnictví ve věcech mládeže

1) S kolika případy provinění mládeže se setkáte za rok?

- U dětí do 15 let – - U mladistvých (15 – 18 let)

2) Jaká jsou nejčastější provinění, s nimiž jste se ve své praxi setkali?

- <u>U dětí do 15 let:</u>	- <u>U mladistvých (15-18 let)</u>
☐ Násilná trestná činnost (vražda, usmrcení z nedbalosti, ...)	☐ Násilná trestná činnost (vražda, usmrcení z nedbalosti, ...)
☐ Majetková trestná činnost (krádež, poškození cizí věci, ...)	☐ Majetková trestná činnost (krádež, poškození cizí věci, ...)
☐ Obecně ohrožující trestné činy (ohrožení pod vlivem návykové látky – alkohol, drogy)	☐ Obecně ohrožující trestné činy (ohrožení pod vlivem návykové látky – alkohol, drogy)
☐ Jiná - _____	☐ Jiná - _____

3) S jakým řešením provinění se nejčastěji setkáváte?

U dětí do 15 let

- Upuštění od uložení opatření
- Výchovné povinnosti
- Výchovná omezení
- Napomenutí s výstrahou
- Zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
- Dohled probačního úředníka
- Ochranná výchova
- Ochranné léčení

4) U mladistvých (15-18 let)

- Trestní opatření
 - Upuštění od uložení trestního opatření
 - Podmíněné upuštění od uložení trestního opatření
 - Obecně prospěšné práce
 - Peněžitě opatření
 - Peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu
 - Propadnutí věci
 - Zákaz činnosti
 - Vyhoštění
 - Domácí vězení
 - Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
 - Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu
 - Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
 - Odnětí svobody nepodmíněně

5) Na stupnici 1-5 (5 nejlepší, 1 nejhorší), jak hodnotíte úspěšnost uložení opatření?

6) U dětí do 15 let7) U mladistvých (15-18 let)

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

ODDÍL C: Recidiva

1) Jak často se s recidivou setkáváte?

8) U dětí do 15 let

- Velmi často
- Často
- Občas
- Výjimečně
- Vůbec

9) U mladistvých (15-18 let)

- Velmi často
- Často
- Občas
- Výjimečně
- Vůbec

2) Stoupá během recidivy závažnost páchaných trestných činů?

- Ano
- Ne
- Nevím (nemám zpětnou vazbu)

Prostor pro vlastní vyjádření a poznatky k celé problematice:

11.4. PŘÍLOHA Č. 4 – Tabulka s vyhodnocením dotazníků

	Policie ČR				Sociální odbor				Probační a mediační služba				Státní zástupce				Soudce				Obhájce (opatrovník)				Ostatní (psycholog, psychiatr, ...)			
Počet	8				6				2				7				3				5							
A-1	7	1	7	1	2	4	6	0	2	0	2	0	1	6	4	3	2	1	2	1	1	4	5	0				
A-2	3,5				3,4				4,5				2,5				3,5				3							
A-3	4				3,6				4,5				3,5				4				5							
	3,8				4,2				4,5				3				4				3							
	3				4,2				4,5				4				3,8				1							
	3,4				3,6				4				3,5				2,8				1							
	4				3,4				4,5				3,5				4				4							
	3				2,8				3,5				2,5				3,5				3							
A-4	7	0	1		1	5	0		0	2	0		0	4	3		0	1	2		0	1	4					
A-5	1	4	3		0	6	0		0	2	0		0	6	1		0	2	1		0	4	1					
B-1	13	44	30	65	40	30	185	260	45	90	12	6																
B-2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0																
	8	7	6	6	2	2	4	5	2	1	3	2																
	2	5	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0																
	0	0	0	0	0	0	2	1	1	1	2	3																
B-3	3	2	0	4	0	0	2	0	0	3	0	0	3	1	0	4	0	0										
	2	5	2	0	1	0	2	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0										
	5	0	4	0	1	1	1	1	1	0	0	6	0	0	2	0	2	2										
	1	0	3	2	0	5	1	0	0	4	0	1	1	0	2	2	0	4										
	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0										
	2	0		0	0		0	0		3	0		1	0		3	0											
	1	1		0	0		0	0		1	0		1	0		0	3											
	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0											
B-4	3,8	3	3,2	2,9	4	3	3,3	3,2	3	3,5	3	2,8																
C-1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0																
	0	1	0	5	0	0	0	4	2	3	2	3																
	3	5	4	1	2	2	6	3	1	0	3	2																
	4	1	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0																
	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0																
C-2	5	0	3		2	4	0		0	2	0		1	6	0		1	1	1		0	4	1					
C-3	1				5				0				6				3				4							

11.5. PŘÍLOHA Č. 5 – Usnesení Okresního soudu Plzeň – město

9 Rod 9/2017

U s n e s e n í

Samosoudkyně Okresního soudu Plzeň – město jako soudu pro mládež rozhodla dne 29. srpna 2017 ve věci nezletilého [REDAKCE], st. příslušnost ČR, trvale bytem [REDAKCE], trvale bytem [REDAKCE], [REDAKCE] přechodně bytem a adresa pro doručování [REDAKCE], [REDAKCE] a [REDAKCE], trvale bytem [REDAKCE] přeřazeného do společné pěstounské péče [REDAKCE] trvale bytem [REDAKCE] **t a k t o :**

- I. Soud dle § 93 odst. 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže **u p o u š t í** od uložení výchovného opatření u nezletilého [REDAKCE], neboť k dosažení účelu zákona postačí projednání činu jinak trestného před soudem pro mládež.
- II. Opatrovníkovi Pavlu Reiserovi se podle § 95 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže přiznává náhrada nákladů řízení v částce 3.630,- Kč, tuto bude hradit stát. Zbývající účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í

Dne 20. 7. 2017 byl u zdejšího soudu ze strany Okresního státního zastupitelství Plzeň-město podán návrh na uložení napomenutí s výstrahou, neboť z policejního spisu vyplynulo, že nezletilý [REDAKCE] si dne 12.4.2017 v době kolem 14:00 hod. v bytě v Plzni, [REDAKCE], kde žije společně se svými prarodiči, kteří jsou jeho pěstouny, bez vědomí svého dědy [REDAKCE], vzal náhradní klíče od vozidla Suzuki Swift [REDAKCE], jehož majitelem je právě [REDAKCE] a poté z věšáku na chodbě vzal klíče od garáže č. 61 v Plzni, ul. Pod Švabinami, ve které bylo vozidlo zaparkováno, kdy následně z bytu odešel a za užití uvedených klíčů se v úmyslu s vozidlem jezdit a poté jej vrátit do garáže, předmětného vozidla zmocnil, kdy vozidlo následně řídil do obce Kamenný Újezd, kde byl dne 12.4.2017 v 17:50 hod. kontrolován hlídkou Police ČR. V jeho jednání byl spatřován čin jinak trestný neoprávněné užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku. Usnesením policejního orgánu ze dne 6. 6. 2017, které nabylo právní moci dne 27. 6. 2017, byla věc dle § 159a odst. 2 tr. řádu odložena.

Nezletilý v rámci ústního jednání, se shodně jako při výslechu před policejním orgánem, ke spáchání jednání doznal. Neuměl vysvětlit, co jej to napadlo, prostě se chtěl projet. Vzít dědovi auto si dovolil i přesto, že je na něj děda přísný. Dědu poslouchá, ale v tu chvíli mu to bylo jedno. V dané době jej pravidelně každý den fyzicky napadali dva kluci, na které je podáno trestní oznámení. Danou věc řešil s dědou. Ví, že to byla blbost, teď už by to neudělal. Otec to s ním neprobíral, ani jej nepotrestal. V současné době se s babí a s dědou nachází na chalupě Zemětice, okr. Plzeň – jih. Následující den se měl dozvědět, zda bude přijat na Střední odborné učiliště do Stoda, obor elektromechanik. Chtěl by tam jít, elektronika ho baví. Školu chtěl změnit proto, že nechtěl být v Plzni. V současné době navštěvuje psychiatra, bere léky. Již lépe zvládá stresové situace. Co se týče jeho koníčků, tak jezdí na kole, chodí ven se projít, nebo něco dělá s elektronikou. Na chalupě má kamarády, kteří jsou v pohodě, nemá s nimi problém. Kluci z Plzně jej stále obtěžují. Spolupracuje s diakonií, se spoluprací je spokojen.

9 Rod 9/2017

Dědeček nezletilého v rámci jednání vypověděl, že v současné době se chová dobře, změnu školy zařídili. Den následující po tomto jednání se dozví, zda bude vnuk přijat na školu ve Stodě. S manželkou se domluvili, že kvůli vnukovi zůstanou bydlet na chalupě i přes zimu, neboť když jsou v Plzni, tak vnuk nemůže ven z domu, protože tam na něj číhá parta. S vnukem probral celou záležitost a on sám si uzavřel, že vnuk byl asi pod tlakem protože takovou věc by normálně nikdy neudělal. Domnívá se, že si vnuk uvědomil, co udělal, a že už to nebude opakovat. Snaží se mu vysvětlit, aby mluvil pravdu, i když je pravda nepříjemná. Má trochu strach, aby pod nějakým nátlakem neprovedl nějakou další hloupost. Domnívá se, že v současné době je vše v pořádku, na vnuka je přísný. Pokud něco provedl, tak jej vždy potrestal, a to buď zákazem internetu, nebo telefonů, musel se učit.

Otec uvedl, že je se synem v kontaktu, že má přehled o celé situaci. Se synem nikdy nebyly problémy. Jeho dojem je, že syn jednal pod nátlakem party.

Ze zprávy OSPOD, Magistrátu města Plzně, vyplynulo, že v roce 2003 byl nezletilý [redacted] svěřen do péče rodičů ze strany otce. Nezletilý má bratra [redacted], který zůstal v péči otce. Nezletilý si se svým otcem rozumí, vídá se s ním asi jednou týdně. S matkou je dlouhodobě bez kontaktu. U PČR by měl být projednáván trestný čin vyhrožování, v němž [redacted] figuruje jako poškozený. Dále má být on sám projednáván policií pro vloupání do chaty svého dědy spolu s dalšími osobami. Dne 8. 8. 2017 byl s mladistvým [redacted] proveden pohovor, kde uvedl, že dne 21. 6. 2017 byl propuštěn z FN Plzeň, oddělení dětské psychiatrie. Hospitalizován byl od 25. 6. 2017 a byl tam převezen policií z výslechu, kde se přiznal k suicidiálním tendencím. Nezletilý je od té doby medikován. Následně ambulantně navštěvuje psychiatru MUDr. Janu Komorousovou. Nezletilý byl na táboře od Diakonie ČCE, se kterou rodina spolupracuje. Dále tráví prázdniny s prarodiči na chalupě v Zeměticích. Má zde kamarády, chodí se bavit společně. Dle prarodičů se vždy vrací v domluvenou hodinu. Ukončil 9. ročník desetileté školní docházky ZŠ pro sluchově postižené v Plzni, Mohylova 90. Do rodiny ve školním roce docházel pracovník diakonie k doučování německého a anglického jazyka. Současně nezletilý také dochází na doučování z matematiky. Ze zprávy školy vyplynulo, že jeho prospěch je podprůměrný. Prarodiče se školou spolupracují, snaží se řešit problémové situace [redacted]. Změna školy [redacted] proběhla v důsledku pronásledování a vydírání ze strany osob [redacted] a [redacted] a dalších, věc byla opakovaně hlášena na PČR. Z toho důvodu se [redacted] nechce vrátit do školy v Plzni.

Z lékařské zprávy Fakultní nemocnice Plzeň dále nad rámec údajů uvedených ve zprávě Magistrátu města Plzně bylo uvedeno, že psychologickým vyšetřením byla u nezletilého zjištěna probíhající deprese. Při propuštění byl klidný, spolupracující, nepsychotický a nesuicidiální. Ze závěrů psychologického vyšetření vyplývá, že trpí klinicky i testově středně těžkou až těžkou depresí.

Ze zprávy Diakonie ČCE, střediska západní Čechy, vyplynulo, že spolupráce probíhá od 4. 2. 2016 a tato je hodnocena pozitivně.

Podle § 93 odst. 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže soud pro mládež může upustit od uložení opatření, postačuje-li k dosažení účelu tohoto zákona projednání činu dítěte státním zástupcem nebo před soudem.

Po zhodnocení provedených důkazů dospěl soud k závěru, že bylo prokázáno, že se nezletilý dopustil jednání, které by jinak vykazovalo znaky trestného činu kvalifikovaného

9 Rod 9/2017

jako neoprávněné užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku. Nezletilý [redacted] spáchání jednání doznal, doznání koresponduje s výpovědí jeho dědečka [redacted] a s obsahem provedeného spisového materiálu.

V případě [redacted] se jedná o nezletilého, který dosud soudně projednáván nebyl. K jeho osobě nebyly aktuálně zjištěny negativní poznatky, projednávaná věc byla opakovaně s nezletilým řešena. Soud má tedy za to, že v současné době není třeba, aby do rodiny bylo zasahováno, již není třeba žádné opatření ukládat a lze předpokládat, že celé řízení pro nezletilého bylo dostatečnou výstrahou a dalšího protiprávního jednání se vyvaruje. Nezletilý si uvědomuje, že jednal nesprávně a rodina na situaci adekvátně zareagovala. Z těchto důvodů žádné opatření ukládáno nebylo a soud upustil v souladu se stanovisky stran ve smyslu ust. § 93 odst. 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže od uložení opatření, když účelu zákona bylo dosaženo projednáním činu nezletilého před soudem pro mládež.

Pokud se týká výroku o náhradě nákladů řízení, ve smyslu ust. § 95 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, byla opatrovníkovi přiznána náhrada vůči státu ve výši 3.630,- Kč za 2 úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení a účast u jednání) po 1.500,- Kč a za 2 režijní paušály po 300,- Kč ve smyslu vyhl. č. 177/1996 Sb., snížení odměny o 20% ve výši 600,-Kč, zbývající částka ve výši 630,- Kč představuje 21% DPH. Ostatním účastníkům nebyla náhrada nákladů řízení přiznána.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení je možno podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Plzni, prostřednictvím Okresního soudu Plzeň – město. Toto právo nenáleží účastníkům, kteří se práva podat odvolání výslovně vzdali po vyhlášení rozhodnutí.

V Plzni dne 29. srpna 2017

Za správnost:
Miroslava Průchová

Mgr. Lucie Bočková, v.r.
samosoudkyně

11.6. PŘÍLOHA Č. 6 – Rozsudek Okresního soudu Plzeň – město

9 Tm 15/2018

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud Plzeň-město jako soud pro mládež rozhodl samosoudkyně Mgr. Lucii Bočkovou v hlavním líčení konaném dne 18. 10. 2018 v Plzni

takto:

Obviněný

mladistvý [REDACTED]

narozený [REDACTED] v Plzni, občan ČR, trvale bytem a [REDACTED]

je vinen, že

v přesně nezjištěné době od 13. 3. 2018 do 18. 3. 2018 v Plzni, [REDACTED] v bytě svých prarodičů odcizil k jejich škodě bezkontaktní platební kartu [REDACTED] vydanou Českou spořitelnou a.s. na jméno [REDACTED] [REDACTED] jejímž prostřednictvím uhradil v období od 13. 3. 2018 do 22. 3. 2018 v různých obchodech v Plzni platby za nákup zboží v celkové výši 3.699 Kč,

tedy

sobě bez souhlasu oprávněného držitele opatřil nepřenositelnou platební kartu identifikovatelnou podle jména nebo čísla,

čímž spáchal

provinění neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku dle § 234 odst. 1 tr. zákoníku,

a soud dle § 14 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže **podmíněně upouští** od uložení trestního opatření.

Podle § 14 odst. 2 zákona o soudnictví ve věcech mládeže se stanoví **zkušební doba** v trvání **9 (devíti) měsíců**.

Podle § 18 odst. 1 písm. c) zákona o soudnictví ve věcech mládeže se mladistvému ukládá výchovná povinnost vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost, a to ve výměře **25 (dvaceti pěti) hodin**.

Podle § 129 odst. 2 trestního řádu neobsahuje tento rozsudek odůvodnění, neboť státní zástupce a obviněný mladistvý po vyhlášení rozsudku a osoby ze zákona oprávněné ve stanovené lhůtě se vzdali práva odvolání. Současně státní zástupkyně i obžalovaný mladistvý prohlásili, že netrvají na vyhotovení odůvodnění.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání do 8 dnů od doručení opisu písemného vyhotovení ke Krajskému soudu v Plzni prostřednictvím soudu podepsaného.

Rozsudek může odvoláním napadnout státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku a je povinen v odvolání uvést, zda jej podává, byť i z části ve prospěch nebo neprospěch obviněného, obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody. Osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku může jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí.

Odvolání musí být ve lhůtě k jeho podání nebo v další lhůtě k tomu stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně odůvodněno tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo.

Plzeň 18. října 2018

Mgr. Lucie Bočková v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje Miroslava Průchová.

11.7. PŘÍLOHA Č. 7. - Rozsudek Okresního soudu v Rokycanech

3 Tm 11/2015

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK**JMÉNEM REPUBLIKY**

Samosoudkyně Okresního soudu pro mládež v Rokycanech Mgr. Marta Kubalíková rozhodla v hlavním líčení konaném v Rokycanech dne 25. 4. 2016, t a k t o :

Obvinění

nar. [redacted] v [redacted] trvale bytem [redacted] okr. [redacted] student SOU
[redacted]

ml. [redacted]

nar. [redacted] v [redacted] trvale bytem [redacted] okres [redacted]
student Střední školy [redacted]

ml. [redacted]

nar. [redacted] v [redacted] trvale bytem [redacted] okres [redacted] student Střední průmyslové
školy [redacted]

jsou vinni,

že

1) obv. [REDACTED] obv. ml. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED]

po předchozí společné domluvě s úmyslem posprejovat vlakovou zastávku a poté, co si přes internet opatřili barvy ve spreji, které společně zaplatili, tak v přesně nezjištěné době dne 12.3.2015 od 03:30 do 5:00 hodin:

a) nejprve v obci Mirošov, okr. Rokycany, obv. [REDACTED] přineseným sprejem s černou barvou v přední části uprostřed budovy vlakové zastávky v ul. Dobřívská č. p. 383, vlastníka České republiky s právem hospodařit s majetkem státu Správě železniční dopravní cesty, s.o., nasprejoval nápis "SEG" o rozměrech 2,75 x 1,05 m, který obv. ml. [REDACTED] vybarvil přineseným sprejem se stříbrnou (chromovou) barvou a obv. ml. [REDACTED] hlídal, čímž způsobili Správě železniční dopravní cesty, s.o., IČ: 70994234, se sídlem Praha 1, ul. Dlážděná 1003/7, PSČ 110 00, škodu poškozením žulového obložení ve výši nejméně 3.800,- Kč,

b) poté v obci Hrádek, okr. Rokycany, obv. [REDACTED] přineseným sprejem s černou barvou v levé boční části budovy vlakové zastávky v ul. Hutnická č. p. 255, vlastníka České republiky s právem hospodařit s majetkem státu Správě železniční dopravní cesty, s.o., nasprejoval nápis "SEG" o rozměrech 3,1 x 1,25 m, který obv. mladistvý [REDACTED] a obv. mladistvý [REDACTED] vybarvili přineseným sprejem se stříbrnou (chromovou) barvou, čímž způsobili Správě železniční dopravní cesty, s.o., IČ: 70994234, se sídlem Praha 1, ul. Dlážděná 1003/7, PSČ 110 00, škodu poškozením omítky ve výši nejméně 2.500,- Kč,

2) obv. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED]

dne 29.5.2015 kolem 19:00 hodin v obci Dobřív, okr. Rokycany, v úmyslu ukrást dřevo na oheň společně ručně páčili dřevěná vrátka od dřevníku v zadní části rekreační chaty č. e. 282 majitelky [REDACTED] což se jim nepodařilo, poté [REDACTED] dřevěná vrátka nohou vykopli, kdy poškodil chatu v místě uchycení petlice s visacím zámkem, vnikl dovnitř, kdy byli následně vyrušeni sousedkou [REDACTED] a z místa utekli, čímž způsobili majitelce chaty [REDACTED] nar. [REDACTED] bytem [REDACTED] škodu poškozením chaty ve výši 2.500,- Kč,

3) obv. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED]

v přesně nezjištěné době od 15.3.2015 do 30.3.2015, nejspíše koncem března 2015, v obci Hrádek, okr. Rokycany, při odchodu z tréninku [REDACTED] přineseným sprejem s černou barvou v pravé boční části pivnice "U Tygra" v ul. U Restaurace č. p. 222, vlastníka Jednoty, konzumního družstva Rokycany, IČ 00031992, nasprejoval nápis "SEG" o rozměrech 1,75 x 1,1 m a nejspíše číslici "2015" o rozměrech 0,95 x 0,33 m, mladistvý [REDACTED] nápis "SEG" stejným sprejem vystřeloval, nakreslil čáry a tečky uvnitř nápisu, a kolem nápisu, čímž způsobili škodu poškozením omítky provozovateli v nájmu Jaroslavovi Koubovi, IČ: 037825581, se sídlem Hrádek, ul. Ke Stadionu 210, okr. Rokycany, ve výši 1.500,- Kč,

t e d y

1) **obv. [REDACTED] obv. ml. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED]**

a)
obv. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED] úmyslným společným jednáním dvou osob poškodili cizí věc tím, že jí postříkali barvou,
obv. ml. [REDACTED] hlídáním při činu usnadnil jiným spáchání trestného činu spočívajícího v poškození cizí věci tím, že jí postříkali barvou,

b)
obv. [REDACTED] obv. ml. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED] úmyslným společným jednáním více osob poškodili cizí věc tím, že jí postříkali barvou,

2) **obv. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED]**

úmyslným společným jednáním dvou osob neoprávněně vnikli do obydlí jiného a překonali překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí,

úmyslným společným jednáním dvou osob se dopustili se jednání, které bezprostředně směřovalo k dokonání trestního činu a jehož se dopustili v úmyslu přisvojit si cizí věc tím, že se jí zmocní a čin spáchají vloupáním, přičemž k dokonání trestného činu nedošlo

3) **obv. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED]**

úmyslným společným jednáním dvou osob poškodili cizí věc tím, že jí postříkali barvou,

č i m ž s p á c h a l i

obv. [REDACTED]

pod bodem 1 a), b)
pokračující přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

pod bodem 2)
přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 odst. 2 trestního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

pod bodem 3)
přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle 23 trestního zákoníku,

ml. [REDACTED]

pod bodem 1 a), b)

pokračující provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku, spáchané ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

pod bodem 2)

provinění porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 odst. 2 trestního zákoníku, spáchané ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

provinění krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, spáchané ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

pod bodem 3)

provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku, spáchané ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

vše ve spojení s § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

obv. ml. ██████████

pod bodem 1 a)

pomoc k provinění poškození cizí věci podle § 24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku k § 228 odst. 2 trestního zákoníku,

pod bodem 1 b)

provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku, spáchané ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku,

vše ve spojení s § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

a o d s u z u j í s e

obv. ██████████

podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku a § 43 odst. 2 trestního zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání **d v a c e t i d v o u (2 2) m ě s í c ů**.

Podle § 81 odst. 1 trestního zákoníku, § 84 trestního zákoníku a § 85 odst. 1 trestního zákoníku se výkon uloženého trestu podmíněně odkládá na zkušební dobu v trvání **t ř í (3) l e t z a s o u č a s n ě h o v y s l o v e n í d o h l e d u**.

Podle § 85 odst. 2 trestního zákoníku se mu ukládá, aby podle svých sil uhradil škodu způsobenou trestným činem a dále, aby ve spojení s § 48 odst. 4 písm. h) trestního zákoníku se zdržel požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek.

Podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku se ruší výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu Plzeň-město ze dne 8.3.2016, sp.zn. 9 T 52/2015, který nabyl právní moci 8.3.2016,

jakož i všechna další rozhodnutí, na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

obv. ml. [REDACTED]

podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, § 31 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a § 43 odst. 2 trestního zákoníku k souhrnnému trestnímu opatření odnětí svobody v trvání **s e d m i (7) m ě s í c ů**.

Podle § 33 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, § 81 odst. 1 trestního zákoníku a § 84 trestního zákoníku se výkon uloženého trestního opatření podmíněně odkládá na zkušební dobu v trvání **d v o u (2) l e t z a s o u č a s n ě h o v y s l o v e n í d o h l e d u**.

Podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku se ruší výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu pro mládež v Rokycanech ze dne 27.11.2015, sp.zn. 3 Tm 6/2015, který nabyl právní moci ohledně obv. ml. [REDACTED] dne 27.11.2015, jakož i všechna další rozhodnutí, na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

a u o b v. m l. [REDACTED]

se podle § 12 písm. b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže **upouští od uložení trestního opatření** a podle § 15 odst. 2 písm. b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže a § 17 zákona o soudnictví ve věcech mládeže **se ukládá výchovné opatření – probační program**, který bude probíhat u Probační a mediační služby, středisko Rokycany.

Podle § 228 odst. 1 trestního řádu jsou obv. [REDACTED] obv. ml. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED] povinni uhradit na náhradě škody společně a nerozdílně poškozené Správě železniční dopravní cesty, státní organizace, IČ: 70994234, se sídlem Praha 1, Dlážďená 1003/7, 110 00, na náhradě škody částku ve výši 900,- Kč a úrok z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 4.500,- Kč od 9.2.2016 do 31.3.2016 a ve výši 8,05 % ročně z částky 900,- Kč od 1.4.2016 do zaplacení.

Podle § 228 odst. 1 trestního řádu jsou obv. [REDACTED] a obv. ml. [REDACTED] povinni uhradit na náhradě škody poškozeným: 1. Jaroslavu Koubovi, IČ: 037825581, se sídlem Hrádek, ul. Ke Stadionu 210, okr. Rokycany, částku ve výši 1.500,- Kč a 2. [REDACTED] nar. [REDACTED] bytem [REDACTED] částku ve výši 1.000,- Kč.

Podle § 229 odst. 2 trestního řádu se poškozená Správa železniční dopravní cesty, státní organizace, IČ: 70994234, se sídlem Praha 1, Dlážďená 1003/7, 110 00, odkazuje se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

O d ů v o d n ě n í

Z důkazů provedených v hlavním líčení byl zjištěn shora popsáný skutkový stav.

K bodu č. 1

Obv. [redacted] a obv. ml. [redacted] trestnou činnost doznali, usvědčují pak oba spoluobviněného ml. [redacted] který trestnou činnost popřel. Obv. [redacted] uvedl, že někdy v březnu, mohlo být tak od 2 hod do 5 hod ráno, šli sprejovat. On a [redacted] šli z Dobřiva, spreje měli schované v Dobřivě na zahradě, s [redacted] se sešli v Mirošově, ten měl taky nějaké spreje. Na zastávku v Mirošově nasprejovali nápis SEG o velikosti asi dvou metrů, použili barvy chromovou a černou, on to obkreslil, oni to vybarvili, pak to vystínovali. Pak si dali „cigo“ a všichni tři šli do Hrádku, kde posprejovali vlakovou zastávku. I tam nasprejovali nápis SEG, on udělal obrys, obv.ml. [redacted] a [redacted] vybarvovali. Barvy byly stejné. Potom šli domů. Namalovat jeden nápis jim mohlo trvat tak deset minut. Dodal, že všechno mohli stihnout tak do pěti hodin, doma nevěděli, že jsou venku, rodiče šli spát a oni utekli, což říkal i [redacted]. Vysvětlil, že takto chodili ven běžně. Na svoji obhajobu uvedl, že věděl, že se sprejovat nesmí, ale myslel, že pokud malují na zdi, které už jsou pomalované, tak to tolik nevadí. Spreje koupili přes internet, všichni tři se na ně složili, on je objednal. Z protokolu o prověrce na místě a fotografií (č.l. 162-169) vyplývá, že místa činů obv. [redacted] rovněž policii sám označil. Obv. ml. [redacted] shodně s obv. [redacted] uvedl, že jednání popsaného v bodě č. 1 se dopustili společně s [redacted] a [redacted]. Kluci přišli společně z Dobřiva, on s nimi měl sraz na Janově před barákem. Bylo to v noci, přesný čas si nepamatuje, utekl z domu, venku byl tajně. Rovněž potvrdil, že spreje koupili na internetu, objednal je [redacted] oni je pak zaplatili. Jít sprejovat do Mirošova byl nápad jich všech, už jednou byli sprejovat v Plzni. Oproti obv. [redacted] uvedl, že v Mirošově [redacted] nesprejoval, jen tam hlídal, protože do Mirošova má policie lepší příjezd. [redacted] nakreslil SEG, on to vybarvil chromovou barvou. Pak šli všichni do Hrádku, tam sprejovali ten samý nápis SEG, sprejoval i [redacted] vybarvoval s ním chromovou barvou. Dodal, že v dané době hodně hulil marihuanu, moc si toho nepamatuje, už tři měsíce marihuanu nekouří, s [redacted] se nevidá, s [redacted] je stále v kontaktu. Marihuanu kouřil i [redacted] z domu tajně v noci šli ven víckrát, nejen v tomto případě. Obv. ml. [redacted] v hlavním líčení nevpovídal, v přípravném řízení vinu popřel s tím, že předmětného dne v nočních hodinách nikde nebyl. Vysvětlil, že jednou byl s [redacted] a [redacted] chycen v Plzni, kde [redacted] posprejoval zeď, poté byli na výslechu na policii, tam mu [redacted] naznačil, aby to hodil na [redacted]. [redacted] se podle něj nechá snadno zmanipulovat, je velký kamarád s [redacted] a dělá vše, co mu [redacted] řekne. Naznačil, že ze strany obv. [redacted] se vůči němu může jednat o pomstu, neboť jeho otec byl po sprejování v Plzni za otcem obv. [redacted] s tím, aby jej nechal na pokoji. Matka obv. ml. [redacted] svědkyně [redacted] uvedla, že podle ní mezi jejím synem a spoluobviněnými nikdy žádné kamarádství nebylo. Věděla, že její syn má zkušenosti s marihuanou, již čtyři měsíce je „čistý“, doma ho pravidelně testují. Syn měl kvůli marihuaně zdravotní potíže, byl hospitalizován na dětské psychiatrii. Potvrdila, že [redacted] jednou v noci utekl z domova, tehdy nebyli s manželem doma, což byl přestupek v Plzni. Od té doby jej limitují ohledně peněz, syn musí říct, co si za peníze koupil, ve všední dny nechodí po večerce ven, občas mu zkontrolují i facebook a zda je tam, kde řekl, že bude. Doplnila, že do té doby byl syn bezproblémový a že je nepravděpodobné, že by opustil pokoj, když byli všichni doma a spali. Syn má pokoj v prvním patře, kdyby chtěl odejít, jejich psi by je na to určitě upozornili. Vyloučila, že by si následně ráno nevšimli, že v noci někde byl. [redacted] pravidelně odchází do školy v 6.40 hodin, nebylo by to ani časově možné, neboť cesta musela zabrat nějaký čas a nadto by na svém dítěti poznala, že celou noc nespal. Vysvětlila, že tehdy jistě nešla spát před půlnocí a manžel ráno vstává ve čtvrt na šest.

Přestože obviněný ml. [redacted] trestnou činnost popsanou v bodě č. 1 rozsudku popřel, má samosoudkyně jeho vinu za prokázanou, a to na základě usvědčujících výpovědí spolupachatelů. Obv. [redacted] i obv. ml. [redacted] shodně uvedli, že předmětného dne na

uvedených místech s nimi obv. ml. [redacted] byl. Jak obv. [redacted] tak obv. ml. [redacted] se k trestné činnosti doznali, a nepravdivou výpovědí vůči obv. ml. [redacted] by sebe z trestné činnosti nevyvinili, není tak důvod o pravdivosti jejich výpovědí v tomto ohledu pochybovat. Pokud obv. ml. [redacted] naznačil, že důvodem toho, že jej obv. [redacted] chce do trestné činnosti „namočit“ je skutečnost, že po prvním incidentu v Plzni jeho otec kontaktoval otce obv. [redacted] pak takový závěr se samosoudkyni jeví jako spekulativní, navíc z trestné činnosti je obv. ml. [redacted] usvědčován i obv. ml. [redacted] vůči kterému se takto nevyslovil. Pokud se výpovědi obv. [redacted] a obv. ml. [redacted] liší v tom, zda obv. ml. [redacted] v Mirošově sprejoval či pouze hlídal, pak tento rozpor spíše svědčí o tom, že oba obvinění na výpovědi proti obv. ml. [redacted] nebyli předem domluveni, avšak skutečně vypovídali tak, jak si na událost pamatovali, přičemž tyto drobné odlišnosti jsou logicky vysvětlitelné dobou, která od trestné činnosti uplynula i tím, že v dané době všichni obvinění byli uživateli drog. Samosoudkyně respektující zásadu In dubio pro reo vyšla z výpovědi obv. ml. [redacted] tedy že obv. ml. [redacted] v Mirošově pouze hlídal, neboť takové tvrzení je pro obv. ml. [redacted] příznivější. Obhajoba obv. ml. [redacted] namítala, že obv. ml. [redacted] nemohl sprejování stihnout, když ve 3:30 hod byly všechny zastávky ČD v obvodu OOP Hrádek v pořádku, z domova by musel obv. ml. [redacted] odejít kolem 2:30 hod, cesta z místa bydliště v Dobřívě k zastávce ČD v Mirošově je dlouhá 3,9 km, tedy pěší chůzí trvá hodinu, poté následovalo cca 10 minutové sprejování, ve 3:40 hod by se měl vydat na cestu k zastávce ČD v Hrádku, která je dlouhá asi 3,4 km a trvá tedy také cca 1 hodinu, po příchodu opět desetiminutové sprejování a ve 4:50 hod by se měl vydat na cestu domů, kdy domů by tedy dorazil v cca 5:50 hod; obv. ml. [redacted] by musel ujit tedy celkem 10,8 km a na cestě strávit více jak 3 hodiny čistého času, pokud by se k tomuto připočetl ještě čas, strávený sprejováním, byl by mimo domov 3 hodiny 20 minut, přičemž domů by dorazil v době, kdy byl již podle sdělení matky vzhůru jeho otec a následně pak po probdělé noci absolvovat celý vyučovací den ve škole. K dané námitce je třeba uvést, že doby, za které bylo nutno ujit dané vzdálenosti, jsou pouze orientační, kdy je sice vycházeno z internetových údajů, tyto údaje, jak je obecně známé, jsou hodnotami spíše nadsazenými, kdy se jedná o turistickou chůzi a nemusí a ani nemohou vypovídat o tom, jakou skutečnou dobu na cestě obvinění strávili. Je třeba připomenout, že všichni tři obvinění jsou osobami mladými, fyzicky zdravými, nelze tak vyloučit skutečnost že se pohybovali mnohem rychleji než je rychlost chůze předpokládaná internetem. Navíc, po spáchání trestné činnosti samosoudkyně považuje spíše za logickou potřebu pachatelů co nejrychleji se z místa činu vzdálit, a za situace, kdy všichni tři byli z domova tajně, též potřebu se dostat domů dříve, než se vzbudí jejich rodiče a tomu rychlost pohybu rovněž přizpůsobit. Strávit pak celý den ve škole po probdělé noci pak rovněž samosoudkyně nepovažuje u mladého zdravého člověka za skutečnost nemožnou ani nijak neběžnou. Tvrzení matky obv. ml. [redacted] že by si všimla, pokud by její syn nebyl celou noc doma, je s ohledem na ostatní důkazy irelevantní, když pokud předmětné noci spala, nemůže skutečně potvrdit, zda se její syn v rozhodné době doma zdržoval, či se z bytu nepozorovaně dostal i vrátil zpět.

Skutkový stav je dokreslován listinnými důkazy. Místo a čas trestné činnosti vyplývá z protokolů o ohledání místa činu včetně plánek a fotodokumentace (č.l. 4-12 a 13-19 spisu), výše škody způsobená posprejováním vyplývá z odborného vyjádření (č.l. 45-46 spisu). Z úředního záznamu PČR ze dne 12.3.2015 (č.l. 2-3) mimo jiné vyplývá, že policejní hlídka OO Hrádek prováděla prověrku vlakových zastávek v rámci svého služebního obvodu, přičemž v 03:30 hodin byly všechny vlakové zastávky bez nápisů.

Obv. [redacted] a obv. ml. [redacted] úmyslným společným posprejováním budovy vlakové zastávky (bod č. 1a i 1b) poškodili cizí věc tím, že ji postříkali barvou, čímž naplnili všechny znaky skutkové podstaty přečinu/provinění poškození cizí věci podle § 228

odst. 2 trestního zákoníku, a to ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku. Obv. ml. [REDAKCE] pod bodem č. 1a tím, že u daného jednání obv. [REDAKCE] a obv. ml. [REDAKCE] hlídal, aby jim usnadnil spáchání trestného činu spočívajícího v poškození cizí věci tím, že ji postříkají barvou, se stal pomocníkem k provinění poškození cizí věci podle § 24 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku k § 228 odst. 2 trestního zákoníku. Pod bodem č. 1b výroku rozsudku pak stejně tak jako obv. [REDAKCE] a obv. ml. [REDAKCE] i obv. ml. [REDAKCE] naplnil všechny znaky provinění poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku, když i on úmyslným společným jednáním více osob poškodil cizí věc tím, že ji postříkal barvou.

K bodu č. 2

Obv. [REDAKCE] i obv. ml. [REDAKCE] trestnou činnost doznali. Obv. [REDAKCE] uvedl, že si mysleli, že dřevník je opuštěný, zkoušeli otevřít dveře, které ale měly železnou petlici, tak je vykopli. Protože byli přistiženi, nic na místě nakonec nevzali. Shodně s obv. [REDAKCE] vypověděl i obv. ml. [REDAKCE] který upřesnil, že je vyrušila nějaká paní, co venčila psa, i on potvrdil, že žádné dřevo tehdy proto neodnesli. Vysvětlil, že dřevo chtěli, aby si udělali ohniček. Shodně oba obvinění uvedli, že nápad vniknout tam byl společný. Vzhledem k tomu, že oba obvinění i státní zástupkyně prohlásili skutečnosti uvedené v tomto bodě za nesporné a bylo ve smyslu § 314d odst. 2 trestního řádu upuštěno od jejich dokazování, má samosoudkyně soudu pro mládež vinu obou v tomto bodě za prokázanou.

Obv. [REDAKCE] a obv. ml. [REDAKCE] tím, že oba se shodným cílem odcizit dřevo z dřevníku rekreační chaty č.e. 282 majitelky [REDAKCE] po společném páčení dřevěných vrátek a jejich následným vykopnutím, do dřevníku vnikli, aniž by zde něco odcizili, tedy že úmyslným společným jednáním neoprávněně vnikli do obydlí jiného (rekreační chaty), přičemž překonali překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí (zámek) a úmyslně společně se dopustili jednání, které bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu v úmyslu přisvojit si cizí věc (dřevo z majetku poškozené) tím, že se jí zmocní a čin spáchají vloupáním, tj. společně vnikli do uzavřeného prostoru nedovoleným překonáním uzamčení s použitím síly (§ 121 trestního zákoníku), přičemž k dokonání trestného činu nedošlo, naplnili všechny znaky přečinu (obv. [REDAKCE]), resp. provinění (obv. ml. [REDAKCE]) jednak porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku, jednak krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku ve stádiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku. Obojí pak ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku.

K bodu č. 3

Rovněž jednání ponsané v bodě č. 3 oba obvinění doznali. Obv. [REDAKCE] uvedl, že když šli s obv. ml. [REDAKCE] z fotbálku, nasprejovali nápis SEG a 2015 na pivnici, obv. [REDAKCE] to obtáhl a obv. ml. [REDAKCE] to vystínoval, měli u sebe malý sprej. Obv. ml. [REDAKCE] posprejování pivnice u Tygra potvrdil s tím, že [REDAKCE] maloval a on to stínoval. Rovněž skutečnosti uvedené v tomto bodě oba obvinění i státní zástupkyně prohlásili za nesporné a bylo ve smyslu § 314d odst. 2 trestního řádu upuštěno od jejich dokazování, samosoudkyně soudu pro mládež má tak vinu obou v tomto bodě za prokázanou.

Oba obvinění tím, že úmyslně společně poškodili cizí věc tím, že ji postříkali barvou, naplnili všechny znaky skutkové podstaty přečinu (obv. [REDAKCE]), resp. provinění (obv. ml. [REDAKCE]).

██████) poškození cizí věc podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku ve spolupachatelství podle 23 trestního zákoníku.

Jednání obv. ml. ██████ a obv. ml. ██████ jsou ve smyslu § 6 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže proviněními, neboť se jich oba dopustili před tím, než dovršili zletilosti, tj. 18 let věku.

Při rozhodování o druhu a výši trestu vycházel soud z ustanovení § 38, § 39, § 41 a § 42 trestního zákoníku a § 24 a § 25 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Stupeň společenské škodlivosti přečinů obviněného, resp. provinění obviněných mladistvých je spoluurčován chráněným zájmem, který byl dotčen, tedy zájmem na ochraně cizího majetku (přečin, resp. provinění krádeže podle § 205 trestního zákoníku a poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku) a na ochraně domovní svobody (přečin, resp. provinění porušování domovní svobody podle § 178 trestního zákoníku). V daném případě ani u jednoho z obviněných není stupeň společenské škodlivosti zvýšen nad rámec škodlivosti typové. Obv. ██████ polehčuje doznání, přitěžuje mu spáchání více přečinů. V rejstříku trestů má 5 záznamů o odsouzení. Poprvé byl odsouzen trestním příkazem Okresního soudu v Rokycanech ze dne 9.7.2015, sp.zn. 2T 94/2015, který mu byl doručen dne 14.7.2015 a nabyl právní moci dne 23.7.2015, kdy mu byl pro přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání 2 měsíců a výkon trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku. Trestním příkazem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 23.10.2015, sp.zn. 9T 87/2015, který nabyl právní moci dne 20.11.2015, byl zrušen výrok o vině a trestu ze zmíněného trestního příkazu Okresního soudu v Rokycanech ve věci sp.zn. 2T 94/2015 a všechny další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, obv. ██████ byl uznán vinným pokračujícím přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku a byl mu uložen společný trest odnětí svobody v trvání 3 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku. Naposledy byl obv. ██████ odsouzen rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 8.3.2016, sp.zn. 9T 52/2015, který nabyl právní moci dnem vyhlášení, kdy mu byl pro přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a sbíhající se trestnou činnost (pokračující přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku a pokračující přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, dílem ve spolupachatelství podle 23 trestního zákoníku) uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 16 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2,5 roku se stanovením dohledu a dále mu bylo uloženo, aby podle svých sil uhradil škodu způsobenou trestným činem a dále, aby se zdržel požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek. Zrušen byl výrok o trestu z výše zmíněného trestního příkazu Okresního soudu Plzeň-město ve věci sp.zn. 9T 87/2015 a rovněž i výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu pro mládež v Rokycanech ze dne 27.11.2015, sp.zn. 3Tm 6/2015, který vůči obv. ██████ nabyl právní moci dne 16.12.2015 a všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Krom toho byl obv. ██████ uznán vinným trestním příkazem Okresního soudu v Rokycanech ze dne 29.2.2016, sp.zn. 3T 5/2016, který nabyl právní moci dne 11.3.2016, kdy mu byl pro přečiny násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 trestního zákoníku a výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku uložen úhrnný trest obecně prospěšných prací ve výměře 300 hodin, který dosud nevykonal. Nyní projednávané trestné činnosti se obv. ██████ dopustil před tím, než mu byl doručen trestní příkaz ve výše zmíněné věci Okresního soudu v Rokycanech sp.zn. 2T 94/2015, proto bylo namístě ve smyslu § 43 odst. 2 trestního zákoníku uložit souhrnný trest. Ten je ukládán v sazbě pro trestný čin nejpřísněji trestný a nemůže být mírnější než trest již uložený.

S ohledem na postupně již ukládané souhrnné tresty, kterými byly rušeny výroky o trestech předchozích, včetně trestu z trestního příkazu zmíněného, má obviněný uložen trest odnětí svobody v trvání 16 měsíců s podmíněným odkladem výkonu trestu na zkušební dobu v trvání 30 měsíců s uložením dohledu. Nejprůšnější trestným činem z veškeré sbíhající se trestné činnosti je pak přečin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, kde je sazba trestu odnětí svobody od šesti měsíců do čtyř let. Ze zprávy Městského úřadu Rokycany, přestupkové komise (č.l. 407 spisu) bylo zjištěno, že obviněný [redacted] byl za posledních pět let řešen dvakrát za přestupek, obě věci byly vyřízeny pokoutou, Policie ČR, Obvodní oddělení Hrádek (čl. 367, 412) sdělila, že je osobou kriminálně závadovou, opakovaně se dopouštějící protiprávního jednání, sám užívá omamné a psychotropní látky a alkoholické nápoje, kdy se následně u něho projevuje zvýšená agresivita. Ze zprávy Probační a mediační služby, středisko Rokycany (dále jen PMS) vyplývá, že v rámci stanoveného dohledu s PMS spolupracuje, rovněž nastoupil uložený trest obecně prospěšných prací (čl. 419). Podle sdělení školy (Střední odborné učiliště stavební – čl. 354) obv. [redacted] patří mezi problémové žáky, kdy se opakovaně dopouští přestupků proti školnímu řádu. S ohledem na uvedené skutečnosti považuje samosoudkyně za odpovídající navýšit již uložený podmíněný trest odnětí svobody ve výměře 16 měsíců o šest měsíců, tedy trest již uložit ve druhé čtvrtině sazby a ponechat jej ještě jako podmíněný. Výměra zkušební doby byla zvýšena z dvou a půl roku na tři roky, ponechán byl dohled probačního úředníka již uložený a zopakována povinnost, aby obviněný ve zkušební době podle svých sil uhradil škodu způsobenou trestným činem a zdržel se požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek. Pro uložení souhrnného trestu byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu Plzeň - město ze dne 8.3.2016, sp.zn. 9T 62/2015 a všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obv. ml. [redacted] rovněž polehčuje doznání, i jemu pak přitěžuje spáchání více provinění. V minulosti byl obv. ml. [redacted] jedenkrát soudně trestán, a to společně s obv. [redacted] kdy mu bylo rozsudkem Okresního soudu pro mládež v Rokycanech ze dne 27.11.2015, sp.zn. 3Tm 6/2015, který ohledně něj nabyl právní moci dne 27.11.2015, uloženo pro provinění vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 trestního zákoníku trestní opatření odnětí svobody v trvání 4 měsíců s podmíněným odkladem výkonu na zkušební dobu v trvání 1 roku za současného vyslovení dohledu, uloženo bylo též výchovné opatření, probační program. K jeho osobě bylo ze zprávy Policie ČR, Obvodní oddělení Hrádek (čl. 412) zjištěno, že rovněž on patří mezi kriminálně závadové osoby v minulosti se dopouštějící protiprávního jednání. Pro přestupek dosud nebyl v místě bydliště řešen (zpráva Městského úřadu Mírošov na čl. 410). Ze zprávy školy – Střední škola, [redacted] (čl. 270) vyplynulo, že obv. ml. [redacted] byl kázeňsky potrestán sníženým stupněm z chování. Ze sdělení poškozené [redacted] a zmocněnce poškozené Správy železniční cesty (čl. 374, čl. 404 a u hlavního líčení) vyplynulo, že ze strany obv. ml. [redacted] došlo k zaplacení částky 1.250,- Kč jako poloviny původně požadované náhrady škody poškozenou [redacted] (bod č. 2) a částky 5.400,- Kč, tj. třetiny nárokové částky poškozenou Správou železniční dopravní cesty (bod č. 1) (dne 26.11.2015 uhrazeno 1.800,- Kč a dne 31.3.2016 uhrazeno 3.600,- Kč). Nyní projednávané trestné činnosti se obv. ml. [redacted] dopustil před tím, než byl ve zmíněné věci Okresního soudu pro mládež v Rokycanech sp.zn. 3Tm 6/2015 vyhlášen rozsudek, proto i v jeho případě bylo namísto ukládat souhrnné trestní opatření (pro danou trestnou činnost a pro trestnou činnost se sbíhající - provinění vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku). Souhrnné trestní opatření, které nemůže být mírnější, než trestní opatření již uložené, bylo ukládáno v sazbě pro přísnější trestné provinění (provinění vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku), tj. v sazbě trestního opatření odnětí svobody ve výměře 3 měsíce až 2 léta (sazba snížená na polovinu ve smyslu § 31 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže). Za odpovídající považuje samosoudkyně navýšení trestního opatření na 7 měsíců, tedy trestní opatření

uložené při první čtvrtině sazby. Prodloužená byla zkušební doba, a to o jeden rok, zopakován byl rovněž dohled, když dříve uložený probační program již obv. ml. [redacted] absolvoval. Pro uložení souhrnného trestního opatření zrušen výrok o trestním opatření z výše uvedeného rozsudku pro mládež v Rokycanech sp.zn. 3 Tm 6/2015 a všechny výroky na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Ve zkušebních dobách podmíněného odsouzení je na obviněných, zda svým dalším chováním prokážou, že jsou schopni vést řádný život, či nikoli, přičemž za takové situace, by byl trest/trestní opatření přeměněno na nepodmíněné. Obv. ml. [redacted] polehčuje dosavadní řádný život, když z obsahu rejstříku trestů je zřejmé, že dosud nebyl soudně trestán. Ze sdělení školy (Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola [redacted] na čl. 277) vyplynulo, že obv. ml. [redacted] byla opakovaně udělena důtka třídního učitele za porušení školního řádu). Policie ČR, Obvodní oddělení Hrádek (čl. 367) k jeho osobě sdělila, že v místě bydliště nejsou s obv. ml. [redacted] problémy, stýká se však s kriminálně závadovými osobami a osobami majícími sklon k požívání alkoholických nápojů a omamných látek, v květnu 2015 mu byla pro přestupek uložena pokuta (zpráva Města Rokycany, přestupkové komise na čl. 408). PMS v případě uznání obv. ml. [redacted] vinným navrhla uložení probačního programu (čl. 420), s případným uložením takového programu obv. ml. [redacted] u hlavního líčení souhlasil. S ohledem na skutečnost, že v případě obv. ml. [redacted] se jedná o první trestnou činnost, navíc spáchanou ve spolupachatelství a charakteru, která je v jeho věku v jistém okruhu osob typickou, dospěla samosoudkyně pro mládež k závěru, že postačí uložení probačního programu, tak jak PMS navrhla a trestní opatření již neukládat. Podle sdělení matky obv. ml. [redacted] se její syn již se spolupachateli nestýká, ze strany rodiny je pravidelně kontrolován i ohledne drog, rodina též zvýšeně kontroluje využití jeho volného času i financí. Při uložení Probačního programu bylo ve smyslu § 12 písm. b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže od uložení trestního opatření upuštěno.

Poškození [redacted] [redacted] i Správa železniční dopravní cesty se řádně a včas připojili se svými nároky na náhradu škody, která jim v souvislosti s trestnou činností obviněných vznikla. Poškozené [redacted] byla přiznána částka ve výši 1.000,- Kč, když s touto částkou se připojila k trestnímu řízení, škoda způsobená trestnou činností byla stanovena na částku 2.500,- Kč, z čehož obv. ml. [redacted] již uhradil částku 1.250,- Kč, tedy požadovaná částka ani nedosahuje částky, která podle odborného vyjádření byla způsobena a nebyla uhrazena. Poškozenému [redacted] byla přiznána náhrada škody v požadované výši 1.500,- Kč, když jím požadovaná částka odpovídá škodě zjištěné. Obv. [redacted] a obv. ml. [redacted] byla povinnost k náhradě škody uložena společně a nerozdílně, tedy plněním jednoho zaniká v dané výši povinnost k úhradě druhému, poškozený je oprávněn požadovat úhradu škody po kterémkoli z nich. Poškozené Správě železniční dopravní cesty byl přiznán nárok na náhradu škody vůči všem třem obviněným ve výši 900,- Kč, když taková částka odpovídá výši škody zjištěné odborným vyjádřením, tj. 6.300,- Kč po odečtení částky ve výši 5.400,- Kč, kterou již obv. ml. [redacted] uhradil. Úroky z prodlení pak byly přiznány v zákonné výši 8,05% ročně, a to z částky 4.500,- Kč (zbývající škoda po úhradě částky 1.800,- Kč obv. ml. [redacted]) od 9.2.2016 (tak jak bylo požadováno, když dne 8.2.2016 proběhlo první hlavní líčení, při kterém byl nárok na náhradu škody uplatněn, dnem následujícím tedy byli obvinění již s placením v prodlení) do 31.3.2016 (úhrada částky 3.600,- Kč) a z částky 900,- Kč (škoda po další úhradě ve výši 3.600,- Kč) od 1.4.2016 do zaplacení. Se zbytkem byla poškozená společnost odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Všem třem obviněným pak byla rovněž v tomto případě uložena povinnost k náhradě škody společně a nerozdílně.

Poučení : Proti tomuto rozsudku je možno podat odvolání do 8 dnů ode dne doručení jeho opisu ke Krajskému soudu v Plzni prostřednictvím soudu podepsaného.

Případné odvolání musí být do osmi dnů ode dne doručení opisu rozsudku odůvodněno tak, aby z něj bylo patrné, ve kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou rozsudku nebo předcházejícímu řízení vytýkány, státní zástupce je povinen v odvolání uvést, zda je podává, byť i zčásti, ve prospěch nebo v neprospěch obžalovaného.

Státní zástupce může rozsudek odvoláním napadnout pro nesprávnost kteréhokoli výroku, obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, pro nesprávnost výroku o náhradě škody.

V Rokycanech dne 25.4.2016

Mgr. Marta Kubalíková, v.r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
Vladislava Onufrijová

Toto rozhodnutí nabylo ve výroku o vině a trestu právní moci dne 08.07.2016 ([redacted])
Toto rozhodnutí nabylo právní moci ve výroku o náhradě škody dne 20.10.2016.
Přípojení doložky provedla Vladislava Onufrijová dne 19.10.2018.

12. Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1 – Počty vězněných mladistvých v absolutních číslech

Graf č. 2 – Nejčastěji ukládaná trestní opatření

Graf č. 3 – Nejčastěji ukládané tresty u dospělých pachatelů

Graf č. 4 – Podíl pachatelů na celkové skladbě trestních činů (2017).

Graf č. 5 a 6 – Rozložení trestné činnosti páchané mladistvými a jejich porovnání v letech 2010 a 2017 v absolutních číslech za Plzeňský kraj

Graf č. 7 – Porovnání počtu provinění podle krajů

Graf č. 8 – Páchání provinění podle denní doby

Tabulka č. 1 – Věková hranice trestní odpovědnosti a zletilosti

Tabulka č. 2 – Počet stíhaných mladistvých osob

13. Resumé

The diploma thesis „Criminal measures imposed under the Act on Juvenile Justice – criminal law and criminological aspects“ is divided into two parts.

In the beginning of the first part there are explained basic concepts that are connected with this topic as an otherwise criminal offense, a delinquency, a child, a juvenile, a young adult, a youth, an under-age, a measure, a person close to the age of teenager, an offense, a youth court and a majority. Where this chapter is mainly focused on criminal liability because it has crucial meaning in the topic of juvenile delinquency.

The rest of the first part deals with the current law regulation of criminal measures that are applied on juvenile including the main principles of current legislation and there is also a mention of selected international conventions. There is also a brief history preview and comparison with foreign countries law regulations. In detail there is an excursion into law regulations in Germany, Austria, Switzerland and England and Wales.

The next chapter is dedicated to the criminal measures. Each of the criminal measures is described there including some statistic information that show the most often imposed measures.

The second part of this diploma thesis is focused on criminal activity of juvenile. There are described specifics of this kind of criminality and its reasons. Other chapters contain some statistics that show percentage of young people on criminal activity in Pilsen region in comparison with other regions. To demonstrate current application practice of criminal measures, chapter 6 contains three real practical cases. One of the main goals of this thesis is also to make a research of satisfaction of subjects who take part in the process that runs according to an act no. 218/2003 Coll., with current law regulation.